Выходзіць з 20 снежня 1945 года

Настаўніцкая газета

ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 44 — 45 (5375 — 5376)
Чацвер, 11 красавіка

Абітурыент-2002

Падрыхтоўчы факультэт правярае на трываласць

Будынак вучэбнага корпуса Еўрапейскага гуманітарнага універсітэта можна абысці ці не за чвэрць гадзіны: аўдыторыі, бібліятэкі, кафедры, навуковыя цэнтры размешчаны вельмі кампактна. Тут — камерная, амаль дамашняя атмасфера. Дэканы факультэтаў ведаюць сваіх студэнтаў не толькі ў твар, але і пайменна. А вучыцца тут усяго 880 чалавек. Пры гэтым кіраўніцтва універсітэта не імкнецца павялічваць план прыёму і на справе рэалізуе правіла: "галоўнае - не колькасць, а якасць".

У ЕГУ ёсць свая візітоўка – гэта падрыхтоўчы факультэт. З яго пачынаецца знаёмства з універсітэтам любога чалавека, і ў першую чаргу – абітурыента. Факультэт прыцягвае таленавітую і схільную да вучобы моладзь,адказвае за фарміраванне абітурыенцкага кантынгенту.

– Мы прад'яўляем да абітурыентаў тры асноўныя патрабаванні, – гаворыць дэкан падрыхтоўчага факультэта ЕГУ, кандыдат гістарычных навук, дацэнт Алена Іванаўна Новікава. – Па-першае – здольнасці да замежных моў. Кожны студэнт, незалежна ад факультэта, вывучае па дзве замежныя мовы, на іх жа выкладаецца шэраг спецыяльных дысцыплін. Па-другое – здольнасці да абранай прафесіі. На некаторых факультэтах ёсць такая форма ўступных іспытаў, як сумоўе з дэканам на прадмет прафпрыгоднасці з выстаўленнем адзнакі.

У нас дзейнічае гнуткая сістэма скідак. На конкурснай аснове студэнтам прадастаўляецца магчымасць аплачваць навучанне часткова, за кошт таго, што шэраг адукацыйных праграм і праектаў фінансава забяспечваюць розныя міжнародныя грамадскія арганізацыі і фонды. Апрача гэтага, таксама на аснове конкурсу, універсітэт прапануе бясплатныя месцы. Канечне, іх колькасць абмежаваная. Таму мы вымушаны прад'яўляць да абітурыентаў, дакладней, да іх бацькоў, трэцяе патрабаванне: плацёжаздольнасць.

Адбор на ўступных экзаменах у ЕГУ – вельмі строгі. Конкурс звычайна невысокі: на адно месца прэтэндуюць два-тры чалавекі. Але пры гэтым прахадны бал, які складаецца з чатырох адзнак, – не меншы за 17. Студэнты, якія лянуюцца вучыцца, – толькі марнуюць час і грошы. Вельмі хутка яны развітваюцца з універсітэтам. На экзамене студэнта не будуць "цягнуць за вушы" толькі за тое, што ён "талент" і "самародак". Таму задача падрыхтоўчага факультэта – адабраць не толькі самых адораных, але і здатных да вучобы, настроеных на сур'ёзную, інтэнсіўную працу.

Напачатку існавання універсітэта тут быў такі вялікі адсеў, што да "фіналу" дайшлі нямногія. Па розных прычынах, у тым ліку і з-за непаспяховасці. На факультэце права, да прыкладу, першы выпуск склаў толькі сем чалавек. Сітуацыю выправілі вось якім чынам. Сёння адбор лепшых абітурыентаў ажыццяўляецца напярэдадні прыёмнай кампаніі, ужо на падрыхтоўчым факультэце, дзе сочаць за тым, каб у лік студэнтаў не траплялі "выпадковыя" людзі. Частка слухачоў не вытрымлівае нагрузкі і разумее, што прыйшлі туды, дзе яны не змогуць вучыцца. Затое ў абітурыентаў, якія праходзяць гэткую "праверку на трываласць", ёсць вялікая верагоднасць стаць студэнтамі ЕГУ. Праўда, акрамя выдатнай падрыхтоўкі, у іх няма асаблівых прывілей на ўступных іспытах. Экзамены прымае незалежная камісія, у склад якой не ўвахо-дзяць выкладчыкі падрыхтоўчага факультэта. Тым самым гарантуецца максімум аб'ектыўнасці для ўсіх абітурыентаў.

Па словах А.І.Новікавай, сёння факультэт працуе па некалькіх напрамках, аб'яднаных у зладжаную і эфектыўную сістэму. У першую чаргу, канечне, – гэта падрыхтоўчыя курсы, дзённыя і завочныя, дзе юнакі і дзяўчаты паглыблена вывучаюць прадметы, якія вынесены на ўступныя экзамены. У ЕГУ на падрыхтоўчыя паслугі стараюцца ўводзіць памяркоўную аплату. Да прыкладу, кошт адной гадзіны заняткаў на дзённых курсах складае 1,2 умоўнай адзінкі, на завочных – падрыхтоўка па адной дысцыпліне на працягу васьмі месяцаў каштуе 39 умоўных адзінак.

Факультэт супрацоўнічае са школай № 147 Мінска. У дзень, які адводзіцца для заняткаў у вучэбна-вытворчым камбінаце, вучні прыходзяць ва універсітэт і займаюцца замежнымі мовамі, эсэістыкай, інфарматыкай, засвойваюць асновы эканомікі, маркетынгу, менеджменту.

Новая форма работы – так званыя "Гуманітарныя школы". Яны дзейнічаюць з мінулага года для вучняў 10-11 класаў, якія ў вольны ад школьных заняткаў час штудзіруюць тыя дысцыпліны (усе ці часткова – па выбары), якія ўваходзяць у вучэбны план першага курса універсітэта. Слухачам, якія здаюць калоквіумы, залікі і экзамены па гэтых прадметах, а затым паступаюць у ЕГУ, вынікі заносяцца ў заліковую кніжку. Сярод пераваг "Гуманітарных школ" – магчымасць вучыцца ў крэдыт (аплата размяркоўваецца на тры гады: два апошнія класы школы і першы курс). Да таго ж, іх слухачы паступаюць ва універсітэт па выніках выпускных (сумешчаных) экзаменаў на падрыхтоўчым факультэце і маюць пераважнае права на залічэнне пры іншых роўных умовах. А пасля паступлення яны могуць прэтэндаваць на пэўнае зніжэнне аплаты за навучанне. Цяпер факультэт наладжвае супрацоўніцтва з гімназіяй-каледжам № 24 і лінгвістычнай гімназіяй сталіцы. Магчыма, з новага навучальнага года "Гуманітарныя школы" адкрыюцца на базе гэтых навучальных устаноў.

Апрача гэтага, падрыхтоўчы факультэт ЕГУ дапамагае ў арганізацыі вучнёўскіх навуковых даследаванняў, праводзіць прафарыентацыйную работу сярод мінскіх школьнікаў (асабліва тых, якія паглыблена вывучаюць замежныя мовы і гуманітарныя дысцыпліны), арганізуе "круглыя сталы", семінары і іншыя мерапрыемствы ў межах праграмы "Адораныя дзеці". А на пачатку гэтага года пры падтрымцы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь і Мінскага Палаца дзяцей і моладзі ЕГУ правёў Рэспубліканскі конкурс юных інтэлектуалаў. Яго пераможцы атрымалі пэўныя льготы пры паступленні ва універсітэт (да прыкладу, вызваленне ад адпаведнага экзамену з выстаўленнем адзнакі "пяць"), а некаторыя рэкамендаваны на бясплатныя месцы.

Іна НІКІЦЕНКА.

Абітурыент-2002

Дарагія сябры!

Неўзабаве адгучыць школьны званок, змоўкнуць гаманкія класы. Іх запоўніць экзаменацыйная цішыня. Для вас, паважаныя выпускнікі, настане адказны, клапатлівы і выпрабавальны час. А пасля вы развітаецеся са школай...

Напярэдадні ўступнай кампаніі-2002 звяртаюся да вас з пажаданнямі поспеху на выпускных экзаменах, плёну і ўдачы на ўступных іспытах у навучальныя ўстановы нашай рэспублікі.

Спецыяльны выпуск "Настаўніцкай газеты" ўтрымлівае ў сабе шмат даведачнага матэрыялу і, спадзяюся, дапаможа вам у падрыхтоўцы да далейшага навучання па абранай вамі спецыяльнасці.

Дзяржава гарантуе кожнаму з вас магчымасць атрымаць адукацыю ў адпаведнасці са здольнасцямі і схільнасцямі. Гэтаму будзе садзейнічаць строгі кантроль за ходам уступных экзаменаў з боку прыёмных, упаўнаважаных дзяржаўных і грамадскіх камісій. Мы будзем праводзіць прынцыповы, строгі і справядлівы конкурсны адбор найбольш падрыхтаванай моладзі, якой пашчасціць стаць студэнтамі і навучэнцамі універсітэтаў і каледжаў, акадэмій і тэхнікумаў, інстытутаў і ліцэяў. Новае пакаленне навучэнцаў павінна ўвасобіць набытыя шматлікімі пакаленнямі веды і прадоўжыць інтэлектуальныя традыцыі чалавецтва.

Шчыра жадаю вам спрыяльных, добразычлівых экзаменатараў, творчага натхнення ў адказах... і няхай вас не пакідае ўпэўненасць у сваіх сілах.

Поспеху і ўдачы вам!

Міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь
Пётр БРЫГАДЗІН.

Спецыяльны выпуск дадатка да "Настаўніцкай газеты" — "Адукацыя: дакументы, каментарыі", прысвечаны сёлетнім уступным экзаменам у навучальныя ўстановы краіны, — чытайце ў сённяшнім нумары.

Выставы

Пятая, ужо традыцыйная

У навукова-метадычным цэнтры вучэбнай кнігі і сродкаў навучання Міністэрства адукацыі праходзіць пятая рэспубліканская выстава метадычных распрацовак, дапаможнікаў, кніг, каталогаў, праспектаў, аб'яднаных ідэяй развіцця Канцэпцыі і Праграмы выхавання вучняў і навучэнскай моладзі нашай краіны.

Больш як 1,5 тысячы экспанатаў друкаванай прадукцыі прадстаўлена на выставе.

Кожная вобласць дэманструе свае рэгіянальныя і комплексныя праграмы выхавання, шматлікія метадычныя распрацоўкі да іх, цікавы вопыт выхаваўчай работы як асобных навучальных, пазашкольных устаноў, сярэдніх спецыяльных і ВНУ, так і аўтарскія знаходкі, напрацоўкі педагогаў, метадыстаў, псіхолагаў, куратараў груп, сацыяльных работнікаў, спецыялістаў самых розных напрамкаў, а таксама эксперыменты і новыя тэхналогіі ў выхаваўчай дзейнасці.

Адметная асаблівасць гэтай пятай па ліку выставы – актыўны ўдзел у яе рабоце навучальных устаноў іншых галін дзейнасці, такіх, як медыцына, гандаль, сельская гаспадарка, праваахоўныя органы, лёгкая прамысловасць.

Так, Віцебскае медыцынскае вучылішча дэманструе цікавыя напрацоўкі па фарміраванню ў навучэнцаў здаровага ладу жыцця, а Аршанскае – інтэграваныя заняткі па прафілактыцы СНІДу.

На выставе можна пазнаёміцца: з праектам рэстаўрацыі старажытнай паштовай станцыі Слуцка, створаным вучнямі школы № 7 гэтага горада, маральным кодэксам выкладчыкаў і студэнтаў Віцебскага медыцынскага універсітэта, выхаваўчай праграмай "Я – мінчанін" і матэрыяламі сацыялагічных даследаванняў дыягностыкі выхаванасці вучняў сталічных школ, часопісам "Мінская школа", рэгіянальнымі праграмамі прафілактыкі падлеткавай злачыннасці, мэтавымі праграмамі "Сям'я" і "Прававая культура", цікавым вопытам работы псіхолагаў, сацыяльных педагогаў, метадыстаў, класных кіраўнікоў школ, куратараў студэнцкіх груп і інш.

На думку намесніка Міністра адукацыі Таццяны Мікалаеўны Кавалёвай, адкрыццё такой выставы – гэта сапраўднае свята прафесійнай творчасці нашых спецыялістаў адукацыі, навучальных устаноў адукацыі ўсіх узроўняў. Сёння ў нашай рэспубліцы ўжо складваецца свая адметная нацыянальная сістэма адукацыі, і гэтаму працэсу як мага лепш паспрыяла стварэнне навукоўцамі і практыкамі такіх важных дакументаў, як Канцэпцыя і Праграма выхавання дзяцей і навучэнскай моладзі. Яны дазволілі знайсці агульны падыход да вырашэння выхаваўчых задач, вызначыць мэты, стварыць сістэму выхавання, выпрацаваць адзіныя крытэрыі, якія дапамагаюць арганізаваць сацыялагічны маніторынг выхаванасці нашых дзяцей.

На жаль, у нашай краіне хутка мяняюцца ўмовы сацыяльнага і эканамічнага развіцця, што цягне за сабой і ўзнікненне новых праблем, такіх, як наркаманія, СНІД, сацыяльнае сіроцтва, падлеткавая злачыннасць. Паявілася новая сацыяльная група моладзі, каторая займаецца дробным, неарганізаваным бізнесам. У гэтай моладзі – свая псіхалогія, свае каштоўнасныя ўстаноўкі. І сёння неабходна арганізаваць выхаваўчую дзейнасць, арыентуючыся на ўсе сучасныя рэаліі жыцця і стан грамадства. У сувязі з новымі выхаваўчымі праблемамі неабходна знаходзіць новыя, нетрадыцыйныя падыходы для іх вырашэння.

Выставы метадычнай літаратуры дапамагаюць спецыялістам адукацыі своечасова заўважыць перадавы педагагічны вопыт у сістэме выхавання дзяцей, знайсці адказы на самыя злабадзённыя пытанні. Штогод матэрыялы гэтага своеасаблівага агляду-конкурсу разглядаюцца членамі экспертнага савета навукова-метадычнага цэнтра вучэбнай кнігі і сродкаў навучання, вызначаюцца лепшыя з іх, якія атрымліваюць рэкамендацыю на выданне.

Пасля пятай, ужо традыцыйнай, выставы ў навукова-метадычным цэнтры зноў паявяцца новыя, цікавыя аўтары будучых кніг, метадычных дапаможнікаў. А сёння арганізатары выставы запрашаюць усіх зацікаўленых педагогаў і спецыялістаў адукацыі пазнаёміцца з творчымі набыткамі нашых спецыялістаў у сістэме выхавання нашай рэспублікі.

Ірына КУЛІКОЎСКІХ.

НА ЗДЫМКАХ: падчас адкрыцця выставы выступае намеснік Міністра адукацыі Т.М.Кавалёва (у цэнтры), злева – дырэктар навукова-метадычнага цэнтра вучэбнай кнігі і сродкаў навучання Г.П.Зносенка, справа – намеснік начальніка ўпраўлення выхаваўчай і сацыяльнай работы Міністэрства адукацыі У.Ф.Клемята; экспанаты выставы.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Гаварыць аб захаванні графіка выдачы зарплаты яшчэ рана...

У першых днях красавіка абсалютная большасць педагогаў краіны атрымала доўгачаканую зарплату за люты. Розныя сродкі масавай інфармацыі называюць розныя прычыны гэтай шырокамаштабнай "акцыі". Адна з іх: каб пазбегнуць вялікай сацыяльнай напружанасці сярод педагогаў, было вырашана "скінуцца" ўсім бюджэтам - мясцоваму, абласному, рэспубліканскаму - і ў рэшце рэшт выплаціць зарплату.

Ці адпавядае гэта рэчаіснасці? Скажам так - у рэдакцыю нашай газеты паступалі эпізадычныя званкі са скаргамі на затрымку. Былі яны з гарадскога пасёлка Кастрычніцкі, Слуцка, Мядзеля, Маладзечна. У шэрагу выпадкаў пытанні вырашаліся ў рабочым парадку - пасля званка з рэдакцыі на працягу некалькіх дзён грошы знаходзіліся. Некаторыя ж сітуацыі наўрад ці выправіш тэлефонным званком. І тым не менш акрамя як толькі паддавацца на эмоцыі пацярпелага боку, варта было б прыслухацца і да меркавання фінансістаў.

Як патлумачыла загадчык фінансавага аддзела Маладзечанскага раёна Таццяна Канстанцінаўна Варывончык, для таго каб атрымаць грошы ў раённы бюджэт, трэба іх спачатку зарабіць, а пасля ўжо яны могуць быць выплачаны. Тэрмін выканання бюджэту - адзін месяц. У студзені ў сувязі са шматлікімі святамі многія прадпрыемствы працавалі нерытмічна. Акрамя таго, у зімовы перыяд не так актыўна, як вясной і летам, вядуцца будаўнічыя работы, а гэта таксама немалы ўнёсак у мясцовы бюджэт. Яшчэ адна істотная прычына дэфіцыту бюджэту - нельга павялічыць яго даходную частку штучным шляхам, і яна не можа расці так, як некаму хочацца. З-за недахопу сродкаў некалькі дзён у Маладзечна не працавала нават "Хуткая дапамога". Вельмі значную суму запазычанасці мае перад мясцовым бюджэтам абласны гандаль.

У той жа час штомесячны фонд зарплаты педагогаў раёна складае 330 мільёнаў. І гэта даволі значная сума. Вядома, каб не дапусціць масавага звальнення педагогаў, вельмі асцярожна трэба падыходзіць да праблемы скарачэння штатаў і закрыцця малакамплектных школ. Але ўтрымліваць падобную школу з 10 вучнямі - гэта не толькі плаціць зарплату настаўнікам, а і качагару, гардэробшчыцы і г.д.

Выйсце з сітуацыі вопытны фінансіст бачыць у разумным расходаванні бюджэтных сродкаў і ўвядзенні платных адукацыйных паслуг.

Хоць, на думку загадчыка Маладзечанскага района Вацлава Аўгусцінавіча Рушлевіча, платныя паслугі можна ўводзіць толькі вельмі прадумана, пралічыўшы ўсе моманты.

Па стану на 4 красавіка выплачана зарплата і ў Віцебскай вобласці. Прычына затрымкі тая ж, што і ў іншых рэгіёнах: дэфіцыт бюджэту. Начальнік фінансава-эканамічнага аддзела аблана Фаіна Мікалаеўна Спірыдзёнак сцвярджае, што ва ўмовах нізкага сацыяльнага ўзроўню жыцця не можа нават ісці размовы аб нямэтавым выкарыстанні сродкаў на зарплату. Усе сродкі, што паступаюць на выплату зарплаты, на гэтыя ж мэты і выкарыстоўваюцца. У адрозненне ад фінансіста з Маладзечна яна лічыць, што платныя адукацыйныя паслугі ніяк не могуць "зрабіць надвор'я" ў субсідзіраванні бюджэтнай сферы, і яна па-ранейшаму павінна быць у цэнтры ўвагі ўладных структур. Ад Фаіны Мікалаеўны я пачула добрую навіну - у вобласці пачалі выдаваць аванс за сакавік, хаця рабіць канчатковыя вывады аб тым, што ў далейшым графік выплаты зарплаты будзе строга вытрымлівацца, яшчэ рана.

Ала ШАЎЦОВА.

"Алімпійскія чэмпіёны" Віцебшчыны

З 25 па 29 сакавіка праходзіла XV алімпіяда па інфарматыцы.

У ёй прынялі ўдзел шэсць каманд (89 чалавек) – прадстаўнікі кожнай вобласці нашай краіны. Удзельнікамі алімпіяды сталі вучні 9-11 класаў – пераможцы абласных алімпіяд і мінулагодняй рэспубліканскай. Алімпіяда складалася з двух тураў. Падчас кожнага набходна было выконваць заданні на камп'ютэры на працягу чатырох гадзін, і кожны вучань выконваў шэраг заданняў, якія рыхтавала прадметная камісія, спецыяльна для гэтага створаная. У склад журы ўваходзіла адзінаццаць чалавек – выкладчыкі інфарматыкі рэгіянальных і сталічных вышэйшых навучальных устаноў.

"Алімпійскім чэмпіёнам" стала каманда Віцебшчыны, у прыватнасці вучні Лужаснянскай школы-інтэрната-гімназіі, з якой у алімпіядзе прымалі ўдзел дванаццаць чалавек, і ўсе яны занялі прызавыя месцы. Дзевяць чалавек атрымалі дыпломы першай ступені з грашовай прэміяй у 15 тысяч рублёў, два чалавекі – дыпломы другой ступені з грашовай прэміяй у 12 тысяч рублёў, і адзін чалавек – дыпломам трэцяй ступені з грашовай узнагародай у 10 тысяч рублёў. Дарэчы, і сама алімпіяда праходзіла ў Лужаснянскай навучальнай установе новага тыпу. Яе дырэктар Уладзімір Уладзіміравіч Шыцько гаворыць: "Праводзіць мерапрыемствы такога ктшалту нам дазваляе база – ёсць добраўкамлектаваныя, мадэрнізаваныя камп'ютэрныя класы (апошні, з адзінаццаццю машынамі, быў набыты амаль перад самай алімпіядай. – В.Д.), ёсць дзе размясціць удзельнікаў, арганізаваць для іх харчаванне і адпачынак". А гэта якраз і было вельмі важным кампанентам самой алімпіяды. Паміж турамі дзецям проста неабходна было адпачыць, і прыветлівыя гаспадары загадзя пра гэта паклапаціліся, арганізаваўшы для іх экскурсію па Віцебску, наведванне мясцовага драматычнага тэатра, канцэртаў творчых калектываў.

Першы намеснік Міністра адукацыі Аляксандр Іванавіч Жук, які прыехаў на алімпіяду, каб павіншаваць і ўручыць узнагароды пераможцам, звярнуў увагу прысутных не толькі на арганізацыйныя здольнасці гаспадароў. У Лужаснянскай школе-інтэрнаце-гімназіі другі год ідзе эксперымент па інфармацыйных тэхналогіях. У рамках гэтага эксперыменту адзін клас 50 працэнтаў вучэбнага матэрыялу вывучае з дапамогай камп'ютэраў. Вынікі ўражваюць – усе ўдзельнікі алімпіяды па інфарматыцы з Лужаснянскай школы-інтэрната-гімназіі сталі пераможцамі.

Вольга ДУБОЎСКАЯ.

Першы юбілей

Днямі Каманднa-інжынерны інстытут Міністэрства па надзвычайных сітуацыях адзначыў як ВНУ сваё дзесяцігоддзе.

На сённяшні дзень у навучальнай установе на трох факультэтах (інжынерным, камандным, завочным) займаецца больш як 800 курсантаў, слухачоў і ад'юнктаў.

Тут таксама павышаюць, удасканальваюць прафесійную кваліфікацыю інжынерна-тэхнічныя работнікі, якія маюць дачыненне да эксплуатацыі як да пажарнага, так і выбухованебяспечнага абсталявання на аб'ектах нафтавай і хімічнай прамысловасці, удасканальваюць прафесійныя навыкі кіраўнікі гарадскіх і раённых падраздзяленняў Міністэрства па надзвычайных сітуацыях.

Выпускнікі сярэдніх школ, якія наважыліся стаць курсантамі інстытута, маюць магчымасць займацца на вячэрніх, вочных і завочных курсах.

Каманднa-інжынерны інстытут на міждзяржаўным узроўні наладзіў супрацоўніцтва з аналагічнымі ВНУ Расіі, Украіны і Польшчы.

Урачыстасці з нагоды дзесяцігоддзя ВНУ прайшлі як непасрэдна ў інстытуце, так і канцэртнай зале "Мінск".

Уладзімір НОВІК.

Сёння – Міжнародны дзень вызвалення вязняў фашысцкіх канцлагераў

"Кавалачак хлеба з апілкамі, якія калолі ў роце"

11 красавіка. Гэтую сумную дату адзначаюць людзі краін Еўропы, тыя, хто сутыкнуўся з жахам фашысцкай нявол і, насуперак усяму, выжыў. У гэты красавіцкі дзень 1945 года вязні Бухенвальда паднялі паўстанне. Быў раззброены канвой, абясточаны дротавыя агароджы, захоплена зброя. Звыш 20 тысяч чалавек аказаліся на волі.

У час вайны на тэрыторыі Беларусі існавала каля 260 канцлагераў і іншых месцаў прымусовага ўтрымання мірных жыхароў. Але самае невераголнае - непаўналетнія вязні. Толькі ў канцлагеры "Азарычы" загінула каля 40 тысяч дзяцей да 13-гадовага ўзросту. А ўсяго ў крывавым віры вайны загінула 13 мільёнаў дзяцей. Думаецца, гэтая лічба - значна большая. Вайна і дзеці... Недарэчна гучыць гэтае словазлучэнне. Дзеці - гэта кветкі грамадства, а кветкі мусяць жыць. Сённяшняму пакаленню нават цяжка сабе ўявіць, якім было дзяцінства ў ваенны час. Памяць народа - гэта яго гісторыя, гэта яго гонар і сумленне. І яна, гэтая памяць, павінна захоўвацца і передавацца з пакалення ў пакаленне як нязгасны факел вялікай любові да Радзімы, да свайго народа.

"Боль душы" - так называлася класная гадзіна ў 9 "А" класе (сярэдняя школа №3 г.Вілейкі). Былі запрошаны на сустрэчу непаўналетнія вязні Вілейкі. Да гэтага дня вучні рыхтаваліся старанна: пабывалі ў музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, на Кургане Славы, у Хатыні, пазнаёміліся з серыяй карцін М.Савіцкага "Лічбы на сэрцы".

Гучыць музыка песні "Хатынь" І.Лучанка. Паступова заціхае мелодыя, і ў трывожнай цішыні пачынаецца пераклічка ахвяр.

Вучань чытае верш Ул.Караткевіча "Трасцянец". Мінутай маўчання ўшаноўваюць прысутныя ўсіх, хто загінуў.

Стаіўшы дыханне слухалі школьнікі выступленні тых, хто прайшоў праз неймаверныя катаванні. Лёс дараваў гэтым людзям жыццё. І цяпер яны не могуць гаварыць пра мінулае без слёз.

Зоя Пятроўна Рагавая, былая медсястра, зазнала пекла Бухенвальда. Яна ўспамінае:

- Я сама руская. У гады вайны трапіла ў Мінск, увайшла ў Мінскае падполле. На нашым рахунку было нямала баявых спраў. Але арганізацыю выдаў здраднік. Пачаліся арышты. Арыштавалі і мяне. Нейкі час трымалі ў Мінскім астрозе. Прайшла праз страшэнныя допыты і катаванні. А потым вывезлі ў канцлагер. Спачатку ў Асвенцім, а потым у Бухенвальд. Штодзённы голад, здзекі. На ўсё жыццё запомніла той маленечкі кавалачак хлеба з апілкамі, якія калолі ў роце, а ён жа быў такі жаданы, бо даваў сілы выжыць. Вызвалілі нас 11 красавіка 1945 года вязні, якія паднялі паўстанне. Цяжкімі дарогамі дабіралася я на радзіму. І вось жыву і знаходжу сілы гаварыць пра гэта...

Адразу пасля акупацыі Віцебска ў 1941 годзе гітлераўцы выкарысталі казармы былога пятага чыгуначнага палка Чырвонай Арміі. Яны ператварылі іх у гіганцкі канцлагер. Спачатку тут былі ваеннапалонныя, а ў 1943 годзе сюды пачалі зганяць і мірнае насельніцтва. Людзі знішчаліся рознымі спосабамі: галодным рэжымам, антысанітарыяй, інфекцыйнымі захворваннямі, здзекамі і расстрэламі. З 1941 да 1944 года было знішчана звыш 80 тысяч чалавек.

Жыхарка Вілейкі Надзея Аляксандраўна Дуровіч, непаўналетні вязень "Пятага палка", успамінае:

- Нас прывезлі ў канцлагер у 1943 годзе. У лагеры было шмат жанчын і дзяцей. Тут была страшэнная антысанітарыя. Марылі голадам. Час ад часу бралі кроў, але тады, як падарунак, давалі кубак кісялю. Мы гадзінамі выстойвалі на пераклічках, на холадзе, пад дажджом і ветрам. Многія хварэлі на тыф. Іх адвозілі ў нямецкую бальніцу, але там ніхто не лячыў, гэта быў іх апошні шлях. Паміралі людзі дзесяткамі штодня. А хто быў не хворы, тых ганялі на перадавую. Немцы хаваліся за гэтых абяздоленых людзей: маўляў, па сваіх рускія страляць не будуць... Вызвалілі нас у 1944 годзе.

Віляйчане Аляксандр Паўлавіч Рэуцкі і Надзея Фёдараўна Козел у дзяцінстве былі вязнямі канцлагера Азарычы. Да гэтага часу ў снах ім трызняцца крыкі і стогны паміраючых ад тыфу і багна Азарыцкіх балот. Балючыя і жудасныя ўспаміны.

Іван Іванавіч Шыманскі працуе начальнікам аддзела завода "Зеніт", мае безліч абавязкаў. Але калі-нікалі ўспамінае расказы маці. Год яго нараджэння быў не самым лепшым у жыцці нашага народа. Ваенная віхура панавала ўсюды, і цяжка сказаць, хто больш пакутаваў: той, хто быў на фронце, ці той, у якога галеча і нястача адбіралі апошнія сілы. Маці Іванкі, Ганна Піліпаўна, пякла хлеб для партызан. Нехта данёс гітлераўцам. Схапілі яе, а маленькі сынок застаўся ў калысцы. Ён плакаў, плакаў... Бацька Ганны панёс унука ў турму, думаючы, што дачку адпусцяць. Ды не! Малое трапіла ў лагер Кандычаў разам з маці. Затым была Германія. Толькі ў сорак пятым трапіў Іван Іванавіч на радзіму. Рос у дзіцячым доме. Не ачарсцвеў юнак без ласкі маці, без аўтарытэтнага слова бацькі. Не згубіўся ён у палоне цяжкіх гадоў.

А потым я расказала аб першым рэспубліканскім злёце дзяцей вайны, які адбыўся ў Мінску ў 1989 годзе. Я была ўдзельнікам гэтага злёту. Даўно залячыла раны зямля, але не загойваюцца раны памяці людской. Каб не паўтарыліся жахі вайны, каб ведалі людзі цану сённяшняму міру, сабраліся дэлегаты злёту. Нас было 400 чалавек. Мы гаварылі аб тым, як вайна пакалечыла наша дзяцінства, як у горы і цяжкасцях мы дужэлі і раслі. Нялёгка было ў пасляваенныя гады. Мы не ведалі бацькоўскай ласкі, бо не прыйшлі з вайны нашы мамы. У іх былі мары, імкненні і вялікае жаданне жыць.

Сённяшнім вучням нават уявіць цяжка, праз якія выпрабаванні давялося прайсці дзецям вайны.

У пяць гадоў я трапіла разам з маці, братам і сястрой у канцлагер Віцебска. Прайшло шмат часу, але і сёння я чую брэх нямецкіх аўчарак, чужую мову, плач дзяцей і крык матуль. Жудасная карціна жыцця ў лагеры смерці не сціраецца ў маёй памяці. Я ўжо даўно працую настаўніцай. Прафесія мая - самая мірная. Перад вачыма ў мяне заўсёды дзеці, шчаслівыя дзеці, бо яны не зведалі жахаў вайны. Гэта вельмі балюча - дакранацца да ранаў памяці, але я расказваю моладзі пра вайну, пра сваё дзяцінства, пра тых, каго асіраціла вайна, адабрала самае дарагое - здароўе...

А потым вучні чыталі ўрыўкі з паэмы Петруся Броўкі "Голас сэрца", "Рэквіем" Р.Раждзественскага.

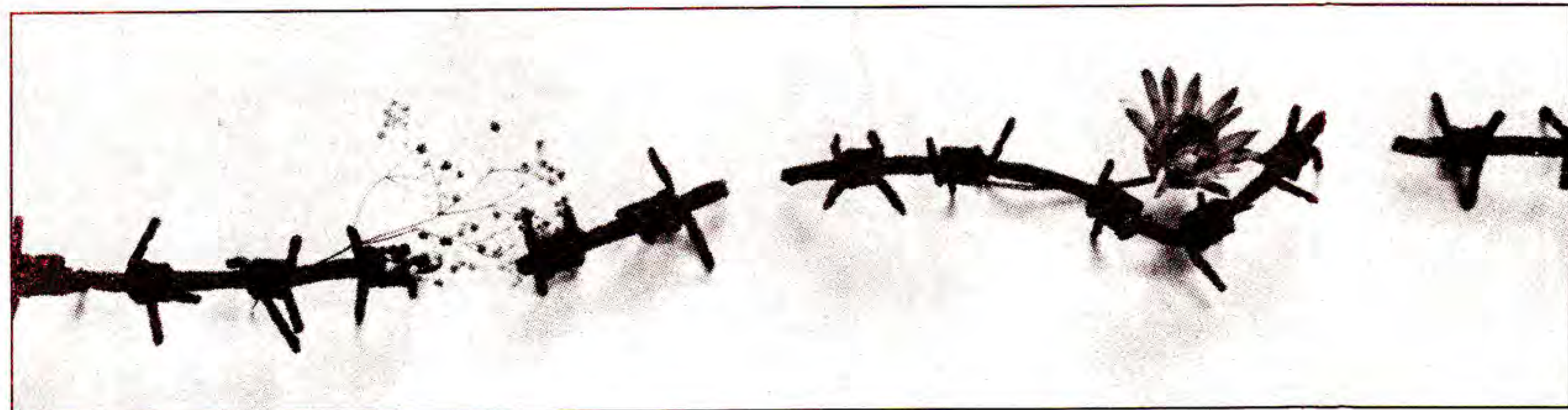
- Мы за мір! Мы хочам міру! Мы - за яснае сонейка на чыстым небе! Мы - за шчаслівы смех дзяцей! Наша зямля - такая вялікая для таго, каб жыць на ёй у міры і дружбе.

Гэтыя словы сонечным святлом засвяціліся на дошцы.

Празвінеў званок. Але ніхто не спяшаўся пайсці з класа. І госці, і вучні яшчэ доўга гутарылі за кубкам гарбаты і кавы.

Такія сустрэчы пакідаюць глыбокі след у памяці, вучаць цаніць і берагчы мір на зямлі, паважаць тых, хто ў грозны час бараніў нашу зямлю ад захопнікаў.

Антаніна ГАРЧАКОВА,
класны кіраўнік
і настаўніца сярэдняй школы №3 Вілейкі,
непаўналетні вязень канцлагера "Пяты полк".

Вопыт

Класныя выхавальнікі і вучні: побач або разам?

Грамадзянскасць і патрыятызм ва ўсе часы з'яўляліся вышэйшай каштоўнасцю ў славян. Л.М.Талстой пісаў: "Патрыятызм – гэта... усведамленне сваёй неад'емнасці ад Радзімы і неад'емнае перажыванне разам з ёй яе шчаслівых і няшчасных дзён". Архіўныя дакументы XIX стагоддзя сведчаць, што ў дарэвалюцыйнай гімназіі класныя выхавальнікі і педагогі аддавалі вялікую ўвагу фарміраванню ў вучняў грамадзянскасці і патрыятызму. Настаўнікі і выхавальнікі гімназіі прысягалі Яго Імператарскай Вялікасці ў вернай службе на карысць дзяржавы. У "Адозве" начальніка гімназіі да вучняў былі такія словы: "Ахвяруйце, выхаванцы, ад вашага чыстага сэрца, колькі хто з вас можа на хворых і параненых воінаў... Няма большай любові, чым тая, калі чалавек свядома і разумна ахвяруе сваім жыццём за сяброў, сваіх суайчыннікаў". Пры гэтым звярталася ўвага на тое, каб "не выкарыстоўваць прымусовых мер, а прадастаўляць права ўдзелу ў гэтай рабоце самім вучням".

Савецкая школа, выхоўваючы "вернасць ідэалам Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і Камуністычнай партыі, імкнулася да таго, каб ужо ў гады дзяцінства маленькі грамадзянін усвядоміў розумам і спасціг сэрцам, якая бездань аддзяляе свет сацыялізму ад свету капіталізму".

Сёння, на пачатку XXI стагоддзя, мы сутыкнуліся з парадоксам суадносін гуманізму з яго ідэаламі дабра і чалавекалюбства з рынкам і яго халоднай няўмольнасцю і ўладай грошай. Школа адчувае цяжкі ўплыў рыначных адносін. Побач будуць настаўнікі і вучні або разам? Ад гэтага залежыць многае ў жыцці і дзяцей, і ўсяго грамадства ўвогуле. Калі побач – значыць чалавечнасць непазбежна саступіць у канкурэнцыі з жорсткім разлікам; калі разам, дапаўняючы адзін аднаго – ёсць надзея, што ў будучым цывілізаваным грамадстве з'явяцца і дзелавітыя летуценнікі, і высакародныя прагматыкі, і патрыёты сваёй дзяржавы, гэта значыць добрыя людзі, якія ствараюць сябе і сваё асяроддзе. Імі, вядома, стануць маладыя – сённяшнія школьнікі і студэнты, юныя навукоўцы-даследчыкі і прадпрымальнікі. Трэба толькі, каб яны добра ўсвядомілі і былі гатовыя ўзяць на сябе гэтую высакародную місію.

Праблема грамадзянскага выхавання, сацыяльнай і псіхалагічнай інтэграцыі моладзі ў грамадства – вострая і актуальная ва ўсе часы. Каб падлетак або юнак любіў сваю Радзіму, гэтая любоў павінна быць узаемнай. Каб ён актыўна ўдзельнічаў у грамадскім жыцці (як мінімум галасаваў на выбарах), ён павінен адчуваць зацікаўленасць грамадства і дзяржавы ў яго лёсе, увагу да яго меркаванняў, патрэб і інтарэсаў.

Гэтая праблема – нацыянальная і агульначалавечая. Малады чалавек павінен ідэнтыфікаваць сябе адначасова траякім чынам: як член таго або іншага этнасу, носьбіт нацыянальнай культуры; як грамадзянін шматнацыянальнай краіны – Беларусі; проста як чалавек, еўрапеец, грамадзянін свету.

Як перадаць маладому пакаленню мудрасць жыцця? Як у сучасных умовах выхаваць высокамаральнага чалавека? В.А.Сухамлінскі адзначаў, што побач з нашымі дзецьмі павінна знаходзіцца яркая асоба.

Звернемся да вопыту работы класных выхавальнікаў эканамічнай гімназіі №5 Мінска. Фарміраванне высокай ідэйнасці і патрыятызму гімназістаў пачынаецца з веры ў маральныя святыні нашай Бацькаўшчыны, народа. "Наша маленькая Радзіма" – так называюць вучні гімназію і ўсіх тых, з кім яны кожны дзень сустракаюцца, дзеляцца радасцямі і нягодамі – гэта класныя выхавальнікі, настаўнікі, адміністрацыя, псіхолагі, работнікі бібліятэкі і сталоўкі, тэхнічны персанал, а таксама дзяжурная вахты бабуля Зіна. У сценах гімназіі дзеці атрымліваюць свае самыя галоўныя жыццёвыя ўрокі. Мудрасць і майстэрства класных выхавальнікаў, мастацтва і тэхналогіі выхавання павінны быць накіраваны перш за ўсё на тое, каб дзеці, падлеткі, юнакі адчувалі шчасце ад вучобы і працы, каб дажылі гэтым, былі ўдзячнымі настаўнікам за атрыманыя веды. Традыцыйным стала правядзенне працоўнай вахты "Мой дом – я гаспадар у ім", дэвізам якой з'яўляюцца словы: "Праца – аснова маральнасці". Свята гімназіі "Мая гімназія – мой гонар" суправаджаецца конкурсам вершаў, тэлеграм, радыёперадач, віншаванняў у адрас установы, настаўнікаў. Усё гэта павышае аўтарытэт выкладчыкаў, прэстыж гімназіі.

> Каб падлетак або юнак любіў сваю Радзіму, гэтая любоў павінна быць узаемнай. Каб ён актыўна ўдзельнічаў у грамадскім жыцці, ён павінен адчуваць зацікаўленасць грамадства і дзяржавы ў яго лёсе, увагу да яго меркаванняў, патрэб і інтарэсаў.

Выключна важнай з'яўляецца такая форма дзейнасці класных выхавальнікаў як навукова-даследчая работа вучняў. Гэта калектыўна-творчая дзейнасць па вывучэнню гісторыі нашай дзяржавы, яе культуры, работа ў фондах музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, краязнаўчая дзейнасць і інш. Гэта павышае інтэлектуальны патэнцыял гімназістаў, развівае іх творчыя здольнасці, прыводзіць да ўсведамлення таго, што яны – заўтрашнія дарослыя людзі.

Інтэграцыя асобы ў нацыянальную і сусветную культуру з'яўляецца галоўнай задачай комплекснамэтавай выхаваўчай праграмы "Свет ува мне і вакол мяне". Падпраграма "Я і Радзіма" накіравана на выхаванне грамадзянска-палітычнай культуры, фарміраванне нацыянальных і агульначалавечых якасцей асобы, самасвядомасці з мэтай сацыяльнага і сацыяльна-псіхалагічнага ўваходжання моладзі ў сучаснае грамадства. У ходзе рэалізацыі праграмы класныя выхавальнікі выкарыстоўваюць самыя розныя формы і тэхналогіі работы: маральна-прафарыентацыйныя, ролевыя і дзелавыя гульні, "сакратаўскія" гутаркі, "адкрыты мікрафон", праблемныя сітуацыі, трэнінгі і інш.

Нельга не пагадзіцца з А.С.Газманам, што ў дзіцячых арганізацыях савецкага часу (піянеры, акцябраты) было шмат карыснага. "Адмаўляючыся ад станоўчага ў нашым вопыце, мы выплюхваем разам з застойнай ідэалагічнай вадой і дзіця – гуманныя, дэмакратычныя спосабы работы з дзецьмі, якімі валодаем, лепшыя ўзоры якіх і для сусветнай педагогікі маюць каштоўнасць".

Характэрна, што з развіццём палітычнай сістэмы ў краіне школьнікі ўсё часцей выказваюць жаданне ўдзельнічаць у выбарах усіх узроўняў, патрабуючы ўвесці выбарчае права з 16 гадоў. Яны таксама робяць выбар і хочуць, каб іх пачулі.

Цяпер вялікая колькасць падлеткаў удзельнічае ў выбарах, так бы мовіць, мясцовага маштабу, напрыклад, у выбарах у савет па школьнаму самакіраванню. Выхавальнікі і адміністрацыя гімназіі не перашкаджаюць вучням самім рабіць свой выбар, прадастаўляюць ім права вырашаць і адказваць за яго наступствы, узбагачаць уласны вопыт выбараў. Вучнёўскае самакіраванне ў гімназіі – стабільнае і жыццяздольнае.

Назавём некалькі сфер грамадскай дзейнасці падлеткаў і моладзі ў рамках арганізацый.

Сацыяльная работа. Аказанне дапамогі старым, інвалідам і хворым у Доме састарэлых у Дражні. Можна гаварыць пра выхаванне міласэрнасці, дабрачыннасці. Прыемна бачыць, як вучнёўскае самакіраванне вядзе дабрачынную работу сумесна з "Сястрыцтвам св.Ганны і Марыі", праяўляючы высокую маральную адказнасць перад тымі, хто пакутуе. Аперацыя "Падарунак далёкаму сябру" – дабрачынная акцыя для анкахворых дзяцей у Бараўлянах. Яшчэ адна сфера – экалогія, ахова навакольнага асяроддзя. Экалагічная сцяжына "Сляпянка" – клопат усіх вучняў гімназіі. Краязнаўчая дзейнасць прадугледжвае вывучэнне рэгіянальнай гісторыі і культуры.

Вышэйшай ступенню працэсу выхавання маральнай культуры школьніка з'яўляецца самавыхаванне. У гімназіі ў практыку выхаваўчай работы ўведзены "Дзённік самапазнання", які дазваляе арганізаваць працэс фарміравання маральнай самасвядомасці.

Сумесная дзейнасць класных выхавальнікаў і вучняў гімназіі накіравана на пошук сучасных маральных ідэалаў і замацаванне іх у свядомасці школьнікаў праз выхаванне міласэрнасці, грамадзянскасці і патрыятызму, праз працоўнае выхаванне, праз выхаванне на аснове нацыянальных каштоўнасцей, праз самакіраванне і самавыхаванне, праз сучасныя формы выхаваўчай работы.

Людміла ВАСІЛЕВІЧ,
намеснік дырэктара па выхаваўчай рабоце эканамічнай гімназіі №5 Мінска.

Музей і алея памяці аб'ядналі жывых сведкаў вайны

Ідэя стварыць у сярэдняй школе №11 Жлобіна музей непаўналетніх вязняў нямецка-фашысцкіх канцлагераў належыць колішняму намесніку дырэктара па выхаваўчай рабоце, а цяпер старшыні прафсаюзнага камітэта работнікаў адукацыі і навукі Тамары Міхайлаўне Маліцкай. А пачыналася гэтая карпатлівая праца з простага, амаль бытавога выпадку: Саюз былых непаўлетніх вязняў звярнуўся да кіраўніцтва школы з просьбай аб прадастаўленні памяшкання для правядзення сваіх пасяджэнняў.

Неўзабаве рукамі гэтых людзей, чыё дзяцінства прайшло ў голадзе і холадзе за калючым дротам, непасрэдна ў школьным двары была пасаджана алея. Першыя экспанаты ў выглядзе дакументаў музею падаравала старшыня грамадскага аб'яднання непаўналетніх вязняў Яўгенія Валянцінаўна Краўчук.

Сёння ў сярэдняй школе №11 плённа і творча працуе музей з назвай - "Дзеці і вайна". Створаны ён як музей непаўналетніх вязняў канцэнтрацыйнага лагера "Азарычы", размешчанага ў гады Вялікай Айчыннай вайны на тэрыторыі сучаснага Калінкавіцкага раёна. Сярод першых экспанатаў, якія паявіліся ў музеі, была дыярама С.В.Лабніна "Азарычы". На ёй мы бачым, як на адкрытай забалочанай мясцовасці, абнесенай калючым дротам і якую з чатырох бакоў ахоўваюць вартавыя на вышках, літаральна ў пекле знаходзіліся жанчыны і дзеці. Фашысты наўмысна стварылі невыносныя ўмовы, трымаючы людзей круглыя суткі пад адкрытым небам у любую пару года. Пра тое, колькі вязняў знаходзілася тут, можна меркаваць па колькасці тых, хто ўцалеў пры вызваленні лагера Чырвонай Арміяй - 33480 чалавек, з якіх 15960 дзяцей.

Уражвае і карціна самадзейнага мастака з вёскі Папаратнае Жлобінскага раёна Сяргея Рыгоравіча Кузняцова. Карціна напісана ім паводле расказаў бацькі, былога вязня канцлагера "Азарычы". У музеі сабраны таксама ўспаміны людзей, якія засталіся ў жывых пасля гэтай "фабрыкі смерці". Такіх дакументаў на сённяшні дзень налічваецца дзевятнаццаць. Асобны стэнд прысвечаны жлабінчаніну, педагогу Генадзю Герасімавічу Пархоменку, які быў паэтам і мастаком. Сярод экспанатаў, падараваных гэтым непаўналетнім вязнем "Азарычаў" - кніга, выдадзеная ў Жлобіне пад назвай "Дзяцінства, абпаленае вайной", паэма "Як гэта было", напісаная ў 1999 годзе, своеасаблівая гравюра, якая нагадвае пра жудасную трагедыю дзіцяці ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Нельга не звярнуць увагі і на асабістыя рэчы былых вязняў канцлагера "Азарычы", якія таксама сталі нямымі сведкамі зверскіх здзекаў фашысцкіх акупантаў над мірным насельніцтвам нашай Радзімы. Сярод іх - ручнік і хустка, падараваныя Валянцінай Данілаўнай Сталяровай, пакрывала, прынесенае ў музей таксама вязнем азарыцкага канцлагера, жонкай ганаровага грамадзяніна Жлобіна Мікалая Іванавіча Панчанкі Феняй Андрэеўнай.

Аднак экспазіцыя музея прысвечана не толькі канцэнтрацыйнаму лагеру "Азарычы". Ёсць тут і ўспаміны семнаццаці непаўналетніх вязняў, якія знаходзіліся ў лагерах на тэрыторыі Германіі. Толькі сёлета музей папоўніўся расказамі пра невыноснае жыццё ў нямецкіх канцлагерах Марыі Сцяпанаўны Навуменка і Віктара Іосіфавіча Макевіча са Жлобіна, Алены Міхайлаўны Дзядкоўскай з вёскі Верхняя Олба, Надзеі Купрэеўны Вашкоўскай з Дворышчаў, Лукер'і Аўрамаўны Марчанка з Чырвонага Берага.

Ёсць у сярэдняй школе №11 і матэрыялы пра юных герояў вайны Гомельскай вобласці. Сярод іх і Алег Васільевіч Казлоў, які нядаўна падараваў музею і сваю фатаграфію ў сталым узросце, падпольшчыкі Антон Губараў і Павел Жлоба, юны партызан з вёскі Сцепы, Герой Савецкага Саюза Сяргей Аніічанка.

Новая тэма, якой музей пачаў займацца ў гэтым годзе, - дзеці вайны, дзеці, якія засталіся сіротамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Ужо сабраны ўспаміны Івана Раманавіча Балянкова з вёскі Пірэвічы і жлабінчанкі Валянціны Канстанцінаўны Расінавай. Астатнія дасланыя матэрыялы кіраўнік музея Елізавета Мікалаеўна Каўпаева разам са сваімі памочнікамі, вучнямі 9 "Б" і 11 "Б" класаў, працягваюць апрацоўваць.

Школьнікі не толькі праводзяць экскурсіі, але займаюцца і навукова-даследчай работай. Заслугоўваюць увагі рэфераты Кацярыны Рыжкевіч і Марыі Чаркасавай "Лёс дзяцей-яўрэяў у гады Вялікай Айчыннай вайны", Юліі Яцук і Дар'і Захарэнка "Нашы землякі на работах у Германіі", Вольгі Багамазавай і Вольгі Антановіч "Акупацыйны рэжым".

Цяпер музей рыхтуецца да святкавання 11 красавіка - Міжнароднага дня вызвалення вязняў фашысцкіх канцлагераў. І зноў тут збяруцца непаўналетнія вязні, каб успомніць трагічныя падзеі тых дзён. У школе пройдуць урокі памяці, канферэнцыі. Удзельнікі мастацкай самадзейнасці для гасцей, якіх будзе каля ста чалавек, дадуць вялікі канцэрт. Пройдуць госці і па алеі вязняў фашысцкіх канцлагераў, каб аддаць даніну памяці і ўскласці жывыя кветкі да помніка.

Аляксандр ІВАНЬКОЎ,
метадыст Жлобінскага раённага аддзела адукацыі.

Заручаныя з роднай вёскай

Справядліва лічыцца, што выхаванне ў дзяцей патрыятызму пачынаецца з любові да родных мясцін, да сваёй малой радзімы. Таму ў Бердаўскай сярэдняй школе вось ужо колькі гадоў ажыццяўляецца праграма "Спадчына".

На яе аснове ў вучняў выхоўваецца цікавасць да вывучэння гісторыі і культуры нашага краю. Мэтанакіраваная размова аб гэтым пасля ўрокаў мае працяг у гуртках, у час экскурсій і турпаходаў, гутарках і лекцыях. На пачатку навучальнага года па аднаму з напрамкаў згаданай праграмы класам, пачынаючы з чацвёртага, даецца творчае заданне. Пад канец года класныя калектывы трымаюць справаздачу. Расказваюць аб тым, як вучні шукалі карані свайго радаводу, паходжання вёсак, запісвалі ўспаміны знакамітых людзей, збіралі сямейныя рэліквіі. Старшакласнікі сістэматызуюць агульныя набыткі, адбіраючы іх для школьнага музея ці тэматычных выстаў.

На аснове гэтых матэрыялаў рыхтуюцца выставы "Гісторыя маёй вёскі", да Дня сям'і і каляндарных свят, вусныя часопісы "Мой родны кут" і інш. Вучні, што вызначыліся ў пошукавай рабоце, заахвочваюцца.

Асабліва папулярныя ў дзяцей заняткі ў гуртку юных этнографаў і археолагаў. І звязаныя з гэтым вандроўкі. Падчас летніх канікулаў група вучняў пад кіраўніцтвам дырэктара школы Анатоля Крупы наведала Дакудаўскі і Бердаўскі сельсаветы Лідскага ды Ліпнішкаўскі Іўеўскага раёнаў. Толькі юныя даследчыкі сістэматызавалі сабраныя матэрыялы і падагульнілі зробленае, як зноў звяртаюцца да Анатоля Леанідавіча: "Калі адправімся ў чарговую вандроўку?" І падрыхтоўка да новай экспедыцыі пачынаецца.

Колькі слоў аб выніках папярэдніх падарожжаў. Сабраны дадатковыя экспанаты для музея, запісаны шэраг легендаў і абрадаў, сфатаграфаваны вясковыя пабудовы, характэрныя для першай паловы XV стагоддзя. У недалёкіх Лепнішчах вучні пазнаёміліся з планіроўкай гэтага мястэчка, паглыбілі свае веды аб ролі мястэчак у сярэдневеччы і ў навейшай гісторыі Беларусі. А ў вёсцы Сураж былі ўражаныя месцам бітвы паўстанцаў Т.Касцюшкі з царскімі карнікамі ў 1794 годзе. Зараз там стаіць невялікая капліца. Юныя археолагі пабывалі ля стаянкі першабытнага чалавека паблізу вёскі Дакудава і на курганным магільніку каля Касоўшчыны. Работы вяліся з удзелам навукоўцаў з Мінска. Вучнямі складзена карта археалагічных помнікаў Лідчыны.

У якасці заахвочвання творчых поспехаў краязнаўцаў дырэкцыя і бацькоўскі камітэт выкарыстоўваюць экскурсіі. Вось і нядаўна група вучняў наведала Гродна і азнаёмілася з выдатнымі мясцінамі горада. Наперадзе – паездка ў легендарны Брэст. Мінулым летам уразіла школьнікаў экскурсія ў старажытны Полацк. Сёлета зноў плануецца наведанне былой сталіцы колішняга княства. Запланаваны паездкі і ў іншыя гарады.

"Героі жывуць побач з намі" – пад такім дэвізам працуюць старшакласнікі. Яны і выпускнікі школы сабралі пад кіраўніцтвам настаўнікаў багаты матэрыял аб тутэйшых ветэранах Вялікай Айчыннай вайны, нямецка-польскай вайны 1939 года. А пра вызваліцеляў Лідчыны, пахаваных у Бердаўцы, нямала цікавых звестак адшукалі юныя следапыты, чыю дзейнасць шмат гадоў накіроўваў выкладчык геаграфіі Міхаіл Іосіфавіч Булай. Агульнымі стараннямі папаўняецца музей экспанатамі і дакументамі аб лепшых працаўніках тутэйшага калгаса. І побач з фотаздымкамі былых салдат з Бердаўкі, Сцеркава, Кір'янаўцаў у экспазіцыі можна ўбачыць герояў мірнай працы, а сярод іх – фотапартрэт шматгадовага старшыні калгаснага праўлення Аляксандра Каранюка. Гэта пры ім гаспадарка дабілася найбольшага росквіту, нездарма яе кіраўнік выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета Беларусі.

Школьны краязнаўчы музей мае шэсць пакояў, у якіх размешчана каля тысячы экспанатаў. Сярод іх, акрамя прадметаў гісторыі, археалогіі і этнаграфіі, прадстаўлена флора і фауна наваколля. Зразумела, тут мэтанакіравана і цікава праводзяцца ўрокі, пазакласныя выхаваўчыя мерапрыемствы, з ліку старшакласнікаў выхоўваюцца грамадскія экскурсаводы.

Паходы па месцах баявой славы, этнаграфічныя і археалагічныя вандроўкі, фальклорныя гурткі і гурткі народных промыслаў, лялечны тэатр "Батлейка", сустрэчы з пісьменнікамі, асветніцкая дзейнасць сярод вяскоўцаў... Такі не поўны пералік выхаваўчай работы настаўнікаў і вучняў Бердаўскай сярэдняй школы. І невыпадкова яе калектыў пачаў новы век у ліку пераможцаў у рэспубліканскім спаборніцтве на лепшую сельскую школу па нацыянальна-культурнаму адраджэнню. А нядаўна школа заняла першае месца ў абласным конкурсе відэаслайдфільмаў пра гарады і мястэчкі Гродзеншчыны.

Так у Бердаўцы разам з навучаннем мэтанакіравана знаёмяць вучняў з гісторыяй, культурай і традыцыямі народа і ўмела выхоўваюць свядомых грамадзян-патрыётаў.

Аляксандр ЖАЛКОЎСКІ.

Лідскі раён.

Адукацыя: Дакументы Каментарыі

Дадатак да "Настаўніцкай газеты"

Абітурыент-2002

Выбери свой ВУЗ, и - удачи!

С каждым днем все ближе для выпускников школ самый ответственный и сложный период – последний школьный звонок и выбор будущей профессии. В какой ВУЗ поступать? Каковы правила приема и конкурсы? Есть ли льготы?

На все эти и многие другие вопросы будущие абитуриенты найдут ответы в Республиканском центре профориентации молодежи (пр.Ф.Скорины, 46) и его профконсультационных пунктах, функционирующих на базе межшкольных учебно–производственных комбинатов в каждом районе столицы.

Здесь собрана информация по всем учебным заведениям Минска и Минской области, правилам и условиям приемной кампании, централизованного тестирования, сведения по вновь открываемым специальностям, адреса, телефоны и т.д.

Сотрудники центра и профконсультационных пунктов проводят для выпускников и их родителей справочно-информационные консультации по всем интересующим их вопросам. Для тех, кто не уверен в правильности выбора своей будущей профессии, проводятся индивидуальные профессионально–диагностические консультации, которые подскажут, насколько способности, склонности, психологические особенности подростка отвечают сфере избранной им профессиональной деятельности.

Мы предлагаем для будущих абитуриентов информацию о проводимых в высших учебных заведениях "Днях открытых дверей". В эти дни вы сможете не только получить ответы на все вопросы о вступительных экзаменах, но и узнать многое о профессиях и специальностях, которые выбрали, истории ВУЗа и будущей студенческой жизни.

Сведения об учебных заведениях можно также получить в информационных центрах службы занятости населения:

- Информационный центр МГЦЗН (ул.Пугачевская, 9; тел. 213-34-34, 284-50-96);

- Центр информации о профессиях (ул.Брилевская, 3; тел. 213-29-53, 213-29-54).

В центрах имеется полная информация о потребностях рынка труда, что позволит судить о востребованности тех или иных специалистов на предприятиях и в организациях города. Ведь очень важно, получив специальность, получить и работу, реализовать полученные знания. И здесь нужна помощь родителей, которые, имея жизненный опыт, зная способности и возможности своих детей, могут помочь им правильно использовать всю полученную информацию и сделать правильный выбор.

Н.А.Кушнерова,
заместитель директора Республиканского центра профориентации молодежи.

Особенности приема в высшие учебные заведения в 2002 году

Правила приема в высшие учебные заведения Республики Беларусь на 2002 год и Положение о приемной комиссии высшего учебного заведения Республики Беларусь напечатаны в "Настаўніцкай газеце" №11 (5342) 31 января 2002 года.

На основании проведенного анализа результатов приема в высшие учебные заведения в 2001 году, а также предложений и замечаний Государственной комиссии по контролю за ходом вступительных экзаменов, итогов обсуждения данного вопроса на расширенном заседании коллегии Министерства образования Республики Беларусь были выработаны конкретные предложения по совершенствованию приема в вузы на 2002 год. Эти предложения положены в основу соответствующих изменений в Правилах приема в высшие учебные заведения Республики Беларусь на 2002 год.

На основе указанных Правил приема высшими учебными заведениями всех форм собственности разработан собственный Порядок приема, по которому и будет осуществляться набор студентов.

В Правила приема внесен целый ряд изменений и дополнений.

В целях расширения прав абитуриентов в выборе учебного заведения и специальности абитуриентам разрешено поступать в два вуза (по оригиналам документов, а также по нотариально заверенным копиям либо ксерокопиям). Для создания благоприятных условий абитуриентам предусматривается организация вступительных испытаний в два потока. При этом зачисление будет проводиться только среди лиц, представивших в приемную комиссию оригиналы документов в установленные высшим учебным заведением сроки.

На экономические и юридические специальности в структуру вступительных испытаний вводится экзамен по иностранному языку.

Наряду с шестибалльной системой оценки знаний абитуриентов будет продолжена экспериментальная апробация десятибальной системы на установленные приемными комиссиями специальности (специализации) отдельных вузов: Белорусского государственного педагогического университета им. Максима Танка, Брестского государственного университета им. А.С.Пушкина, Витебского государственного университета им. П.М.Машерова, Гомельского государственного университета им. Ф.Скорины, Гродненского государственного университета им. Янки Купалы и некоторых других.

Предусмотрено проведение письменных вступительных экзаменов по белорусскому (русскому) языку и литературе по централизованным заданиям в фиксированные дни, установленные Министерством образования.

Зачисление на все специальности будет проводиться в условиях раздельного конкурса среди выпускников городских, а также сельских школ и профессионально-технических учебных заведений сельскохозяйственного профиля (которые постоянно проживают не менее двух лет в сельских населенных пунктах) пропорционально поданным заявлениям в соответствии с количеством баллов, набранных абитуриентами на конкурсных вступительных испытаниях.

При приеме на технические, сельскохозяйственные и военные специальности предусмотрено засчитывание результатов централизованного тестирования 2002 года по математике, физике, химии, белорусскому и русскому языкам в соответствии с представленными сертификатами. Приемным комиссиям вузов разрешено расширить перечень вышеназванных специальностей.

Совмещенные выпускные–вступительные экзамены разрешено сдавать только прошедшим довузовскую подготовку выпускникам подготовительных отделений и профильных классов (групп). С результатами совмещенных экзаменов они могут участвовать в конкурсе на целевые и сверхплановые (платные) места.

Порядок зачисления медалистов и выпускников–отличников средних, средних специальных и профессионально–технических учебных заведений устанавливается приемными комиссиями вузов.

Победители международных и республиканских (диплом I степени) предметных олимпиад, проведенных в текущем учебном году среди школьников, учащихся средних специальных и профессионально–технических учебных заведений, а также лица, награжденные нагрудным знаком лауреата специальных фондов Президента Республики Беларусь могут зачисляться без вступительных испытаний при поступлении на соответствующие специальности, определяемые вузами. Перечисленные лица, поступающие на другие специальности, а также победители республиканских олимпиад (дипломы II и III степени) освобождаются от вступительного экзамена по соответствующему предмету с выставлением отличной оценки. Порядок зачисления победителей других республиканских олимпиад, турниров и конкурсов, а также областных олимпиад и вузовских олимпиад определяют приемные комиссии.

Прием на целевую подготовку специалистов будет осуществляться согласно соответствующего Положения, утвержденного Постановлениями Совета Министров Республики Беларусь от 28.03.2000г. №406 и от 27.02.2001г. №269.

Предусматривается информирование абитуриентов об уровне сложности экзаменационных заданий вступительных испытаний в соответствии со специальностями (базовый или профильный).

Считаем, что внесенные изменения в Правила приема в высшие учебные заведения Республики Беларусь на 2002г. будут способствовать дальнейшему обеспечению абитуриентам равных возможностей поступления в вузы, защите их законных прав и интересов на получение высшего образования.

Лариса Парфенцова,
главный инспектор Главного управления высшего и среднего специального образования Министерства образования.

Дапаможам знайсці шлях

У адпаведнасці з даручэннем Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь (пратакол ад 30.11.1992г. №720 п.6) і рашэннем калегіі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь (ад 17.03.1993г.) на факультэце даўніверсітэцкай падрыхтоўкі і прафесійнай арыентацыі моладзі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя М.Танка ажыццяўляецца навучанне інвалідаў з мэтай іх адаптацыі да ўмоў сучаснага жыцця і падрыхтоўкі да паступлення ў навучальныя ўстановы рэспублікі.

Першая група адаптацыі была створана ў 1993 годзе. За час яе існавання поўны курс навучання прайшлі 65 чалавек. Большасць з іх – 60 чалавек – сталі студэнтамі розных навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь.

Згодна з палажэннем "Аб падрыхтоўчым аддзяленні пры ВНУ Рэспублікі Беларусь" у групу адаптацыі прымаюцца інваліды I–III груп, дзеці–інваліды, якім у адпаведнасці з заключэннем медыка–рэабілітацыйных экспертных камісій не супрацьпаказана навучанне ў ВНУ і якія могуць наведваць заняткі.

Пры падачы дакументаў з кожным інвалідам праводзіцца папярэдняя гутарка, якая дапамагае зарыентаваць яго на тую спецыяльнасць, якая найлепшым чынам адпавядае яго асабістым здольнасцям і магчымасцям.

Каб паступіць на дзённае падрыхтоўчае аддзяленне і трапіць у групу адаптацыі, абітурыенты–інваліды I–III груп праходзяць субяседаванне па прадметах уступных экзаменаў на выбраную спецыяльнасць у рамках праграмы ўступных экзаменаў вышэйшай навучальнай установы. Пры атрыманні станоўчых вынікаў залічваюцца на факультэт па–за конкурсам і вызваляюцца ад аплаты.

На працягу навучальнага года інваліды рыхтуюцца да ўступных экзаменаў у абраную навучальную ўстанову, адаптуюцца да розных форм навучання ў вышэйшай школе, вучацца жыць і працаваць у калектыве.

Назіранні за якаснымі зменамі ў вучобе паказваюць, што слухачы групы адаптацыі за час навучання на факультэце паднімаюцца на прыступку вышэй у сваіх ведах, а атмасфера цэласнага вучэбна–выхаваўчага працэсу на факультэце стварае спрыяльныя ўмовы для забеспячэння паўнацэннага жыцця гэтай катэгорыі навучэнцаў.

Пасля заканчэння вучобы на факультэце інваліды I–III груп здаюць выпускныя экзамены ў адпаведнасці з профілем спецыяльнасці, якія з'яўляюцца ўступнымі ў адпаведныя навучальныя ўстановы.

Дакументы прымаюцца з 5 верасня па 20 кастрычніка па адрасу:

г.Мінск, вул. Караля, 16а. Тэлефон для даведак: 220-71-03.

Святлана Гагарына,
дэкан факультэта даінстытуцкай падрыхтоўкі БДПУ.

Перечень государственных высших учебных заведений Республики Беларусь

Название учебного заведения	Адрес	Телефон приемной комиссии
Белорусский государственный университет	220080, г.Минск, пр-т Ф.Скорины, 4	226-59-51, 209-50-85
Брестский государственный университет им. А.С.Пушкина	224665, г.Брест, бульвар Космонавтов, 21	23-04-17
Витебский государственный университет им. П.М.Машерова	210036. г.Витебск, Московский пр-т, 33	25-20-89
Гомельский государственный университет им. Франциска Скорины	246699, г.Гомель, ул.Советская, 104	57-69-17
Гродненский государственный университет им. Янки Купалы	230023, г.Гродно, ул.Ожешко, 22	44-51-03
Полоцкий государственный университет	212440, г.Новополоцк, ул.Блохина, 29	5-21-61
Белорусский национальный технический университет	220027, г.Минск, пр-т Ф.Скорины, 65	232-38-42
Белорусский государственный экономический университет	220072, г.Минск, Партизанский пр-т, 26	249-41-37
Белорусский государственный технологический университет	220036. г.Минск, ул.Свердлова, 13	227-63-75
Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники	220600, г.Минск, ул.П.Бровки, 6	239-86-43
Белорусский государственный университет транспорта	246653, г.Гомель, ул.Кирова, 34	95-28-02
Витебский государственный технологический университет	210028, г.Витебск, Московский пр-т, 72	5-72-34
Брестский государственный технический университет	224017, г.Брест, ул.Московская, 267	42-40-84
Гомельский государственный технический университет им. П.О.Сухого	246746, г.Гомель, пр-т Октября, 48	48-11-87
Могилевский государственный технический университет	212005, г.Могилев, ул.Ленина, 70	22-01-41
Могилевский государственный технологический институт	212027, г.Могилев, пр-т Шмидта, 3	44-33-30
Белорусский государственный педагогический университет им. М.Танка	220809, г.Минск, ул.Советская, 18	220-94-17
Минский государственный лингвистический университет	220034, г.Минск, ул.Захарова, 21	284-81-43
Могилевский государственный университет им. А.А.Кулешова	212028, г.Могилев, ул.Космонавтов, 1	26-11-93
Мозырский государственный педагогический институт им. Н.К.Крупской	247760, г.Мозырь, ул.Студенческая, 28	2-15-84
Международный государственный экологический университет им. А.Д.Сахарова	220009, г.Минск, ул.Долгобродская, 23	38-46-32
Минский государственный высший радиотехнический колледж	220005, г.Минск, пр-т Ф.Скорины, 62	239-39-94
Барановичский государственный высший педагогический колледж	225320, г.Барановичи, ул.Комсомольская, 84	41-73-33
Академия управления при Президенте Республики Беларусь	220001, г.Минск, ул.Московская, 17	222-83-04
Белорусская государственная сельскохозяйственная академия	213410, г.Горки Могилевской обл.	2-17-70
Белорусский государственный аграрный технический университет	220608, г.Минск, пр-т Ф.Скорины, 99	264-40-82
Витебская государственная академия ветеринарной медицины	210619, г.Витебск, ул.1-ая Доватора 7/11	37-23-22
Гродненский государственный аграрный университет	230600, г.Гродно, ул.Терешковой, 28	77-20-73
Белорусская государственная академия музыки	220030, г.Минск, ул.Интернациональная, 30	206-59-60
Белорусская государственная академия искусств	220600, г.Минск, пр-т Ф.Скорины, 81	232-02-32
Белорусский государственный университет культуры	220001, г.Минск, ул.Рабкоровская, 17	222-83-05
Белорусская государственная академия физической культуры	220020, г.Минск, пр-т Машерова, 105	250-30-84
Витебский государственный медицинский университет	210602, г.Витебск, пр-т Фрунзе, 27	37-09-37
Гродненский государственный медицинский университет	230015, г.Гродно, ул.Горького, 80	33-57-78
Белорусский государственный медицинский университет	220116, г.Минск, пр-т Дзержинского, 83	272-59-58
Гомельский государственный медицинский институт	246000, г.Гомель, ул.Ланге, 5	53-71-26
Военная академия Республики Беларусь	220057, г.Минск-57	269-49-22, 269-42-35
Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь	220771, г.Минск, ул.Варвашени, 6	284-31-77
Минский высший колледж МВД Республики Беларусь	220036, г.Минск, ул.К.Либкнехта, 57	256-56-17
Командно-инженерный институт	220118, г.Минск, ул.Машиностроителей, 25	201-03-38
Гомельское высшее командно-инженерное училище	246023, г.Гомель, ул.Речицкое шоссе, 35а	79-49-85
Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации	246069, г.Гомель, пр-т Октября, 50	48-16-01
Высший колледж связи	220114, г.Минск, Староборисовский тр., 8, к.2	232-41-14
Минский государственный высший авиационный колледж	220096, г.Минск, ул.Уборевича, 77	201-02-81
Республиканский институт профессионального образования	220046, г.Минск, ул.Ваупшасова, 23	255-20-79, 255-27-14

Мэтавая падрыхтоўка спецыялістаў: "за" і "супраць"

Мэтавая падрыхтоўка спецыялістаў у вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах дзейнічае ўжо даўно. Аднак, нягледзячы на працягласць яе існавання, спрэчкі аб тым, наколькі яна эфектыўная, не спыняюцца. Галоўны аргумент праціўнікаў мэтавага прыёму – наяўнасць пэўнай колькасці выпускнікоў, якія не вяртаюцца на работу на прадпрыемствы, ва ўстановы і арганізацыі, што паслалі іх на вучобу. Як паказвае практыка, колькасць іх складае прыкладна да 10 працэнтаў. Лічба ўвогуле не вельмі вялікая. Але, тым не менш, для таго каб навучанне "мэтавікоў" у навучальных установах было апраўдана на ўсе 100 працэнтаў, штогод у Палажэнне аб мэтавай падрыхтоўцы спецыялістаў уносяцца дапаўненні і змяненні. Аб тым, што чакае сёлетніх абітурыентаў, якія будуць паступаць на ўмовах мэтавага прыёму, і пойдзе наша размова.

Мэтавая падрыхтоўка спецыялістаў у 2002 годзе будзе ажыццяўляцца ў адпаведнасці з Палажэннем аб мэтавай падрыхтоўцы спецыялістаў, зацверджаным пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 28 сакавіка 2000 года №406, пастановамі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 17 лютага 2001 года №269 "Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у пастанову Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 28 сакавіка 2000г. №406" і ад 19 кастрычніка 2001г. №1677 "Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Палажэнне аб мэтавай падрыхтоўцы спецыялістаў". У пастановах канкрэтызавана сфера прымянення мэтавай падрыхтоўкі, якая будзе ажыццяўляцца для больш поўнага задавальнення патрэбнасці ў кваліфікаваных спецыялістах населеных пунктаў рэспублікі, што пацярпелі ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, іншых населеных пунктаў, у якіх адсутнічае падрыхтоўка кадраў па неабходных для прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый (заказчыкаў) спецыяльнасцях.

Мэтавая падрыхтоўка мае на мэце абавязковае заключэнне трохбаковага дагавора паміж грамадзянінам Рэспублікі Беларусь, які паступае вучыцца, навучальнай установай і заказчыкам спецыялістаў у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь па ўстаноўленай форме. У ролі заказчыкаў могуць выступаць розныя зацікаўленыя прадпрыемствы, установы і арганізацыі, аблвыканкамы і гарвыканкам Мінска.

Заключэнне дагавора – вельмі сур'ёзны крок, які цягне за сабой пэўную адказнасць бакоў, а таму заключэнне на навучанне па дагавору асоб ва ўзросце да 18 гадоў праводзіцца толькі пасля атрымання пісьмовай згоды аднаго з бацькоў (законнага прадстаўніка). Але перш чым пайсці на гэта, нядрэнна было б узважыць усе "за" і "супраць" такога кроку.

Дагавор дае студэнту пэўныя перавагі. Першая – гэта, вядома ж, менш жорсткі, у параўнанні з агульным, конкурс сярод мэтавікоў. Прыём на мэтавую падрыхтоўку ажыццяўляецца па асобным конкурсе на выдзеленыя мэтавыя месцы ў межах зацверджаных кантрольных лічбаў прыёму. Колькасць заяў, падаваемых для ўдзелу ў конкурсе на мэтавае месца, не абмяжоўваецца. А ў выпадках, калі абітурыенты не прайшлі па конкурсе на ўмовах мэтавага прыёму, яны маюць права ўдзельнічаць у конкурсе на агульных падставах.

Колькасць асоб, якія прымаюцца на навучанне па дагавору, не павінна перавышаць 50 працэнтаў ад планавага прыёму па спецыяльнасцях (спецыялізацыях) сельскагаспадарчага, медыцынскага і педагагічнага профіляў, па іншых спецыяльнасцях – 20 працэнтаў.

Для больш якаснага адбору абітурыентаў і наступнага замацавання іх на рабочых месцах рэкамендуецца заключаць дагаворы на мэтавую падрыхтоўку з асобамі, якія пражываюць у раёнах месцазнаходжання арганізацыі-заказчыка не менш двух гадоў і маюць у дакуменце аб сярэдняй адукацыі па профільных прадметах уступных экзаменаў адзнакі "4" і "5".

Калі вы вырашылі стаць абітурыентам-мэтавіком, неабходна высветліць, ці ажыццяўляецца ў выбранай вамі навучальнай установе прыём на мэтавую падрыхтоўку па спецыяльнасці, якая вас цікавіць. Ва ўстанове вам дадуць і інфармацыю, для якіх менавіта рэгіянальных арганізацый тут будуць рыхтаваць спецыялістаў. Далей прапаноўвайце сябе ў якасці мэтавіка. Дагавор першапачаткова падпісваюць кіраўнік арганізацыі-заказчыка і абітурыент. На падставе гэтага дакумента навучальная ўстанова допускае абітурыента да ўступных экзаменаў на ўмовах мэтавай падрыхтоўкі. Калі абітурыент паспяхова здаў экзамены і выйграў конкурс сярод мэтавікоў, кіраўнік навучальнай установы ставіць свой подпіс пад дагаворам, і з гэтага моманту трохбаковы дагавор набывае юрыдычную сілу. Калі арганізацыя не жадае заключыць з вамі дагавор, кіраўніцтва абавязана растлумачыць прычыну. У выпадку неабгрунтаванай адмовы абітурыент мае права звярнуцца ў мясцовыя органы ўлады ці ў раённы аддзел адукацыі для прыняцця рашэння ў спрэчнай сітуацыі.

У конкурсе на мэтавае месца змогуць прыняць удзел абітурыенты, якія адразу выказалі жаданне навучацца па дагавору, і абітурыенты, якія не прайшлі па агульнаму конкурсу, але далі згоду навучання на дагаворнай аснове. У выпадку ж, калі на роўных умовах на адно месца будуць прэтэндаваць два ці больш абітурыентаў, выбіраць з іх будзе сам заказчык. Так, напрыклад, калі на будучае рабочае месца Ашмянскага раёна будзе прэтэндаваць яго мясцовы жыхар і жыхар Лідскага раёна, перавага будзе аддавацца першаму, таму што пасля заканчэння навучальнай установы ён вернецца ў родныя мясціны.

У выпадках з'яўлення вакантных мэтавых месцаў па рашэнні бакоў дагаворы могуць заключацца з асобамі, якія паспяхова здалі ўступныя экзамены па такіх жа прадметах у гэтую або іншую дзяржаўную навучальную ўстанову.

Другое немалаважнае "за", якое сведчыць на карысць падпісання дагавора, – абавязковае прадастаўленне заказчыкам месца працы пасля заканчэння навучальнай установы. Застаецца дадаць, што на час вучобы інтэрнат студэнту-мэтавіку прадастаўляецца навучальнай установай, і стыпендыю яму таксама выплачвае яна.

Мэтавае накіраванне дае не толькі пэўныя льготы пры паступленні, але і накладвае пэўныя абавязкі, канкрэтныя ўмовы таксама агаворваюцца ў дагаворы.

Галоўнай умовай дагавора з'яўляецца неабходнасць працаваць на заказчыка пасля заканчэння навучальнай установы на працягу двух гадоў. Зразумела, любы дагавор можа быць скасаваны. Але калі скасаванне адбылося па ініцыятыве студэнта, то матэрыяльных затрат яму пры гэтым пазбегнуць не ўдасца.

Студэнт, які вучыцца па дагавору, у абавязковым парадку павінен кампенсаваць навучальнай установе затрачаныя на яго падрыхтоўку сродкі ў наступных выпадках:

– калі ён адмовіўся ад накіравання на работу згодна з заключаным дагаворам;

– калі не прыбыў да месца размеркавання;

– калі звольніўся з месца работы без адпрацоўкі ўстаноўленага ў дагаворы тэрміну.

Зрэшты, за акадэмічную непаспяховасць і парушэнне працоўнай дысцыпліны, якія таксама з'яўляюцца падставай для скасавання дагавора, але толькі ўжо з боку навучальнай установы, студэнт-мэтавік адным аднолькава не абыдзецца: перш чым ён пакіне сцены навучальнай установы, за марна праведзены ў ёй час яму давядзецца зноў жа заплаціць.

Пры разліку кошту навучання навучальная ўстанова будзе зыходзіць з фактычна існуючага кошту навучання студэнта на гэтай спецыяльнасці на момант разгляду справы аб скасаванні дагавора.

Калі хто-небудзь палічыць "неабавязковым" плаціць за вучобу, то ў гэтым выпадку грашовыя сродкі будуць спаганяцца з яго ў судовым парадку той навучальнай установай, дзе ён навучаўся.

Дарэчы, заказчык ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку таксама нясе адказнасць за неабгрунтаванае скасаванне ці невыкананне дагавора, у выніку чаго былі затрачаны бюджэтныя сродкі.

Калі скасаванне дагавора адбылося па ўзаемнай згодзе бакоў або па ініцыятыве заказчыка, студэнты, прынятыя на мэтавыя месцы, пераводзяцца на навучанне на агульных падставах.

Пры наяўнасці ў навучальнай установе вакантных мэтавых месцаў (напрыклад, у выпадку адлічэння асоб, якія навучаюцца па дагавору) па просьбе заказчыка і пры ўмове заключэння аналагічнага дагавора на іх месцы могуць быць пераведзены студэнты, якія навучаюцца па той жа або адпаведнай спецыяльнасці, у тым ліку і на платных формах, у дзяржаўных і прыватных навучальных установах.

Кантрольныя лічбы прыёму на мэтавую падрыхтоўку спецыялістаў у 2002 годзе будуць даведзены да навучальных устаноў і заказчыкаў у адпаведнасці з заяўкамі.

Удачы ўсім вам у паступленні на ўмовах мэтавай падрыхтоўкі.

Зоя Южык,
начальнік аддзела па рабоце з кадрамі Міністэрства адукацыі.

Перечень высших учебных заведений негосударственной формы собственности Республики Беларусь

Название учебного заведения	Адрес	Телефон приемной комиссии
Институт современных знаний	220023, г.Минск, ул.Филимонова, 69	285-72-84
Институт предпринимательской деятельности	220029, г.Минск, ул.Чичерина, 21	239-41-58
Институт управления и предпринимательства	220086, г.Минск, ул.Славинского, 1, к.21	263-79-83
Международный институт трудовых и социальных отношений	220099, г.Минск, ул.Казинца, 21, кор.3	278-93-97
Женский институт "Энвила"	220033, г.Минск, ул.Велозаводская, 3	206-53-75 226-06-87
Международный гуманитарно-экономический институт	220013, г.Минск, ул.П.Бровки, 22	231-56-79
Институт парламентаризма и предпринимательства	220013, г.Минск, ул.Я.Коласа, 1	284-53-70
Минский институт управления	220102, г.Минск, ул.Лазо, 12	285-57-52
Белорусский коммерческий институт управления	220033, г.Минск, пр.Партизанский, 2	226-03-45
Белорусский институт правоведения	220004, г.Минск, ул.Короля, 3	211-01-52
Европейский гуманитарный университет	220030, г.Минск, пр-т Ф.Скорины, 24	239-31-71 232-04-94
Могилевский финансово-экономический институт им.В.П.Ковалева	212014, г.Могилев, ул.Вишневецкого, 8-а	22-14-88

Тыпавыя правілы прыёму ў прафесіянальна-тэхнічныя навучальныя ўстановы Рэспублікі Беларусь

ЗАЦВЕРДЖАНЫ ЗАГАДАМ МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ 09.02.1999 г. № 46

1. Агульныя палажэнні, прыём заяў і дакументаў

1.1. Усе жыхары Рэспублікі Беларусь (уключаючы замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі рэспублікі), а таксама грамадзяне Беларусі і беларусы, якія пражываюць за яе межамі, грамадзяне Расійскай Федэрацыі маюць права атрымаць бясплатную прафесіянальна-тэхнічную адукацыю ў дзяржаўных прафесіянальна-тэхнічных навучальных установах (прафесіянальна-тэхнічных вучылішчах, вышэйшых тэхнічных вучылішчах, вышэйшых прафесіянальных вучылішчах, рэгіянальных цэнтрах прафесіянальнай адукацыі, далей – ПТНУ).

1.2. Прыём у ПТНУ грамадзян дзяржаў – удзельніц СНД ажыццяўляецца на конкурснай аснове па рашэнні органаў кіравання адукацыяй па падпарадкаванні, калі іншае не прадугледжана міждзяржаўнымі (міжведамаснымі) дагаворамі і пагадненнямі.

1.3. Грамадзяне іншых замежных краін паступаюць у ПТНУ ў адпаведнасці з Палажэннем аб навучанні ў Рэспубліцы Беларусь замежных грамадзян, зацверджаным пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 07.07.1993г. № 442 (ЗП Урада Рэспублікі Беларусь, 1993 г., № 19, арт.370).

1.4. Пры ажыццяўленні прыёму ПТНУ павінны забяспечыць захаванне правоў грамадзян на адукацыю, якія прадугледжаны заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, галоснасць і адкрытасць работы прыёмных камісій.

Асобы, якія паступаюць на вучобу ў ПТНУ, карыстаюцца аднолькавымі правамі ў выбары навучальнай установы, прафесіі.

Абмежаванні дапускаюцца па паказчыках прафесіянальнай прыгоднасці, вызначаных ва ўстаноўленым парадку Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

На навучанне па прафесіях, па якіх праца непаўналетніх забаронена, прымаюцца толькі асобы, якім да моманту заканчэння ПТНУ споўніцца 18 гадоў.

Медыцынскі адбор асоб, якія паступаюць у ПТНУ, праводзіцца ўстановамі аховы здароўя па месцы знаходжання вучылішча па накіраванню яго адміністрацыі.

1.5. Тэрміны прыёму на дзённую форму навучання:

1.5.1. У групы вышэйшых прафесіянальных (тэхнічных) вучылішчаў, навучанне ў якіх ажыццяўляецца на аснове агульнай сярэдняй адукацыі ці на аснове базавай адукацыі з адначасовым атрыманнем агульнай сярэдняй адукацыі, у ліцэйскія групы ПТНУ, у групы прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў, рэгіянальных цэнтраў прафесіянальнай адукацыі на аснове агульнай сярэдняй адукацыі прыём дакументаў – з 15 чэрвеня па 15 жніўня, конкурсны адбор – з 15 жніўня, залічэнне ў склад навучэнцаў – да 25 жніўня пасля заканчэння конкурснага адбору і заключэння медыцынскай камісіі.

1.5.2. У групы вышэйшых прафесіянальных (тэхнічных) вучылішчаў, навучанне ў якіх ажыццяўляецца на аснове базавай адукацыі з атрыманнем толькі рабочай прафесіі, а таксама ў групы прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў, рэгіянальных цэнтраў прафесіянальнай адукацыі на аснове базавай адукацыі з адначасовым атрыманнем агульнай сярэдняй адукацыі або з атрыманнем толькі рабочай прафесіі прыём дакументаў – з 15 чэрвеня па 20 ліпеня;

конкурсны адбор – з 20 ліпеня, залічэнне ў склад навучэнцаў – адразу пасля заканчэння конкурснага адбору і заключэння медыцынскай камісіі. Калі да канца тэрміну прыёму дакументаў асоб, якія падалі дакументы, менш, чым плануемая колькасць навучэнскіх месцаў на спецыяльнасці (прафесіі), ПТНУ дазваляецца працягваць тэрміны прыёму дакументаў і залічэння ў склад навучэнцаў да поўнага ўкамплектавання такіх груп, але не пазней чым да 15 верасня бягучага года.

1.5.3. У асобных выпадках тэрміны прыёму дакументаў і конкурснага адбору могуць змяняцца па ўзгадненні з органамі кіравання адукацыяй па падпарадкаванні. Рашэнне аб змяненні тэрмінаў прыёму дакументаў даводзіцца да ведама асоб, якія паступаюць у ПТНУ, не пазней як за 2 месяцы да пачатку прыёму дакументаў.

1.6. Асобы, якія паступаюць у ПТНУ, падаюць наступныя дакументы: заяву на імя дырэктара па ўстаноўленай форме, пасведчанне аб базавай адукацыі або атэстат аб агульнай сярэдняй адукацыі ў арыгінале, 6 фотакартак памерам 3х4, медыцынскую даведку па форме 086/У, даведку з месца жыхарства. Могуць быць прадстаўлены іншыя дакументы, якія пацвярджаюць поспехі паступаючых у прафесіянальна накіраванай творчасці і прафесіянальнай падрыхтоўцы (прадстаўляюцца асабіста або па пошце).

Пашпарт (пасведчанне аб нараджэнні), дакумент аб адносінах да вайсковага абавязку прадстаўляюцца асабіста.

Парадак прыёму дакументаў у прафесіянальна-тэхнічныя вучылішчы пры папраўча-працоўных установах, у якіх адбываюць пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі, вызначаецца кіраўнікамі прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў па ўзгадненні з адміністрацыяй установы ў адпаведнасці са статутам.

1.7. Для правядзення прыёму ў ПТНУ ствараецца прыёмная камісія, у склад якой уваходзяць прадстаўнікі навучальнай установы, могуць уваходзіць прадстаўнікі галіновых рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання, прадпрыемстваў адпаведных галін эканомікі, грамадскасці. Узначальвае прыёмную камісію, зацвярджае састаў і вызначае парадак яе работы дырэктар ПТНУ (старшыня прыёмнай камісіі).

Інфармацыя аб умовах прыёму, а таксама аб усіх рашэннях прыёмнай камісіі павінна своечасова даводзіцца да асоб, якія паступаюць у ПТНУ.

1.8. Усе пытанні, звязаныя з прыёмам, разглядаюць прыёмныя камісіі і органы кіравання адукацыяй па падпарадкаванні ў адпаведнасці з гэтымі Тыпавымі правіламі прыёму ў прафесіянальна-тэхнічныя навучальныя ўстановы Рэспублікі Беларусь.

2. Парадак правядзення конкурснага адбору і залічэння

2.1. Формы конкурснага адбору (уступныя экзамены, тэсціраванне, адбор на аснове адзнак, указаных у дакументах аб адукацыі) вызначаюцца навучальнымі ўстановамі па ўзгадненні з органамі кіравання адукацыяй па падпарадкаванні.

Формы конкурснага адбору ў канкрэтную навучальную ўстанову даводзяцца да грамадскасці не пазней як за два месяцы да пачатку прыёму дакументаў.

2.2. Асобы, якія не з'явіліся па запрашэнні на экзамены або тэсціраванне па ўважлівай прычыне ў вызначаныя ім тэрміны, дапускаюцца да здачы экзаменаў або тэсціравання ў тэрміны для іншых груп. Тыя, хто не з'явіўся на адзін з экзаменаў без уважлівай прычыны або атрымаў нездавальняючую адзнаку, да наступных экзаменаў не дапускаюцца.

2.3. Уступныя экзамены, тэсціраванне па агульнаадукацыйных прадметах праводзяцца ў адпаведнасці з праграмамі сярэдняй агульнаадукацыйнай школы. Змест тэсціравання вызначаецца навучальнымі ўстановамі ў адпаведнасці з профілем прафесіянальнай падрыхтоўкі.

2.4. Без уступных экзаменаў (іншых форм конкурснага адбору) прымаюцца асобы, якія закончылі базавую школу з адзнакай, сярэднюю агульнаадукацыйную школу – з залатым ці сярэбраным медалём.

Вызваляюцца ад уступнага экзамену па адпаведным прадмеце з выстаўленнем адзнакі "5" (выдатна) навучэнцы сярэдніх агульнаадукацыйных навучальных устаноў – пераможцы (I, II, III месца) рэспубліканскіх, абласных (Мінскай гарадской) прадметных алімпіяд.

2.5. Па-за конкурсам (а пры правядзенні ўступных экзаменаў, тэсціравання пры атрыманні станоўчых адзнак) і пасля заключэння медыцынскай камісіі на прафесіянальную прыгоднасць у ПТНУ на навучанне па канкрэтных прафесіях залічваюцца:

– дзеці-сіроты і дзеці, якія засталіся без апекі бацькоў, а таксама дзеці, на якіх распаўсюджваецца гэта льгота ў адпаведнасці з пастановамі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 14 красавіка 1994 г. № 243 і ад 7 верасня 1998 г. № 1393;

– дзеці-інваліды, інваліды з дзяцінства I і II групы, інваліды I і II групы, якім у адпаведнасці з заключэннем медыка-рэабілітацыйных экспертных камісій не супрацьпаказана навучанне ў ПТНУ і якія могуць наведваць заняткі;

– асобы, якія маюць ільготы ў адпаведнасці з арт.18 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпеўшых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС";

– воіны-інтэрнацыяналісты.

2.6. Пераважным правам (пры іншых аднолькавых умовах) пры залічэнні ў ПТНУ карыстаюцца:

– асобы, якія маюць ільготы ў адпаведнасці з арт.19, 20, 23, 24, 25 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпеўшых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС" пры адсутнасці медыцынскіх супрацьпаказанняў;

– інваліды з дзяцінства III групы, інваліды III групы пры адсутнасці медыцынскіх супрацьпаказанняў.

2.7. Рашэнне аб залічэнні ў ПТНУ афармляецца пратаколам прыёмнай камісіі.

Загад аб залічэнні ў састаў навучэнцаў выдаецца дырэктарам ПТНУ на падставе рашэння прыёмнай камісіі. Спісы залічаных у навучальную ўстанову вывешваюцца для азнаямлення не пазней чым праз тры дні пасля залічэння.

2.8. Асобы, якія залічаны ў навучальную ўстанову і не прыступілі да заняткаў без уважлівых прычын на працягу дзесяці дзён з моманту іх пачатку, з ПТНУ адлічваюцца. Рашэнне аб адлічэнні прымаецца педагагічным саветам (непаўналетніх навучэнцаў – са згоды раённай (гарадской) камісіі па справах непаўналетніх). Інфармацыя аб іх адлічэнні даводзіцца да бацькоў ці асоб, якія іх замяняюць.

У ПТВ - за прафесіяй

Сістэма прафесійна-тэхнічнай адукацыі нашай краіны дазваляе атрымаць рабочую прафесію амаль для ўсіх галін вытворчасці і сферы абслугоўвання як дзяржаўнага, так і прыватнага сектараў эканомікі. Прыём навучэнцаў вядзецца на аснове базавай адукацыі з адначасовым атрыманнем сярэдняй адукацыі ў прафесійна-тэхнічнай навучальнай установе ці з атрыманнем толькі рабочай прафесіі, а таксама на аснове агульнай сярэдняй адукацыі.

Моладзь у апошнія гады праяўляе ўсё большую цікавасць да гэтых навучальных устаноў, пра што сведчыць конкурс, які ў мінулыя гады склаў у сярэднім 1,3 чалавека на месца, а па асобных прафесіях быў значна большым.

Новыя сацыяльна-эканамічныя ўмовы ў рэспубліцы, стан рынку працы патрабуюць ад навучэнцаў і іх бацькоў асэнсавана падыходзіць да выбару прафесіі з такім разлікам, каб пасля заканчэння вучобы ў ПТНУ была найбольшая верагоднасць працаўладкавання. Пра гэта могуць праінфармаваць у навучальных установах прафтэхадукацыі, цэнтрах прафесійнай арыентацыі, дзе яны створаны, рэгіянальных службах занятасці насельніцтва.

Існуе сетка ўстаноў адукацыі, якія, у залежнасці ад здольнасцей навучэнцаў, рыхтуюць на заключным этапе спецыялістаў з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. Цяпер іх 37. Для гэтага прызначаны і вучэбныя аб'яднанні "ПТНУ – ССНУ", дзе лепшыя выпускнікі вучылішчаў могуць працягваць навучанне ў тэхнікумах са скарочаным тэрмінам навучання.

Для вучняў, якія маюць добрыя здольнасці, у прафесійна-тэхнічных навучальных установах адкрываюцца ліцэйскія групы. У гэтых групах прафілюючыя агульнаадукацыйныя прадметы, арыентаваныя на адпаведныя спецыяльнасці вышэйшых навучальных устаноў, выкладаюцца на павышаным узроўні. У мінулым годзе такія групы былі адкрыты ў 84 прафесійна-тэхнічных навучальных установах. Акрамя таго, з 2000-2001 навучальнага года дзейнічае 15 прафесійных ліцэяў.

Упраўленнямі адукацыі абласных і Мінскага гарадскога выканкамаў надаецца вялікая ўвага падрыхтоўцы рабочых з ліку дзяцей-інвалідаў і дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця.

Як і ў мінулыя гады, залічэнне на вучобу будзе праводзіцца шляхам конкурснага адбору на аснове адзнак, указаных у дакументах аб адукацыі. Могуць праводзіцца таксама ўступныя экзамены або тэсціраванне, калі конкурс па канкрэтных прафесіях вельмі вялікі ці неабходна выявіць творчыя здольнасці паступаючых (напрыклад, па прафесіях мастацтва). Гэта вызначаецца навучальнымі ўстановамі па ўзгадненню з органамі кіравання адукацыяй па падпарадкаванні. У гэтым годзе, па жаданню абітурыентаў, дазваляецца залічваць у якасці адзнак уступных экзаменаў адзнакі цэнтралізаванага тэсціравання выпускнікоў сярэдніх агульнаадукацыйных навучальных устаноў.

Аб канкрэтных умовах залічэння ў Рэспубліканскі інстытут прафесійнай адукацыі, Віцебскі дзяржаўны прафесійна-тэхнічны каледж можна даведацца ў гэтых навучальных установах ці ў Міністэрстве адукацыі, а аб умовах залічэння ў астатнія прафесійна-тэхнічныя навучальныя ўстановы – у гэтых навучальных установах ці ва ўпраўленнях адукацыі аблвыканкамаў і Мінгарвыканкама.

Дарэчы, інфармацыя аб формах конкурснага адбору ў канкрэтную навучальную ўстанову даводзіцца да грамадскасці не пазней як за два месяцы да пачатку прыёму дакументаў.

Для дзённай формы навучання ўстаноўлены розныя тэрміны прыёму дакументаў. У групы ўсіх прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў, навучанне ў якіх ажыццяўляецца на аснове базавай адукацыі з атрыманнем толькі рабочай прафесіі, а таксама ў групы прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, прафесійных ліцэяў (акрамя ліцэйскіх груп), рэгіянальных цэнтраў прафесійнай адукацыі на аснове базавай адукацыі з адначасовым атрыманнем агульнай сярэдняй адукацыі дакументы будуць прымацца з 15 чэрвеня па 20 ліпеня. Калі да 20 ліпеня будзе пададзена неабходная колькасць дакументаў, якая вызначаецца плануемай колькасцю навучэнскіх месцаў па спецыяльнасці (прафесіі), то адразу будзе праводзіцца конкурсны адбор і залічэнне ў склад навучэнцаў. У групы ўсіх прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў, навучанне ў якіх ажыццяўляецца на аснове агульнай сярэдняй адукацыі, а таксама ў ліцэйскія групы і ў групы вышэйшых прафесійных вучылішчаў, прафесійна-тэхнічных каледжаў, Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі, навучанне у якіх ажыццяўляецца на аснове базавай адукацыі з адначасовым атрыманнем агульнай сярэдняй адукацыі, тэрміны прыёму дакументаў – з 15 чэрвеня па 15 жніўня.

Такі падзел тэрмінаў прыёму ўведзены ў сувязі з узросшым конкурсам па многіх прафесіях і ў інтарэсах тых выпускнікоў школ, якія свядома выбіраюць рабочую прафесію, у тым ліку і тых, што маюць цяжкасці ў далейшым навучанні ў агульнаадукацыйнай школе. Гэта адна з мер, якая будзе гарантаваць даступнасць прафесійна-тэхнічнай адукацыі для вызначанай катэгорыі выпускнікоў школ. Таму прафарыентацыйная работа, работа па заключэнні дагавораў з прадпрыемствамі павінна быць праведзена такім чынам, каб уключыць у прафесійна-тэхнічную адукацыю перш за ўсё такіх выпускнікоў 9-х класаў агульнаадукацыйных школ. У той жа час сетка ліцэйскіх груп, вышэйшых прафесійных вучылішчаў, прафесійна-тэхнічных каледжаў, якая створана ў кожнай вобласці і ў Мінску, і больш працяглыя тэрміны прыёму дакументаў для такіх груп і навучальных устаноў дадуць магчымасць улічыць інтарэсы тых выпускнікоў 9-х класаў агульнаадукацыйных школ, якія арыентуюцца на атрыманне сярэдняй спецыяльнай ці вышэйшай адукацыі. У сувязі з гэтым вучні, іх бацькі, настаўнікі і спецыялісты па прафарыентацыйнай рабоце павінны ўсвядоміць неабходнасць своечасовага прыняцця рашэння аб паступленні ў ПТНУ.

Па ўсіх пытаннях, якія звязаны з прыёмам у ПТНУ, можна звяртацца ў прыёмныя камісіі, створаныя ў навучальных установах, а таксама ў органы кіравання адукацыяй:

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь *(220010, г.Мінск, вул.Савецкая, 9, тэл. 220-31-16; 222-64-90; 220-71-36).*

Упраўленне адукацыі Брэсцкага аблвыканкама *(224005, г.Брэст, вул.Леніна, 11, тэл. 26-60-16; 26-35-41).*

Упраўленне адукацыі Віцебскага аблвыканкама *(220015, г.Віцебск, вул.Гогаля, 6, тэл. 37-62-75; 37-63-65).*

Упраўленне адукацыі Гомельскага аблвыканкама *(246000, г.Гомель, вул. Сялянская, 14, тэл. 53-33-45; 53-03-33).*

Упраўленне адукацыі Гродзенскага аблвыканкама *(220023, г.Гродна, вул.Ажэшкі, 3, тэл. 44-34-01; 44-34-00).*

Упраўленне адукацыі Магілёўскага аблвыканкама *(212030, г.Магілёў, Дом Саветаў, тэл. 32-68-38; 32-68-35).*

Упраўленне адукацыі Мінскага аблвыканкама *(220060, г.Мінск, вул.Энгельса, 4, тэл. 226-77-23; 227-23-15).*

Упраўленне адукацыі Мінскага гарвыканкама *(220050, г.Мінск, вул. Кірава, 5, тэл. 227-20-32; 227-53-04; 227-38-92).*

Эдуард Ганчар,
начальнік упраўлення прафесійна-тэхнічнай адукацыі Міністэрства адукацыі.

Правілы прыёму ў сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы Рэспублікі Беларусь

ЗАЦВЕРДЖАНЫ ПАСТАНОВАЙ МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ 26.12.2001 № 64

1. У дзяржаўных сярэдніх спецыяльных навучальных установах Рэспублікі Беларусь (далей – ССНУ) маюць права на базе агульнай сярэдняй або базавай адукацыі атрымаць на конкурснай аснове бясплатную сярэднюю спецыяльную адукацыю, калі адукацыя дадзенага ўзроўню атрымліваецца ўпершыню, грамадзяне Рэспублікі Беларусь і беларусы, якія пражываюць за яе межамі, грамадзяне Расійскай Федэрацыі, Рэспублікі Казахстан, Кыргызскай Рэспублікі, Рэспублікі Таджыкістан, а таксама асобы, якія пастаянна пражываюць у Рэспубліцы Беларусь або маюць статус бежанца.

Парадак прыёму грамадзян іншых замежных дзяржаў вызначае дзяржаўная ССНУ па ўзгадненні з органамі дзяржаўнага кіравання ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, калі іншае не прадугледжана міждзяржаўнымі пагадненнямі.

У недзяржаўных ССНУ маюць права на базе агульнай сярэдняй або базавай адукацыі атрымаць сярэднюю спецыяльную адукацыю на дагаворных умовах грамадзяне Рэспублікі Беларусь, замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

2. Звыш кантрольных лічбаў прыёму па ўсіх формах навучання на падставе дагавораў за аплату ў дзяржаўныя ССНУ на конкурснай аснове могуць залічвацца грамадзяне, якія станоўча здалі ўступныя экзамены, але не прайшлі па конкурсу на навучанне на бюджэтнай аснове.

Забараняецца заключэнне дагавораў да правядзення конкурсу. Памер аплаты за навучанне вызначаюць ССНУ ў адпаведнасці з заканадаўствам.

3. Абмежаванні па прыёму дапускаюцца па медыцынскіх паказаннях, устаноўленых Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

4. Для атрымання другой сярэдняй спецыяльнай адукацыі ў дзяржаўныя ССНУ па дзённай, вячэрняй, завочнай формах навучання могуць прымацца асобы на ўмовах поўнай аплаты навучання, за выключэннем грамадзян, якім супрацьпаказана работа па атрыманай раней спецыяльнасці ў сувязі з пагаршэннем стану здароўя пры наяўнасці заключэння адпаведнай медыцынскай камісіі, педагагічных работнікаў пры паступленні на педагагічныя спецыяльнасці пры наяўнасці хадайніцтва з месца работы.

5. Тэрміны прыёму ў ССНУ вызначаюцца згодна з дадаткам.

Прыёмным камісіям у залежнасці ад канкрэтных умоў фарміравання кантынгенту дазваляецца працягваць тэрмін прыёму заяў на розныя формы навучання і залічэння да 1 месяца.

6. Дакументы, якія абітурыенты падаюць у прыёмную камісію ССНУ:

заява па адпаведнай форме;

дакумент аб базавай або сярэдняй адукацыі ў арыгінале.

Даведкі аб адукацыі, копіі дакументаў аб адукацыі, выдадзеных навучальнымі ўстановамі або іншымі арганізацыямі, не могуць служыць падставай для паступлення ў ССНУ;

медыцынская даведка па форме № 086/У;

выпіска з працоўнай кніжкі (для тых, хто працуе і паступае на вячэрняе або завочнае навучанне);

4 фотакарткі памерам 3х4;

пашпарт або пасведчанне аб нараджэнні (прад'яўляецца асабіста ў прыёмную камісію, аб чым робіцца адпаведны запіс у асабістай справе).

Абітурыенты, якія паступаюць у дзяржаўныя ССНУ не ў год атрымання базавай ці сярэдняй адукацыі, абавязаны прадставіць дакументы, якія пацвярджаюць іх вучобу ці работу за гады, якія папярэднічалі паступленню (дыплом, выпіска з працоўнай кніжкі, даведка службы занятасці насельніцтва, іншае).

Разам з пералічанымі прадстаўляюцца дакументы, якія пацвярджаюць права абітурыентаў на льготы, якія ўстаноўлены заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, ці сведчаць аб асабістых здольнасцях і талентах абітурыентаў.

7. Навучанне асоб, якія паступаюць у ССНУ пасля заканчэння прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў (далей – ПТНУ) па адпаведных спецыяльнасцях, можа ажыццяўляцца ў скарочаныя тэрміны на ўмовах, вызначаных вучэбнымі аб'яднаннямі навучальных устаноў.

8. На спецыяльнасці, па якіх на вытворчасці праца непаўналетніх забаронена, на дзённае навучанне пасля заканчэння базавай агульнаадукацыйнай школы прымаюцца толькі асобы, якім да пачатку вытворчай практыкі споўніцца 18 год.

9. Для забеспячэння патрэб у спецыялістах па асобных спецыяльнасцях сістэм рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання ў ССНУ можа ажыццяўляцца мэтавы прыём.

10. Пры наяўнасці вакантных месцаў у групах на базе базавай школы ССНУ могуць прымаць на адпаведны курс асоб, якія закончылі сярэднюю школу і здалі ўступныя экзамены, вызначаныя Правіламі прыёму ў сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы Рэспублікі Беларусь для тых, хто паступае на базе сярэдняй школы.

Прыём названых асоб на I курс у групы на базе базавай школы не дазваляецца (акрамя спецыяльнасцей мастацтва).

11. Абітурыенты здаюць два ўступныя экзамены, адзін з якіх – па выбару абітурыента – па беларускай мове і літаратуры ці па рускай мове і літаратуры (пісьмова) праводзіцца па рашэнню прыёмнай камісіі ў выглядзе дыктоўкі, пераказу або сачынення. Выключэннем з'яўляюцца філалагічныя спецыяльнасці, пры паступленні на якія неабходна здаваць экзамены ў адпаведнасці з абранай спецыяльнасцю. На спецыяльнасці, па якіх у папярэдні год конкурс перавышаў 5 чалавек на месца, гэты экзамен праводзіцца па цэнтралізаваных заданнях у фіксаваныя дні. Другі экзамен і форму яго правядзення вызначаюць навучальныя ўстановы. На спецыяльнасці, па якіх у папярэдні год конкурс перавышаў 5 чалавек на месца, другі экзамен праводзіцца ў пісьмовай форме.

Акрамя таго, паступаючыя на асобныя спецыяльнасці культуры і мастацтва, адукацыі, архітэктуры і будаўніцтва, аховы здароўя і іншыя трымаюць дадатковы ўступны экзамен па спецыяльнасці, які вызначаецца ССНУ і праводзіцца па праграме, зацверджанай органам кіравання па падначаленасці. Экзамен па спецыяльнасці праводзіцца ў першую чаргу.

Уступныя экзамены праводзяцца з ацэнкай ведаў па шасцібальнай сістэме (2; 3; 3,5; 4; 4,5; 5).

12. Уступныя экзамены (акрамя экзаменаў па спецыяльнасці) праводзяцца па праграмах, складзеных у адпаведнасці з вучэбнымі праграмамі базавай або сярэдняй школы і зацверджаных Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

13. Па ўзгадненні з органам кіравання ССНУ да ўступных экзаменаў можа прыраўняць іншыя іспыты, якія праводзяцца ў сістэме адукацыі з удзелам экзаменацыйных камісій дадзенай навучальнай установы (выпускныя экзамены ў сярэдняй школе, прафесійна-тэхнічнай навучальнай установе і іншыя).

Залічваюцца вынікі цэнтралізаванага тэсціравання ў адпаведнасці з прадстаўленым дзяржаўным сертыфікатам у якасці ўступных экзаменаў.

14. Асобы, якія не з'явіліся на экзамен па ўважлівай прычыне, дапускаюцца да экзаменаў у тэрміны, вызначаныя для іншых груп. Той, хто не з'явіўся на адзін з экзаменаў у прызначаны па раскладу час або атрымаў нездавальняючую адзнаку, да наступных экзаменаў не дапускаецца.

Пры атрыманні нездавальняючай адзнакі паўторная здача ўступнага экзамену па дадзенаму прадмету не дазваляецца.

15. Пераможцы (I, II, III месцы) міжнародных, рэспубліканскіх конкурсаў прафесійнага майстэрства навучэнцаў ПТНУ па абранай у ССНУ роднаснай спецыяльнасці прымаюцца без уступных экзаменаў.

Асобы, якія закончылі базавую школу з адзнакай, сярэднюю школу з залатым ці сярэбраным медалём, ПТНУ на базе базавай школы з дыпломам з адзнакай, здаюць адзін уступны экзамен пісьмова. Асобы, якія атрымалі адзнаку "5" (выдатна), а таксама раней адзнаку "5" (выдатна) па экзамену па спецыяльнасці пры яго наяўнасці, залічваюцца. Астатнія асобы здаюць другі экзамен на абранаю спецыяльнасць па конкурсу.

На спецыяльнасці, па якіх конкурс складае пяць і больш заяў на адно планавае месца, вышэйпералічаныя ў гэтым пункце асобы здаюць усе ўступныя экзамены.

На рашэнню прыёмных камісій па конкурсу сярэдняга бала дакументаў аб адукацыі на спецыяльнасці, па якіх у папярэдні год конкурс заяў на адно планавае месца не перавышаў 1,5, могуць прымацца вышэйпералічаныя ў гэтым пункце асобы, асобы, якія закончылі базавую школу ці сярэднюю школу, ПТНУ на базе базавай школы з адзнакамі "4" і "5", ПТНУ на базе сярэдняй школы з дыпломам з адзнакай на выбранай у ССНУ адпаведнай ці блізкай спецыяльнасці. Залічэнне гэтых катэгорый абітурыентаў праводзіцца за 5 дзён да пачатку ўступных экзаменаў у межах да 60% плана прыёму на дадзеную спецыяльнасць. Астатнія здаюць уступныя экзамены.

Вызваляюцца ад уступнага экзамену па адпаведнаму прадмету з выстаўленнем адзнакі "5" (выдатна) пераможцы (I, II, III месцы) міжнародных, рэспубліканскіх, абласных (Мінскіх гарадскіх) тураў прадметных алімпіяд навучэнцаў школ і ПТНУ.

Па-за конкурсам пры атрыманні станоўчых адзнак на ўступных экзаменах залічваюцца:

дзеці-сіроты і дзеці, якія засталіся без апекі бацькоў;

інваліды I і II групы, дзеці-інваліды, калі ў адпаведнасці з заключэннем медыка-рэабілітацыйных экспертных камісій не супрацьпаказана навучанне ў ССНУ ці дзеці, якія могуць наведваць заняткі;

воіны-інтэрнацыяналісты;

дзеці з сем'яў ваеннаслужачых або рабочых і служачых, што займалі штатныя пасады ў вайсковых часцях, якія загінулі (памерлі) ці сталі інвалідамі ў час праходжання ваеннай службы або працы ў складзе савецкіх войск на тэрыторыі дзяржаў, у якіх вяліся баявыя дзеянні, а таксама дзеці з сем'яў ваеннаслужачых, якія загінулі (памерлі) у мірны час пры выкананні ваеннай службы;

дзеці з сем'яў асоб начальніцкага і радавога складу органаў унутраных спраў, загінуўшых (памёршых) або стаўшых інвалідамі пры выкананні службовых абавязкаў на тэрыторыі дзяржаў, дзе вяліся баявыя дзеянні, а таксама загінуўшых (памёршых) у мірны час пры выкананні службовых абавязкаў;

дзеці з сем'яў асоб начальніцкага і радавога складу органаў фінансавых расследаванняў, загінуўшых (памёршых) пры выкананні службовых абавязкаў;

асобы, якія маюць ільготы ў адпаведнасці з артыкулам 18 Закона Рэспублікі Беларусь ад 22 лютага 1991 г. № 634-XII "Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпеўшых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС" (Ведамасці Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, 1991 г., № 10, арт.111; Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1992 г., № 4, арт.73; № 33, арт.525; 1995 г., № 33, арт.429; 1996 г., № 21, арт.380; Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2001 г., № 55, 2/774; № 67, 2/788).

16. Пры аднолькавай агульнай колькасці балаў пераважнае права на залічэнне маюць:

асобы, якія маюць больш стаж практычнай работы па профілю абранай спецыяльнасці, калі яны паступаюць на навучанне без адрыву ад вытворчасці;

інваліды III групы пры адсутнасці медыцынскіх супрацьпаказанняў;

асобы, якія маюць ільготы ў адпаведнасці з артыкуламі 19, 20, 23, 24, 25 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпеўшых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС";

звольненыя з запасу ваеннаслужачыя, якія маюць ільготы, устаноўленыя заканадаўствам; і рэкамендацыі воінскіх частак;

грамадзяне, якія закончылі базавую школу з адзнакай, сярэднюю школу з залатым ці сярэбраным медалём, ПТНУ на базе базавай школы з адзнакай;

грамадзяне, якія маюць больш сярэдні бал у дакуменце аб адукацыі.

Пры астатніх выпадках парадак залічэння асоб, якія маюць пераважнае права на залічэнне, вызначаецца прыёмнай камісіяй навучальнай установы.

17. Конкурс праводзіцца па спецыяльнасцях (спецыялізацыях). Залічэнне на ўсе спецыяльнасці, акрамя спецыяльнасцей, па якіх ажыццяўляецца мэтавая падрыхтоўка, праводзіцца па асобных конкурсах сярод выпускнікоў гарадскіх школ, а таксама сярод выпускнікоў сельскіх школ і ПТНУ сельскагаспадарчага профілю (якія пастаянна пражываюць не менш як два гады ў сельскіх населеных пунктах) прапарцыянальна колькасці заяў у адпаведнасці з колькасцю балаў, набраных абітурыентамі на ўступных іспытах. У тых выпадках, калі конкурсны прахадны бал сярод выпускнікоў сельскіх школ аднолькавы або перавышае конкурсны бал сярод выпускнікоў гарадскіх школ, залічэнне праводзіцца па агульнаму конкурсу.

18. На навучанне без адрыву ад вытворчасці залічэнне праводзіцца на аснове сярэдняй адукацыі па конкурсу. У першую чаргу залічваюцца абітурыенты, якія маюць прафесійна-тэхнічную адукацыю з атрыманнем сярэдняй адукацыі або працуюць не менш як 6 месяцаў і паступаюць на адпаведныя ці роднасныя спецыяльнасці. Колькасць іншых асоб, якія залічаны па дадзенай спецыяльнасці, не павінна перавышаць 20% ад кантрольных лічбаў прыёму.

19. Залічэнне абітурыентаў на ўмовах мэтавай падрыхтоўкі спецыялістаў ажыццяўляецца па асобнаму конкурсу.

20. На месцы, што засталіся пасля залічэння ўсіх асоб, якія вытрымалі ўступныя экзамены ў дадзеную ССНУ, прыёмным камісіям дазваляецца прымаць асоб, што здавалі такія ж уступныя экзамены, як у дадзеную ССНУ, але не прайшлі па конкурсу ў іншыя сярэднія спецыяльныя і вышэйшыя навучальныя ўстановы, на падставе даведак устаноўленага ўзору.

21. Навучальным установам даецца права па ўзгадненні з органам кіравання ўстанаўліваць з улікам профілю падрыхтоўкі спецыялістаў дадатковыя патрабаванні па прыёму, якія не супярэчаць дадзеным Правілам прыёму ў сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы Рэспублікі Беларусь і іншым заканадаўчым актам.

Умовы і парадак прыёму ў дадзеную ССНУ павінны быць даведзены да ведама тых, хто паступае, не пазней чым за два месяцы да пачатку прыёму дакументаў.

22. Усе іншыя пытанні па прыёму, якія не акрэслены Правіламі прыёму ў сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы Рэспублікі Беларусь, вырашае прыёмная камісія ССНУ ў адпаведнасці з дзеючымі нарматыўнымі актамі.

Дадатак да Правілаў прыёму ў сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы Рэспублікі Беларусь

Тэрміны прыёму ў ССНУ

№ п/п	Формы навучання, спецыяльнасці	Прыём заяў	Уступныя экзамены	Залічэнне ў лік навучэнцаў
	I. Дзённае навучанне:			
1.1.	Дзяржаўныя ССНУ			
1.1.1.	На ўсе спецыяльнасці, за выключэннем пазначаных у падпунктах 1.1.2, 1.1.3, 1.1.4			
	У групы: на аснове базавай адукацыі	з 15 чэрвеня па 31 ліпеня	з 1 жніўня	да 20 жніўня
	на аснове агульнай сярэдняй адукацыі	з 15 чэрвеня па 7 жніўня	з 1 жніўня	да 20 жніўня
1.1.2.	Музычныя, мастацкія, тэатральныя, цыркавога і эстраднага мастацтва	з 1 чэрвеня па 5 ліпеня	з 6 ліпеня	да 25 жніўня
1.1.3.	Харэаграфічныя	з 1 красавіка па 31 чэрвеня	з 1 чэрвеня	да 20 ліпеня
1.1.4.	Фізічнай культуры і турызму	з 1 студзеня па 31 жніўня	з пачатку спаборніцкага перыяду ў відзе спорта*	да 5 верасня
1.2.	Недзяржаўныя ССНУ На ўсе спецыяльнасці	з 15 чэрвеня па 20 жніўня	з 1 жніўня	да 30 жніўня
	II. Вячэрняе навучанне			
2.1.	Дзяржаўныя ССНУ			
2.1.1.	На ўсе спецыяльнасці, за выключэннем пазначаных у падпунктах 2.1.2, 2.1.3	з 3 мая па 15 верасня	з 1 чэрвеня**	да 25 верасня
2.1.2.	Музычныя і мастацкія	з 1 па 30 чэрвеня	з 1 ліпеня	да 25 ліпеня
2.1.3.	Рачнога транспарту	з 1 жніўня па 31 кастрычніка	з 1 лістапада	да 25 лістапада
2.2.	Недзяржаўныя ССНУ На ўсе спецыяльнасці	з 3 мая па 15 верасня	з 1 чэрвеня	да 25 верасня
	III. Завочнае навучанне			
3.1.	Дзяржаўныя ССНУ			
3.1.1.	На ўсе спецыяльнасці, за выключэннем пазначаных у падпунктах 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4.	з 3 мая па 10 жніўня	з 10 чэрвеня**	да 30 жніўня
3.1.2.	Педагагічныя	з 1 красавіка па 30 мая	з 3 мая**	да 15 чэрвеня
3.1.3.	Музычныя	з 1 па 30 чэрвеня	з 1 ліпеня	да 25 ліпеня
3.1.4.	Спецыяльнасці, звязаныя з сезоннымі работамі (сельскай гаспадаркі, геалогіі, тарфяныя, марскога і рачнога транспарту, геадэзічныя)	з 3 кастрычніка па 30 лістапада	з 1 лістапада	да 25 снежня
3.2.	Недзяржаўныя ССНУ На ўсе спецыяльнасці	з 15 чэрвеня па 20 жніўня	з 1 жніўня	да 30 жніўня

**Экзамены (конкурсны адбор) праводзяцца на спартыўных мерапрыемствах, якія ўключаны ў каляндарны план Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь.*

***Экзамены праводзяцца ў некалькі перыядаў, якія вызначаюцца прыёмнымі камісіямі з улікам пажадання ўстаноў, арганізацый і прадпрыемстваў, на якіх працуюць будучыя абітурыенты.*

Тэхнікумы і каледжы запрашаюць

Да прыёму навучэнцаў рыхтуюцца 148 дзяржаўных і 8 прыватных сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў (ССНУ) рэспублікі – тэхнікумы, вучылішчы, каледжы. Вышэйшыя каледжы таксама маюць ступень сярэдняй спецыяльнай адукацыі. Сёлета ў ССНУ Беларусі плануецца залічыць на навучанне па дзённай, вячэрняй, завочнай формах каля 56 тысяч чалавек. Яны атрымаюць прафесіі настаўнікаў, тавараведаў, эканамістаў, бухгалтараў, музыкантаў, мастакоў. Няма ні адной галіны гаспадаркі Беларусі, дзе не было б выпускнікоў сярэдняй спецыяльнай школы. Іх можна сустрэць у сферах матэрыяльнай вытворчасці, аховы здароўя, адукацыі, эканомікі, гандлю і інш. Іх асноўныя функцыі – падрыхтоўка і апрацоўка тэхнічнай, тэхналагічнай і іншай інфармацыі для забеспячэння інжынерна-тэхнічных і кіраўніцкіх рашэнняў, кіраўніцтва дзейнасцю розных структур на вытворчасці і ў іншых сферах гаспадаркі, забеспячэнне функцыянавання найбольш складаных тэхнічных, тэхналагічных сістэм і кіраўніцтва імі, аказанне ўрачэбна-прафілактычнай дапамогі, выраб лекавых прэпаратаў і г.д.

Функцыянаванне сярэдняй спецыяльнай школы, аб'ёмы падрыхтоўкі абумоўлены наяўнасцю ўстойлівага імкнення моладзі да навучання ў тэхнікумах, каледжах, вучылішчах, патрэбнасцям гаспадаркі рэспублікі ў кадрах сярэдняга звяна.

Прыём ў ССНУ будзе праводзіцца па 130 спецыяльнасцях. Пералік спецыяльнасцей, па якіх вядзецца падрыхтоўка спецыялістаў, і кантрольныя лічбы прыёму штогод абнаўляюцца і пераглядаюцца з улікам стану спраў на рынку працы, жаданняў заказчыкаў кадраў і магчымасцей навучальных устаноў.

Для дапамогі абітурыентам у тэхнікумах і вучылішчах ствараюцца падрыхтоўчыя курсы з рознымі формамі і тэрмінамі навучання. На час паступлення абітурыентам прадастаўляюцца для карыстання бібліятэкі, чытальныя залы, інтэрнаты, сталовыя і буфеты, медыцынскія пункты.

Для ўдасканалення падрыхтоўкі спецыялістаў, скарачэння фінансавых затрат на іх падрыхтоўку і развіцця нацыянальнай сістэмы бесперапыннай адукацыі ў Беларусі ствараюцца навучальныя аб'яднанні тыпу "Вышэйшая навучальная ўстанова – сярэдняя спецыяльная навучальная ўстанова" альбо "Сярэдняя спецыяльная навучальная ўстанова – прафесійна-тэхнічная навучальная ўстанова". Стварэнне аб'яднанняў дазваляе ажыццявіць адбор найбольш таленавітых навучэнцаў і падрыхтаваць з іх высокакваліфікаваных спецыялістаў, рацыянальна выкарыстоўваць навучальна-лабараторную базу і педагагічныя кадры. Такая схема падрыхтоўкі спецыялістаў дазваляе выпускнікам ССНУ атрымаць вышэйшую, а выпускнікам ПТВ – сярэднюю спецыяльную адукацыю ў скарочаныя тэрміны.

Значна пашыраны магчымасці навучэнцаў ССНУ па атрыманні дадатковых ведаў. Так, прадугледжаныя пералікі факультатыўна вывучаемых дысцыплін дазваляюць атрымаць больш глыбокія веды па эканамічных, экалагічных, сацыяльных і іншых прадметах.

У сярэдніх спецыяльных навучальных установах ствараюцца спрыяльныя ўмовы для паспяховай вучобы і адпачынку. Пры большасці ССНУ ёсць інтэрнаты, сталовыя, медыцынскія пункты, спартыўныя збудаванні і г.д. У гуртках мастацкай самадзейнасці навучэнцы развіваюць свае эстэтычныя здольнасці і схільнасці.

У навучальных майстэрнях ССНУ ствараюцца ўмовы для вырабу тавараў народнага спажывання, аказання паслуг насельніцтву.

Падрыхтоўка спецыялістаў у сярэдніх спецыяльных навучальных установах па дзённай форме навучання на базе базавай і сярэдняй школы працягваецца ад двух да чатырох год. Вячэрняе і завочнае навучанне ў ССНУ ажыццяўляецца толькі на базе сярэдняй адукацыі.

У бліжэйшы час будзе выдадзены даведнік для паступаючых у сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы Рэспублікі Беларусь, у якім прыведзены правілы прыёму ў ССНУ, праграмы ўступных экзаменаў, пералік навучальных устаноў рэспублікі з указаннем спецыяльнасцей.

Звяртаем увагу бацькоў абітурыентаў, якія жадаюць паступаць у прыватныя ССНУ, на неабходнасць папярэдняга азнаямлення з наяўнасцю ў гэтых навучальных установах ліцэнзій на адукацыйную дзейнасць, а таксама акрэдытацыі спецыяльнасцей.

Калі прымаецца рашэнне навучацца ў дзяржаўных навучальных установах за аплату, трэба добра вывучыць фінансавае становішча сваёй сям'і, таму што перавод з платнай на бюджэтную аснову ажыццяўляецца вельмі рэдка.

Сардэчна запрашаем усіх да нас на вучобу.

Леанід Кірылюк,
намеснік начальніка Галоўнага ўпраўлення вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі Міністэрства адукацыі.

Палажэнне аб прыёмнай камісіі сярэдняй спецыяльнай навучальнай установы Рэспублікі Беларусь

ЗАЦВЕРДЖАНА ПАСТАНОВАЙ МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ 26.12.2001 № 64

1. Прыёмная камісія сярэдняй спецыяльнай навучальнай установы Рэспублікі Беларусь (далей – прыёмная камісія) ствараецца штогод для фарміравання кантынгенту навучэнцаў усіх форм навучання з ліку найбольш падрыхтаванай і прафесіянальна арыентаванай моладзі.

2. У сваёй рабоце прыёмная камісія кіруецца Правіламі прыёму ў сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы Рэспублікі Беларусь і іншымі актамі заканадаўства, якія рэгулююць пытанні прыёму.

3. На прыёмную камісію ўскладваецца:

3.1. устанаўленне па ўзгадненні з органам кіравання дадатковых патрабаванняў па прыёму з улікам профілю падрыхтоўкі спецыялістаў;

правядзенне работы па прафесіянальнай арыентацыі моладзі, выданне і распаўсюджванне розных інфармацыйных матэрыялаў, якія характарызуюць профіль навучальнай установы, падрыхтоўка бланкаў неабходнай уліковай дакументацыі;

3.2. арганізацыя падрыхтоўчых курсаў і перадэкзаменацыйных кансультацый па прадметах, якія выносяцца на ўступныя экзамены;

3.3. прыём дакументаў, іх афармленне і захоўванне, перапіска па пытаннях прыёму;

допуск паступаючых да здачы ўступных экзаменаў, правядзенне конкурснага адбору і вынясенне рашэння аб залічэнні ў лік навучэнцаў;

3.4. арганізацыя пры неабходнасці медыцынскага агляду паступаючых у мэтах удакладнення стану іх здароўя з улікам характару навучання ў навучальнай установе і вытворчай работы па дадзенай спецыяльнасці;

3.5. фарміраванне экзаменацыйных камісій і арганізацыя кантролю за іх дзейнасцю;

3.6. аналіз і абагульненне вынікаў прыёму, падрыхтоўка прапаноў для разгляду на савеце навучальнай установы.

4. Састаў прыёмнай камісіі, правы і абавязкі яе членаў вызначае і зацвярджае дырэктар навучальнай установы, які з'яўляецца старшынёй прыёмнай камісіі і нясе адказнасць за выкананне нарматыўных дакументаў па арганізацыі прыёму ў сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы.

З ліку найбольш вопытных і кваліфікаваных работнікаў навучальнай установы на ўвесь перыяд арганізацыі прыёму назначаецца адказны сакратар прыёмнай камісіі, перыяд змены якога не павінен перавышаць 3 гады.

5. У тэрытарыяльных структурных падраздзяленнях навучальнай установы пры неабходнасці для прыёму дакументаў арганізоўваюцца адборачныя камісіі, якія працуюць пад непасрэдным кіраўніцтвам прыёмнай камісіі навучальнай установы.

Прыёмная камісія можа прыняць рашэнне аб прыёме ўступных экзаменаў у тэрытарыяльных структурных падраздзяленнях выязной камісіяй навучальнай установы.

6. Загад аб зацвярджэнні саставу прыёмнай і адборачнай камісій выдаецца дырэктарам навучальнай установы не пазней снежня штогод.

7. Рашэнні прыёмнай камісіі прымаюцца простай большасцю галасоў пры наяўнасці не менш за 2/3 яе саставу. Работа прыёмнай камісіі афармляецца пратаколам, які падпісваецца старшынёй і адказным сакратаром прыёмнай камісіі.

8. Склад экзаменацыйных камісій і іх кіраўнікі зацвярджаюцца загадам дырэктара з ліку кваліфікаваных спецыялістаў адпаведнага профілю дадзенай навучальнай установы або іншых устаноў адукацыі.

Забараняецца прыцягваць да работы ў экзаменацыйных камісіях асоб, якія працавалі ў такіх камісіях у дадзенай навучальнай установе два папярэднія гады.

9. Дакументы паступаючых рэгіструюцца ў журнале ўстаноўленай формы. Паступаючым выдаецца распіска ўстаноўленай формы аб прыёме дакументаў.

10. Не больш чым за тыднёвы тэрмін з дня рэгістрацыі дакументаў прыёмная камісія паведамляе аб допуску паступаючых да ўступных экзаменаў.

Дапушчаным да ўступных экзаменаў выдаецца ў дзень здачы экзамену экзаменацыйны ліст устаноўленага ўзору.

11. Расклад уступных экзаменаў зацвярджаецца дырэктарам навучальнай установы. Прозвішчы экзаменатараў у раскладзе не ўказваюцца. Для кожнай групы ў дзень праводзіцца толькі адзін экзамен – вусны або пісьмовы.

Па аднаму і таму ж прадмету спачатку праводзіцца пісьмовы экзамен, а затым вусны. У гэтым выпадку пісьмовыя работы экзаменатар павінен праверыць да пачатку вуснага экзамену. Інтэрвалы паміж экзаменамі складаюць, як правіла, не менш чым два дні.

12. Уступныя экзамены праводзяцца па экзаменацыйных білетах і заданнях, якія распрацоўваюцца кваліфікаванымі спецыялістамі адпаведнага профілю дадзенай навучальнай установы, іншых устаноў адукацыі ў адпаведнасці з праграмамі ўступных экзаменаў, зацверджанымі Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь, а для экзаменаў па спецыяльнасці – у адпаведнасці з праграмамі, зацверджанымі органам кіравання, штогод зацвярджаюцца старшынёй прыёмнай камісіі.

Колькасць білетаў павінна быць не меншай, чым колькасць экзаменуемых у групе, а колькасці камплектаў вызначае старшыня прыёмнай камісіі.

У экзаменацыйныя білеты ўключаюцца 2–3 пытанні, у тым ліку пры неабходнасці 1–2 практычныя заданні. Білеты павінны ахопліваць усю праграму ўступных экзаменаў па дадзенаму прадмету з улікам як тэарэтычнага, так і практычнага яе раздзелаў.

13. Тэксты дыктантаў, пераказаў і тэм сачыненняў устанаўліваюцца ў адпаведнасці з дзеючымі нормамі, якія вызначаюцца Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

14. Экзаменацыйныя групы для здачы ўступных экзаменаў фарміруюцца, як правіла, па 25–30 чалавек. Для зручнасці пры правядзенні вусных экзаменаў група можа разбівацца на падгрупы для здачы экзаменаў адна пасля другой у адзін і той жа дзень.

15. Прысутнасць на ўступных экзаменах пабочных асоб без дазволу старшыні прыёмнай камісіі або яго намесніка не дапускаецца.

16. Вусныя экзамены ў кожнага паступаючага прымаюцца двума экзаменатарамі, пісьмовыя – адным, а экзамен па спецыяльнасці – не меней чым трыма экзаменатарамі.

17. Вынікі ўступных экзаменаў вызначаюцца адзнакамі (баламі) згодна з дзеючымі нормамі ацэнкі ведаў абітурыентаў.

Экзаменацыйная адзнака (бал) ставіцца лічбай і ў дужках пропіссю ў экзаменацыйную работу, экзаменацыйную ведамасць, экзаменацыйны ліст паступаючага і пацвярджаецца подпісам экзаменатара.

18. Пісьмовыя экзаменацыйныя работы (у тым ліку чарнавік), а таксама запісы пры падрыхтоўцы да адказу на вусным экзамене выконваюцца на лістах са штампам навучальнай установы і здаюцца экзаменатару.

Лісты са штампам навучальнай установы да выдачы іх экзаменатарам знаходзяцца ў адказнага сакратара прыёмнай камісіі і падлягаюць строгаму ўліку. Правераныя работы, а таксама лісты для вуснага адказу пасля экзамену перадаюцца экзаменатарам адказнаму сакратару на захаванне.

19. Пісьмовыя экзамены праводзяцца пад шыфрам без указання прозвішча паступаючага ў парадку, які ўстанаўлівае навучальная ўстанова. Шыфроўку пісьмовых работ праводзіць старшыня або адказны сакратар прыёмнай камісіі. Кіраўнік адпаведнай экзаменацыйнай камісіі дадаткова правярае пісьмовыя работы, якія ацэнены экзаменатарам на "2" ("нездавальняюча") і "5" ("выдатна"), а таксама выбарачна 3–5% астатніх работ і правільнасць адзнакі засведчвае сваім подпісам.

20. Асобы, якія не паспелі выканаць поўнасцю экзаменацыйныя работы, здаюць іх незакончанымі.

21. Праверка пісьмовых работ праводзіцца толькі ў памяшканні навучальнай установы членамі экзаменацыйнай камісіі.

22. Выпадкі далейшага змянення выстаўленых экзаменатарамі адзнак засведчваюцца подпісам кіраўніка адпаведнай экзаменацыйнай камісіі з пісьмовым абгрунтаваннем і зацвярджаюцца старшынёй прыёмнай камісіі.

23. Пісьмовыя работы асоб, якія залічаны ў навучальную ўстанову, захоўваюцца ў іх асабовых справах.

Пісьмовыя работы і лісты вусных адказаў асоб, якія атрымалі нездавальняючыя адзнакі і не прайшлі па конкурсу, знішчаюцца па сканчэнні шасці месяцаў пасля пачатку навучальнага года.

24. На правядзенне ўступных экзаменаў прадугледжваюцца наступныя нормы часу (у акадэмічных гадзінах).

На правядзенне пісьмовага экзамену ў навучальнай групе:

па мове і літаратуры – 4 гадзіны (сачыненне), 2 гадзіны (пераказ), 1 гадзіна (дыктант);

па матэматыцы – 3 гадзіны.

На праверку пісьмовых экзаменацыйных работ:

4 дыктанты – 1 гадзіна;

2 сачыненні – 1 гадзіна;

3 пераказы – 1 гадзіна; 5 работ па матэматыцы ў групах на базе базавай школы – 1 гадзіна;

3 работы па матэматыцы ў групах на базе сярэдняй школы – 1 гадзіна.

Нормы часу на правядзенне і праверку пісьмовых работ па іншых прадметах вызначае навучальная ўстанова па ўзгадненні з органам кіравання.

На вусны экзамен адводзіцца не больш за 1/3 акадэмічнай гадзіны (15 мінут) на кожнага навучэнца.

У межах наяўнага фонду заработнай платы можа праводзіцца аплата за правядзенне перадэкзаменацыйных кансультацый у адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам. Час на правядзенне кансультацый вызначаецца ў кожным канкрэтным выпадку дырэктарам навучальнай установы.

25. Дадатковая аплата працы старшыні прыёмнай камісіі, работнікаў, якія выконваюць абавязкі адказнага сакратара і членаў прыёмнай камісіі, кіраўніка прадметнай экзаменацыйнай камісіі, можа праводзіцца ў межах наяўнага фонду заработнай платы. Канкрэтны памер даплаты ўстанаўлівае дырэктар навучальнай установы ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам.

26. Пераздача ўступных экзаменаў не дапускаецца. Атрымаўшыя нездавальняючую адзнаку, а таксама тыя, хто не з'явіўся без уважлівых прычын на экзамен, да далейшых экзаменаў не дапускаюцца.

27. Кожны абітурыент мае права асабіста азнаёміцца са сваёй пісьмовай работай незалежна ад атрыманай ацэнкі.

Апеляцыя паступаючых у выпадку нязгоды з выстаўленай адзнакай павінна падавацца адказнаму сакратару на імя дырэктара ў дзень правядзення вуснага экзамену або ў дзень аб'яўлення адзнакі па пісьмовым экзамене.

Пры разглядзе апеляцыі дадатковае апытанне не дапускаецца.

Вынікі разгляду апеляцыі паведамляюцца паступаючаму не пазней чым на наступны дзень пасля яе падачы.

Парадак падачы і разгляду апеляцыі павінен быць даведзены да ведама тых, хто паступае, да пачатку ўступных экзаменаў.

28. Рашэнне прыёмнай камісіі аб залічэнні ў састаў навучэнцаў афармляецца пратаколам, у якім указваюцца падставы залічэння: без экзаменаў, па мэтавым прыёме, па выніках аднаго экзамену, па-за конкурсам, па конкурсу, пры аднолькавай агульнай колькасці балаў, а таксама прычыны адказу ў прыёме.

На падставе рашэння прыёмнай камісіі дырэктар навучальнай установы выдае загад аб залічэнні ў састаў навучэнцаў.

Спіскі залічаных вывешваюцца для агульнага ведама.

Асобам, якія залічаны, а таксама не залічаны ў састаў навучэнцаў, накіроўваюцца паведамленні ўстаноўленай формы.

Асобам, якія не прайшлі па конкурсу, выдаюцца па іх просьбе даведкі ўстаноўленай формы аб здадзеных экзаменах для ўдзелу ў конкурсе ў іншых навучальных установах.

Об оплате труда учителей

В целях совершенствования организации оплаты труда педагогических работников Совет Министров Республики Беларусь принял постановление от 21 марта 2002 г. № 361"О мерах по совершенствованию организации оплаты труда педагогических работников".

В нем предусмотрено:

установить в 2002–2003 учебном году учителям (преподавателям) общеобразовательных, профессионально-технических и средних специальных учебных заведений за выполнение организационно-воспитательной работы оплату на основе тарификации или по часовым ставкам;

не производить указанным педагогическим работникам доплаты за классное руководство, заведование учебными кабинетами и другие доплаты, связанные с выполнением организационно-воспитательных функций.

Для реализации данного постановления будет определено содержание организационно-воспитательной работы. В частности, в ее состав войдут классное руководство, заведование кабинетами и некоторые другие виды педагогической работы. С 1 сентября т. г. не менее 4 часов в неделю организационно-воспитательной работы будут включены дополнительно в объем учебной нагрузки учителя (преподавателя), установленный в соответствии с учебным планом. Оплата труда за эти часы будет производиться в таком же порядке, как и за часы по учебному плану.

Кроме того, в двухмесячный срок Министерством образования по согласованию с Министерством труда и социальной защиты и Министерством финансов будут пересмотрены перечень, размеры и порядок доплат за отдельные виды работ, утвержденные постановлением Министерства образования от 17 апреля 2000 г., №12 "Об установлении дополнительной оплаты труда работникам учреждений образования за отдельные виды работ".

На основании вышеназванного постановления Совета Министров с 1 сентября 2003 г. предусмотрено установить определенную продолжительность рабочего времени отдельных категорий педагогических работников, ставки заработной платы которых в настоящее время устанавливаются только за часы учебной работы (учителя, преподаватели, руководители кружков и др.).

Лидия Субоцкая,
начальник Главного социально-экономического управления Министерства образования.

Питание учащихся

Советом Министров постановлением № 169 от 7 февраля текущего года внесены изменения и дополнения в ранее действовавшие постановления Совета Министров (от 22 февраля 1993 года №89 и от 1 октября 1998 года №1520), касающиеся вопросов обеспечения питанием учащихся профессионально-технических учебных заведений и школ.

Постановлением предусмотрено с 1 сентября 2002 года организовать обеспечение учащихся профессионально-технических учебных заведений, обучающихся не менее 10 месяцев, одноразовым горячим питанием, а учащихся из малообеспеченных семей (то есть семей, в которых средний совокупный доход на члена семьи в месяц за предшествующий год не превышает 60 процентов утвержденного бюджета прожиточного минимума в среднем на душу населения в ценах декабря предшествующего года) трехразовым горячим питанием в учебные дни. Трехразовым горячим питанием будут обеспечиваться также и иногородние учащиеся, обучающиеся в профессионально-технических учебных заведениях, расположенных в сельских населенных пунктах и рабочих поселках.

Наряду с этим определено, что с начала будущего учебного года будет осуществляться государственная поддержка по удешевлению питания школьников из расчета 4 процента от минимальной заработной платы в учебный день на одного учащегося 1-3 (4) классов общеобразовательных школ всех типов, школ-детских садов, гимназий, лицеев, комплексов на базе общеобразовательных школ (гимназий), а также 4(5) - 11 (12) классов названных учебных заведений, расположенных в сельских населенных пунктах и рабочих поселках, которые полностью или частично не получают бесплатное питание за счет бюджетных средств.

Детские пособия возрасли

Комментарий к Закону Республики Беларусь "О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Беларусь "О государственных пособиях семьям, воспитывающим детей"

С 1 апреля 2002 г. вступил в силу Закон Республики Беларусь "О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Беларусь "О государственных пособиях семьям, воспитывающим детей" (по истечении 10 дней со дня опубликования в "Народной газете" от 22 марта т.г.).

В Законе установлен новый подход к определению размеров пособий и совокупного дохода, дающего право на их получение семьям, воспитывающим детей в возрасте старше 3 лет. Размеры пособий устанавливаются в процентном отношении к бюджету прожиточного минимума, а не к минимальному потребительскому бюджету, как в ранее действовавшем Законе. Это вызвано тем, что в соответствии с Законом "О прожиточном минимуме в Республике Беларусь" основным критерием признания граждан и семей малообеспеченными, а также основой для установления минимальных государственных социальных гарантий определен бюджет прожиточного минимума.

Новой редакцией Закона установлено, что размер пособия в связи с рождением ребенка будет равен двукратному размеру бюджета прожиточного минимума, а поощрительное пособие женщине, ставшей на учет в женской консультации до 12-недельного срока беременности - размеру бюджета прожиточного минимума.

Пособие по уходу за ребенком в возрасте до 3 лет для работающих женщин составляет 65, для неработающих - 35, на детей старше 3 лет - 30 процентов бюджета прожиточного минимума. Таким образом, с 1 апреля семьи, воспитывающие детей, будут получать соответственно 40670, 21900 и 18770 рублей.

Пособие по уходу за ребенком-инвалидом в возрасте до 18 лет установлено Законом в размере 65 процентов бюджета прожиточного минимума (40670 рублей) и выплачивается неработающим и не получающим пенсий лицам, фактически осуществляющим уход за ребенком.

Вместо двух видов пособий, выплачивавшихся по ранее действовавшему Закону на ребенка в возрасте до полутора лет, женщине, родившей его вне брака, при условии, что сведения об отце ребенка в книге записей актов о рождении были произведены по указанию матери (ранее данная категория определялась как одинокая мать), введена надбавка к пособию по уходу за ребенком в размере 75 процентов от установленного пособия. Следовательно, с 1 апреля данная категория женщин из числа работающих матерей, находящихся в отпуске по уходу за ребенком, будет получать 71170 рублей, а неработающих матерей - 38330 рублей.

Для отдельных категорий семей, а именно неполных, где дети воспитываются одним родителем, если другой родитель уклоняется от уплаты алиментов, семей, воспитывающих детей-инвалидов в возрасте до 18 лет, семей военнослужащих срочной службы предусмотрена надбавка к пособию в размере 40 процентов. Соответственно на детей до 3 лет, воспитываемых в вышеперечисленных семьях, размеры пособий составят 30660, а старше 3 лет - 26280 рублей.

Изменения коснулись и размеров пособий по беременности и родам. В частности, Законом предусмотрено увеличение минимального размера пособия до 50 процентов действующего в каждом месяце отпуска по беременности и родам, бюджета прожиточного минимума в среднем на душу населения и ограничение максимального размера пособия трехкратной величиной средней заработной платы рабочих и служащих в республике.

Во исполнение Закона Совету Министров Республики Беларусь поручено в трехмесячный срок принять меры, необходимые для его реализации. В связи с этим будут разработаны и утверждены в установленном порядке Положение о порядке назначения и выплаты государственных пособий семьям, воспитывающим детей, и Положение о порядке исчисления совокупного дохода на члена семьи при назначении пособий семьям, воспитывающим детей, а также Постановление Министерства труда и социальной защиты Республики Беларусь "О размерах государственных пособий семьям, воспитывающим детей".

Министерство труда
и социальной защиты Республики Беларусь.

Минимальная зарплата защитит работника

Комментарий к постановлению Совета Министров Республики Беларусь от 22 февраля 2002 г. № 243

Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 22 февраля 2002 г. № 243 "О размере минимальной заработной платы и базовой величины для исчисления размеров обязательных социальных выплат, налогов, сборов, штрафов и иных платежей" принято в целях реализации Декрета Президента Республики Беларусь от 15 февраля 2002 г. № 3 "О некоторых вопросах регулирования минимальной заработной платы". Принятие указанных нормативных актов вызвано необходимостью определения механизма установления размера минимальной заработной платы с целью ее поэтапного сближения с социальными нормативами: бюджетом прожиточного минимума и минимальным потребительским бюджетом.

В соответствии со статьей 59 Трудового кодекса Республики Беларусь минимальная заработная плата должна определяться исходя из минимального потребительского бюджета. Однако до настоящего времени механизм реализации данной нормы отсутствовал. Решение о пересмотре минимальной заработной платы принималось на основе компромисса между социальными потребностями и экономическими возможностями. В результате с 1992 года произошло резкое снижение покупательной способности минимальной заработной платы. Так, если в 1992 году соотношение минимальной заработной платы и минимального потребительского бюджета составляло 48,4 процента, то в январе 2002 года оно снизилось до 9,1 процента.

В существовавшем виде минимальная заработная плата практически не использовалась в сфере трудовых отношений, а выступала, главным образом, в виде технического норматива при установлении социальных выплат, экономических и административных санкций, налоговых платежей и сборов, не связанных с трудовыми отношениями.

С целью восстановления основной функции минимальной заработной платы - социальной защиты работников, для поэтапного повышения ее размера, полного освобождения минимальной заработной платы от не свойственной ей функции и принято постановление Совета Министров Республики Беларусь от 22 февраля 2002 г. № 243. Размер минимальной заработной платы в течение года пересматриваться не будет, а при превышении индексом потребительских цен пятипроцентного порога она будет индексироваться.

Для определения размеров социальных выплат, налогов, сборов, штрафов и иных платежей указанным постановлением установлен размер базовой величины. В течение 2002 года базовая величина будет пересматриваться одновременно с изменением тарифной ставки первого разряда.

Поскольку в соответствии со статьей 60 Трудового кодекса Республики Беларусь республиканскими тарифами оплаты труда являются часовые и месячные тарифные ставки и должностные оклады, определяемые по тарифным коэффициентам Единой тарифной сетки работников Республики Беларусь и устанавливаемой Правительством Республики Беларусь тарифной ставке первого разряда, которая с 1 марта 2002 г. не изменилась, размер заработной платы работников бюджетной сферы, в том числе и работников образования, с указанного периода остался на прежнем уровне.

Работаю преподавателем в университете. При приеме на работу со мной был заключен контракт на два года, и скоро этот срок истекает. Недавно администрация заявила, что в связи с решением правительства в контракты всех работников должны быть внесены изменения, в том числе и касающиеся выплат при окончании срока контракта. Так ли это и каковы эти изменения?

И.Буравцова, Минск.

Действительно, постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 28 февраля 2002 года №287 внесены изменения в ранее действовавший порядок и условия заключения, расторжения и прекращения контрактов с работниками.

В частности, согласно данному постановлению, отменена ранее установленная законодательством компенсация за ухудшение правового положения работника, выплачивавшаяся при переводе его с бессрочного трудового договора на контракт.

Наряду с этим установлено, что размер минимальной компенсации за ухудшение правового положения при досрочном расторжении контракта в случае невыполнения или ненадлежащего выполнения его условий по вине нанимателя будет равен трем среднемесячным заработным платам, а не шести, как ранее. Причем постановлением определено, что данная компенсация не будет выплачиваться работникам, достигшим пенсионного возраста (мужчины - 60 лет, женщины - 55 лет) и имеющим право на полную пенсию, а также работникам, не достигшим указанного возраста, но получающим пенсии (кроме трудовых пенсий по инвалидности, по случаю потери кормильца и социальных пенсий).

В случае прекращения действия контракта при истечении его срока согласно новому порядку выплата компенсации не предусмотрена для всех категорий работников.

Следует заметить, что данные компенсации являются минимальными, и наниматель, при наличии у него такой возможности, вправе предусмотреть для работников, с которыми заключен контракт, более высокие социальные гарантии, нежели определено в решении правительства.

Подскажите, пожалуйста, можно ли вести делопроизводство (протоколы педсоветов, книгу регистрации приказов, акты, приказы и пр.) в русскоязычной школе на русском языке?

В.Гончарова,
г.п.Балбасово, Витебская обл.

Требования к оформлению документации регламентируются целым рядом нормативных актов, среди которых: Государственный стандарт Республики Беларусь (СТБ) 6.38-95 "Унифицированные системы документации. Система организационно-распорядительной документации. Требования к оформлению документов"; Методические указания по практическому применению СТБ 6.38-95; Примерная инструкция по делопроизводству в Министерствах, Госкомитетах и других центральных органах управления, учреждениях, организациях и на предприятиях Республики Беларусь, утвержденная Председателем Государственного комитета по архивам и делопроизводству Республики Беларусь 28 декабря 1999 года.

Данными актами определены различные параметры, соблюдение которых обязательно в документах. Так, например, установлено, что общий бланк, используемый организацией, учреждением, для составления организационно-распорядительного документа (приказа, справки, акта и др.) должен содержать следующие реквизиты:

Государственный герб Республики Беларусь (для государственных организаций),

наименование вышестоящей организации,

полное и сокращенное наименование организации — автора документа,

место издания (составления)документа.

При этом организации и органы, обязанные помещать на бланке изображение Государственного герба, должны оформлять вышеназванные реквизиты бланка одновременно на двух языках (белорусском и русском).

Относительно Вашего вопроса о возможности ведения школьной документации на одном из государственных языков следует отметить, что по действующему законодательству белорусский и русский языки имеют одинаковый статус и могут быть в равной степени использованы для нужд делопроизводства.

Пишет вам пенсионерка, учительница русского языка и литературы. На пенсию я ушла в 50 лет, в 2001 году, имея за плечами 31 год непрерывного педагогического стажа. Хочу вернуться к прежней преподавательской работе в своей родной школе. Администрация согласна. На каких условиях это возможно? Будет ли учитываться стаж моей прежней работы, категория?

Г.Пейзар,
д.Немержа, Гродненская обл.

Вашему возвращению в школу ничего не препятствует. Трудовое законодательство сегодня не предусматривает каких либо ограничений либо особых условий для приема на работу лиц, получающих пенсию. Вы можете быть приняты на работу как по трудовому договору на неопределенный срок, так и по срочному трудовому договору (не более пяти лет). Возможен прием на работу и по контракту как особой форме срочного трудового договора.

Оплата вашего труда должна осуществляться с учетом имеющегося стажа работы и категории.

В школе я работаю уже 15 лет. Преподаю сейчас во втором классе. До последнего времени, как и другим учителям, администрация предоставляла мне методический день. В то же время, как мать четверых несовершеннолетних детей, я имею право на один оплачиваемый свободный от работы день в неделю. И он предоставлялся мне ранее наряду с дополнительным свободным днем. Однако с 1 марта текущего года администрация заявила мне, что я не буду получать отдельно методический день, так как и без него имею право на один свободный день в неделю. Прошу разъяснить, правомерны ли такие действия руководства школы?

А.Бутьковец-Полуянова,
д.Боровое, Гомельская обл.

Согласно статье 265 Трудового кодекса Республики Беларусь матери, воспитывающей троих и более детей в возрасте до шестнадцати лет, а также одинокой матери, воспитывающей двоих и более детей в возрасте до шестнадцати лет, предоставляется один свободный от работы день в неделю с оплатой в размере среднего дневного заработка.

Этот день предоставляется в любой по выбору день недели по заявлению матери. Не допускается перенос и суммирование этих дней для дальнейшего использования их в совокупности. Если в течение рабочей недели имеется праздничный день, то свободный от работы день на этой неделе не предоставляется.

Таким образом, ваше право на получение свободного от работы дня, при соблюдении вышеуказанных условий, установлено законодательством и не должно нарушаться администрацией.

В то же время следует отметить, что понятие методического дня, порядок его предоставления и иные вопросы, которые могли бы быть сопряжены с ним, не определены действующим законодательством. Иначе говоря, предоставление такого дня сегодня не регламентировано, является инициативой администрации, и потому вести речь о правильности или неправильности его предоставления нельзя.

Нахожусь на пенсии, но продолжаю работать. В апреле текущего года меня предупредили о том, что я буду уволена по истечении двух месяцев по сокращению штатов. Подскажите, имею ли я право на получение выходного пособия при увольнении и за сколько месяцев?

Е.Терешкова,
Витебская обл.

Увольнение в случае сокращения численности или штата работников происходит по п.1 статьи 42 Трудового кодекса Республики Беларусь. Данное основание увольнения отнесено законодательством к увольнениям по инициативе нанимателя и распространяется как на лиц, работающих по трудовому договору, заключенному на неопределенный срок, так и на работающих по срочному трудовому договору.

При расторжении трудового договора по этому основанию нанимателем должен быть выполнен порядок, установленный ст.43 Трудового кодекса. В частности, увольнение по данному основанию допускается в случае, если невозможно перевести работника, с его согласия, на другую работу.

О предстоящем сокращении наниматель должен письменно уведомить работника не менее чем за два месяца до предстоящего увольнения, если более продолжительные сроки не установлены коллективным договором, соглашением.

Соответствующее сообщение наниматель направляет при этом в службу занятости.

С согласия работника предупреждение о высвобождении может быть заменено компенсацией в размере двухмесячного среднего заработка. Согласие работника на это должно быть получено в письменной форме.

В период срока предупреждения на работника в полной мере распространяются правила трудового распорядка, ему гарантируются условия и оплата труда наравне с другими работниками.

Следует отметить, что в течение срока предупреждения работнику предоставляется один свободный день в неделю без сохранения среднего заработка (по договоренности с нанимателем - с сохранением заработной платы) для решения вопросов о самостоятельном трудоустройстве.

В соответствии с ч.4 ст.48 Трудового кодекса при увольнении работника в связи с сокращением численности или штата работников выплачивается выходное пособие в размере не менее трехкратного среднемесячного заработка. В данном случае законом определен минимальный размер выходного пособия, пособие может быть увеличено в зависимости от стажа работы, а также с учетом иных обстоятельств в порядке и на условиях, предусмотренных коллективным договором, соглашением.

Указанное выходное пособие не выплачивается лицам, работающим по совместительству.

В ближайшее время в нашей школе должно пройти сокращение штатов. Мне, как директору, предстоит сложная задача: определить кого из работников (занимающих одинаковые, подпадающие под сокращение должности) следует уволить, а кого - оставить для дальнейшей работы. Какими критериями следует при этом воспользоваться? Хотелось бы также узнать, как нужно поступить в случае, если в школе имеются вакантные должности более низкой квалификации, чем у сокращаемого работника, и он согласен перейти на такую работу?

Борисов, Минская обл.

Прежде всего, в этом случае вам следует удостовериться, что среди кандидатур на увольнение нет лиц, которых законодательством запрещено увольнять по инициативе нанимателя. К ним в частности относятся: беременные женщины; женщины, имеющие детей в возрасте до трех лет; одинокие матери, имеющие детей в возрасте от трех до четырнадцати лет (детей-инвалидов - до восемнадцати лет).

В вашей ситуации, когда в школе имеются несколько работников, занимающих одинаковые должности, а сокращению подлежит лишь одна, необходимо определить, кто из этих работников имеет преимущественное право на оставление на работе. Перечень критериев для отнесения работников к этой категории зафиксирован в статье 45 Трудового кодекса. Так, преимущественным правом на оставление на работе при сокращении численности или штата работников обладают лица с более высокой производительностью труда и квалификацией. Для сопоставления квалификации работников однородных специальностей принимаются во внимание различные документы, характеризующие их деятельность и профессиональную компетентность: сведения об образовании, знаниях (диплом, свидетельство о получении специальности, документы о повышении квалификации, материалы аттестационной комиссии), об опыте работы, поощрениях, дисциплинарных взысканиях и т.п.

При равной квалификации предпочтение в оставлении на работе отдается работникам, заболевшим и перенесшим лучевую болезнь; принимавшим участие в 1986-1989 годах в ликвидации последствий катастрофы на Чернобыльской АЭС; работавшим в зоне эвакуации; инвалидам. Иные категории лиц, пользующихся преимуществом в этой ситуации, могут быть указаны в коллективном договоре, соглашении. Поэтому вам необходимо руководствоваться и этими локальными актами (если они имеются).

Следует помнить, что на нанимателе лежит обязанность предпринять все возможные меры к трудоустройству сокращаемого работника. Это значит, что наниматель должен предложить работнику для ознакомления перечень всех имеющихся в организации вакансий, как соответствующих его квалификации, так и более низкой квалификации, в том числе и неквалифицированные работы (уборщицы, дворника, сторожа). Перечень этих вакансий должен быть представлен работнику в письменной форме, и в случае несогласия сокращаемого с переводом на какую либо из предложенных должностей от него должен быть получен письменный отказ. Невыполнение данного условия при увольнении работника в связи с сокращением может повлечь восстановление его на работе. Если же работник выразит согласие остаться работать на предложенной ему вакантной должности, то по его заявлению его следует перевести не нее с соблюдением установленного законодательством порядка перевода.

Адказны за выпуск дадатка "Адукацыя: дакументы, каментарыі" намеснік галоўнага рэдактара Вадзім КНЫШАЎ.

Рэформа натхніла на творчасць

Школа - захавальніца духоўных і маральных каштоўнасцей нацыі, культуры і традыцый нашых продкаў, крыніца дабра і святла. Асноўная яе задача - выхоўваць і даваць адукацыю падрастаючаму пакаленню. Неабходнасць і непазбежнасць якаснага абнаўлення зместу адукацыі -відавочныя. Галоўны сэнс рэфармавання сістэмы адукацыі заключаецца ў яе гуманістычнай пераарыентацыі на развіццё асобы, здольнай адаптавацца да імклівых змен у жыцці, з крытычным, творчым стаўленнем да навакольнай рэчаіснасці.

Выхаванне і адукацыя з'яўляюцца важнейшымі фактарамі аздараўлення грамадства, захавання стабільнасці, сацыяльна-эканамічнага прагрэсу. Таму натуральна, што сёння, калі краіна перажывае глыбокі крызіс, грамадскасць з надзеяй глядзіць на школу, верыць, што тая застаецца маленькім астраўком упэўненасці ў будучым і ў ёй яшчэ жывуць маральныя і духоўныя карані, якія могуць даць здаровыя парасткі.

Рэформа агульнаадукацыйнай школы, распачатая амаль чатыры гады назад, натхніла на творчасць, даследаванне, усяліла веру ў магчымасць новага зместу 12-гадовай адукацыі. Сёння ўжо можна ўбачыць адзін з асноўных яе вынікаў – настаўнікі і грамадскасць усведамляюць значнасць эксперыментальнай работы па абнаўленню зместу адукацыі.

Эксперыментальныя вучэбна-метадычныя комплексы закладваюць падмурак для засваення больш складанага матэрыялу ў старшых класах. Прадугледжваецца стварэнне на апошняй ступені школьнай адукацыі ліцэйскіх класаў, што прывядзе да пераадолення разрыву паміж школай і ВНУ – гэта і з'яўляецца адной з асноўных мэт рэфармавання агульнаадукацыйнай школы.

Цяпер адсутнічае пераемнасць паміж агульнаадукацыйнай 11-гадовай школай і ВНУ. Хто толькі не выказвае папрокаў у адрас школы з-за нізкай якасці навучання! Аднак ніхто не дакарае вышэйшыя навучальныя ўстановы, якія адна за адной узнімаюць планку патрабаванняў на ўступных экзаменах. Выпускніку школы з правінцыі, глыбінкі, у такія ВНУ ходу не будзе. І не таму, што ён не дасягнуў узроўню дзяржаўных адукацыйных стандартаў за курс сярэдняй школы, а таму, што змест уступнага экзамену блізкі да ўзроўню ведаў студэнта другога, а то і трэцяга курса. Такім чынам, аб'ём ведаў выпускніка школы вызначаецца згодна з праграмай уступных экзаменаў, якую кожная ВНУ распрацоўвае самастойна. Школа з правінцыі, правінцыяльны настаўнік і выпускнік прайграюць у гэтай барацьбе.

Адбываецца рэфармаванне сістэмы вышэйшай адукацыі. Мэтазгодна, каб гэты працэс праходзіў у адзінстве з рэформай агульнаадукацыйнай школы.

Наспела неабходнасць на дзяржаўным узроўні вырашыць праблему ўладкавання выпускнікоў базавай школы, расшырыўшы сетку прафтэхадукацыі, стварыўшы на месцах політэхнічныя, сельскагаспадарчыя і іншыя школы, ВВК, вучылішчы. Гэта дазволіць выяўляць слабых вучняў на апошняй ступені школы, якая павінна стаць сувязным звяном паміж усёй астатняй школай і ВНУ.

Эксперыментальная работа па апрабацыі 12-гадовай адукацыі праводзіцца паступова. Сумеснымі намаганнямі вучоных, аўтараў падручнікаў, настаўнікаў-практыкаў карэкцыруецца матэрыял вучэбна-метадычных комплексаў. Пытанне ў тым, што не заўсёды своечасова выдаецца перапрацаваны падручнік. Не сакрэт, што гэтая праблема выклікана недастатковым фінансаваннем.

Рэфармаванне сістэмы адукацыі ў першую чаргу звязана з асобай настаўніка. Настаўнік павінен прыняць рэформу, пранесці яе праз сваю свядомасць, душу, бо школа задыхаецца ад уніфікаванасці. 12-гадовая адукацыя дазваляе вырашыць праблему перагрузкі вучняў, прадугледжвае дадатковы, свабодны ад урокаў дзень, абноўленыя вучэбныя праграмы, якія развіваюць кожнае дзіця, нарэшце, стварэнне нацыянальных падручнікаў, якія будуць не толькі навучаць, але і выхоўваць. Усё гэта дапаможа захаваць фізічнае і духоўнае здароўе школьнікаў, а значыць – здароўе нацыі.

Апрабацыя 12-гадовай адукацыі распачата з пятага класа агульнаадукацыйнай школы. Больш мэтазгодна было б пачаць эксперыментальную работу з першай ступені школы (пачатковага звяна). Тады б, напэўна, новыя падручнікі не мелі столькі недахопаў, якія мы маем сёння.

Вучэбныя праграмы і падручнікі першай ступені школы (пачатковага звяна) разлічаны на "сярэдняга" і моцнага вучняў, навучанне якіх абавязкова кантралююць бацькі. Калі гэтага не робіцца, да пятага класа мы атрымліваем педагагічна "запушчанага" вучня, а да сёмага класа школа фактычна "страчвае" яго.

Асобныя стварэнні ўзроўневыя праграмы для асобных падручнікаў пачатковых класаў, у якіх цяпер, на жаль, мае месца не толькі развіццёвая, але і строга навуковая накіраванасць.

Нацыянальным падручнікам 5-8 класаў уласцівы прыкладны характар, абумоўлены больш глыбокім, чым раней, вывучэннем патрэб дзіцяці.

Эксперыментальная работа настаўніка-даследчыка па выхаванню гарманічна развітай асобы вядзецца праз выкарыстанне выхаваўчага патэнцыялу кожнага вучэбнага прадмета, уключаючы тыя магчымасці, якія ёсць у эксперыментальным падручніку. Змест падручнікаў "Беларуская мова", "Руская мова", "Беларуская літаратура", "Руская літаратура" выхоўвае павагу да роднай зямлі і яе продкаў, любоў да прыроды, усведамленне беражлівага стаўлення да таго, што нас акружае, выхоўвае грамадзянскасць, патрыятызм, міласэрнасць, высокую маральнасць, гонар і годнасць. Падручнік айчыннай і сусветнай мастацкай культуры для 8 класа незвычайна шырока і даступна для вучняў гэтага ўзросту падае матэрыялы па эстэтыцы, маралі, этыцы, з'яўляецца падмуркам для далейшага ўспрыняцця культуры і мастацтва, імкнення да высокай культуры. Не трэба, на маю думку, скарачаць падручнік і хрэстаматыю па гэтаму прадмету, бо ў іх сабраны багаты матэрыял, недаступны большасці школьных бібліятэк. 10-бальная сістэма ацэнкі ведаў, уменняў і навыкаў прадугледжвае глыбокую даследчую, творчую работу вучняў як на ўроку, так і пры падрыхтоўцы дамашняга задання. Сёння, калі існуе праблема забеспячэння школы сучаснай камп'ютэрнай тэхнікай, адсутнасці неабходнай даведачнай літаратуры, абмежаванай магчымасці далучэння да скарбаў сусветнай літаратуры, вышэйназваныя падручнікі з'яўляюцца цудоўнай падмогай для настаўніка і вучня.

Негатыўным бокам некаторых эксперыментальных падручнікаў з'яўляецца адсутнасць у іх міжпрадметных сувязяў (тэматычных, часавых і г.д.), што адмоўна ўплывае на засваенне вучэбнага матэрыялу. Пры стварэнні і карэкціроўцы падручнікаў неабходна строга захоўваць пераемнасць зместу матэрыялу з класа ў клас. Таму асабліва каштоўным з'яўляецца супрацоўніцтва вучонага, аўтара падручніка, і настаўніка-практыка.

Чацвёрты год вядзецца карпатлівая праца па апрабацыі эксперыментальных падручнікаў для 5-8 класаў. Некаторыя з іх ужо палепшаны і перавыдадзены. Частка адкарэкціраванага матэрыялу яшчэ чакае сваёй чаргі. Аднак адсутнічае фінансаванне – адсюль усе праблемы і нараканні.

Рэформа агульнаадукацыйнай школы прадугледжвае не толькі ўдасканаленне навучання, але і карэнныя пераўтварэнні ў сферы выхавання асобы.

Разумеючы важнасць праблемы духоўнага здароўя вучняў, мы распрацавалі школьны факультатыўны курс "Асновы духоўнага развіцця" (5-11 класы). У процівагу хаосу сучаснага жыцця мы імкнемся засцерагчы дзяцей ад разбуральнага ўздзеяння цяжкасцей, якія перажываюцца краінай, стараемся абудзіць у дзіцячых душах любоў да чалавека, да жыцця, да сваёй зямлі, выхоўваць у іх стойкасць, працавітасць, пачуццё ўласнай годнасці. Наколькі гэта магчыма, імкнемся засцерагчы ад насілля, жорсткасці і агрэсіі.

Раз'яднанасць паміж асобнымі дзяржаўнымі структурамі, установамі адукацыі, культуры і мастацтва, сродкамі масавай інфармацыі, органамі аховы парадку ў глабальных пытаннях фарміравання ў грамадстве маральнасці і духоўнасці выклікае сур'ёзную занепакоенасць. Установы культуры перасталі выконваць сваё прамое прызначэнне і ператварыліся ў структуры, якія ўсімі магчымымі спосабамі зарабляюць грошы.

Адной з важных праблем з'яўляецца праблема адсутнасці пераемнасці ў працэсе выхавання паміж школай і ВНУ. Студэнты, учарашнія выпускнікі школы, набываюць ілжывыя каштоўнасці, адчуваючы поўную свабоду.

Бадай, ніколі яшчэ школа, а ў ёй і настаўнік (не гаворым пра гімназіі, ліцэі, каледжы) не знаходзіліся ў такім зневажальным становішчы, як сёння. Але ж менавіта цяпер грамадства мае вострую патрэбу ў адукаваным і выхаваным чалавеку. Яшчэ не ўсё страчана, яшчэ можна, аб'яднаўшы намаганні ўсіх дзяржаўных механізмаў, засцерагчы дзяцей ад бяды, выратаваць народ ад фізічнай і маральнай дэградацыі.

Людміла ПАТРАКОВА,
дырэктар Красасельскай сярэдняй школы.

Размова наконт эксперыментальнай работы па апрабацыі мадэлі агульнаадукацыйнай сярэдняй школы з 12-гадовым тэрмінам навучання працягваецца. Сёння слова ўзялі настаўнікі Краснасельскай сярэдняй школы Ваўкавыскага раёна Гродзенскай вобласці.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Ідэі вучоных і майстэрства практыкаў

З рэформай адукацыі грамадства звязвае спадзяванні на паляпшэнне якасці навучання, вырашэнне праблемы вучэбнай перагрузкі вучняў, змяненне статуса настаўніка агульнаадукацыйнай школы.

Чатыры гады работы Краснасельскай сярэдняй школы Ваўкавыскага раёна ў рэжыме эксперыменту пераконваюць, што пераход на новы змест адукацыі неабходны і своечасовы. За кароткі час у рэспубліцы адбыліся пазітыўныя змены ў школьнай адукацыі: абноўлены яе змест, зменена структура выкладання, ствараюцца вучэбна-метадычныя комплексы. Але самае галоўнае – паявіліся свае, нацыянальныя падручнікі. Ужо адбылася апрабацыя вучэбных дапаможнікаў, праграм, дыдактычнага матэрыялу для 5-8 класаў. Гэта стала магчымым дзякуючы самаадданай і шмат у чым падзвіжніцкай рабоце вучоных у садружнасці з настаўнікамі-практыкамі.

Ва ўмовах эксперыменту ў нашай школе працуюць вучні і настаўнікі 5-8 класаў. У гэтым навучальным годзе мы апрабіруем вучэбна-метадычны комплекс для 8-га класа. У восьмых эксперыментальных класах (усяго іх шэсць) працуюць 23 настаўнікі, 18 з іх маюць вышэйшую і першую катэгорыі. Праграма эксперыментальнай работы з'яўляецца часткай перспектыўнага плана работы школы. Яна ўключае шэраг важнейшых напрамкаў: арганізацыю эксперыментальнай, даследчай, метадычнай дзейнасці настаўнікаў-прадметнікаў, дыягностыку педагагічнай дзейнасці і якасці ведаў, вывучэнне грамадскай думкі, работу з бацькамі і г.д.

У ходзе эксперыменту змянілася роля настаўніка. Ён перастаў быць урокадаўцам, стаў даследчыкам. Ужо сёння можна адзначыць адно з важнейшых дасягненняў рэфармавання – наладзілася сувязь агульнаадукацыйнай школы і навукі. Вучоныя атрымалі унікальную магчымасць апрабіраваць свае ідэі на практыцы, а настаўнік – удасканальваць сваё майстэрства. Нарады, творчыя сустрэчы настаўнікаў-эксперыментатараў у Нацыянальным інстытуце адукацыі, Акадэміі паслядыпломнай адукацыі, сустрэчы з аўтарамі падручнікаў паказалі, што толькі сумеснымі намаганнямі можна дабіцца станоўчых вынікаў.

Адна з задач рэформы – павышэнне якасці навучання. Прыйсці да гэтага можна, толькі змяніўшы змест навучання. У першую чаргу перайсці ад інфармацыйных тэхналогій да тэхналогій, якія стымулююць разумовую дзейнасць вучняў. Большасць педагогаў школы авалодала методыкамі дыягностыкі здольнасцей, навучылася аналізаваць і прагназаваць вынікі і эфектыўнасць уласнай дзейнасці. Настаўнікі пачалі выкарыстоўваць элементы рознаўзроўневага навучання, інтэграцыі прадметнага выкладання, камп'ютэрныя тэхналогіі, даследчы метад.

Настаўнікі-эксперыментатары выкарыстоўваюць у сваёй працы наступныя тэхналогіі: тэхналогію арганізацыі пазнавальнай дзейнасці і групавую тэхналогію (Н.Мялешка, В.Брыцько, матэматыка), тэхналогію апор і апорных схем (А.Дышынская, нямецкая мова), тэхналогію праблемнага навучання (В.Вераціла, хімія), тэхналогію майстэрняў (Е.Крыпак, руская мова), гульневыя тэхналогіі (А.Чупрэта, руская мова).

У школе толькі ў гэтым годзе праводзіліся раённыя метадычныя аб'яднанні намеснікаў дырэктараў па вучэбна-выхаваўчай рабоце, настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры, матэматыкі, працоўнага навучання, хіміі, інфарматыкі. Настаўнікі-эксперыментатары давалі адкрытыя ўрокі па новых праграмах на аснове 10-бальнай сістэмы ацэнкі ведаў, уменняў і навыкаў вучняў. Тры настаўнікі-эксперыментатары ўзначальваюць раённыя метадычныя аб'яднанні: Н.Мялешка – настаўнікаў матэматыкі, Д.Пайлак – фізкультуры, А.Куратнікава – гісторыі.

Мы разумеем, што галоўнымі ўдзельнікамі эксперыменту з'яўляюцца дзеці. Усіх нас хвалюе перагрузка вучняў, якая вядзе да launching пераматамлення, хвароб. Аналіз паспяховасці і кантрольных зрэзаў па прадметах, якія праводзяцца на пачатку і ў канцы навучальнага года па лініі Нацыянальнага інстытута адукацыі, паказаў, што вучэбныя праграмы 12-гадовай адукацыі выключаюць перагрузку вучняў. Новы вучэбны план прадугледжвае свабодны ад урокаў дзень, што дапамагае захаваць здароўе школьнікаў. Пра адсутнасць перагрузкі сведчыць і дыягностыка стамляльнасці.

З мэтай паляпшэння якасці ведаў, развіцця цікавасці да прадмета, ліквідацыі прабелаў у ведах праводзяцца спецыяльныя заняткі, працуюць прадметныя гурткі. На базе эксперыментальных класаў сфарміраваны класы з мастацкім ухілам і паглыбленым вывучэннем матэматыкі, інфарматыкі, замежных моў. Стварэнне такіх класаў дазваляе больш глыбока вывучаць прадмет, выходзіць за рамкі вучэбнай праграмы.

Рэформа школы выклікае глыбокую цікавасць у грамадскасці. Мы разумеем, што без падтрымкі бацькоў рэалізацыя задач рэформы немагчымая. Таму на мясцовым тэлебачанні ў праграме "Школьныя будні" і ў перыядычным друку мы паведамляем інфармацыю пра ход эксперыментальнай работы, пастаянна працуе бацькоўскі лекторый. На пачатку навучальнага года ў 5-х класах праведзены бацькоўскія сходы, прысвечаныя пераходу на новы змест навучання. У 8-х класах вызначаны задачы і асаблівасці эксперыментальных праграм па прадметах. Афармлены стэнд "Рэформа: перспектывы і рашэнні", які змяшчае неабходную інфармацыю для вучняў і бацькоў. І як вынік – усё больш бацькоў становяцца нашымі саюзнікамі.

Аляксандра КУРАТНІКАВА,
завуч па эксперыментальнай рабоце.

Матэматыка: фарміруем культуру вылічэння

Вучэбна-метадычны комплекс па матэматыцы для 4 класа 12-гадовай школы змяшчае матэрыял як сярэдняга, так і дастаткова высокага ўзроўню цяжкасці. Асаблівая ўвага аддаецца рашэнню тэкставых задач алгебраічнымі метадамі, што вучыць разважаць, лагічна мысліць. Комплекс дазваляе арганізаваць дыферэнцыраванае навучанне. Настаўнік мае магчымасць у залежнасці ад узроўню падрыхтоўкі школьнікаў арганізаваць паўнацэнны вучэбны працэс. А дзеці, займаючыся ў адным класе і па адной праграме, выбіраюць той узровень засваення, які адпавядае іх патрэбам, інтарэсам і здольнасцям. У падручніку падаюцца задачы і практыкаванні, якія садзейнічаюць набыццю практычных навыкаў, неабходных у штодзённым жыцці; развіццю лагічнага мыслення і фарміраванню ўменняў карыстацца алгарытмамі. Шмат увагі аддаецца арыфметычным (лагічным) метадам рашэння тэкставых задач, фарміраванню культуры вылічэнняў (спалучэнне вусных і пісьмовых метадаў). Матэрыял вучэбна-метадычнага комплексу цесна звязаны з праграмай па матэматыцы для пачатковай школы.

Дабаўленне года на вывучэнне агульнага курса матэматыкі ў асноўнай школе (4-6 класы) дазваляе больш грунтоўна падрыхтаваць дзяцей да вывучэння сістэматычных курсаў алгебры і геаметрыі, павысіць іх інтэлектуальны ўзровень, сфарміраваць трывалыя базавыя арыфметычна-алгебраічныя ўменні, пазнаёміць з асноўнымі геаметрычнымі паняццямі і фігурамі, развіць лагічнае мысленне. Важна, што захаваліся пяць гадзін матэматыкі на тыдзень, што дазваляе настаўніку самастойна размяркоўваць паўрочныя гадзіны, ствараць рэзерв на адпрацоўку пэўнага ўмення або навыку, зыходзячы з магчымасцей вучняў, іх індывідуальных асаблівасцей і здольнасцей.

Але самае галоўнае – не "ўпусціць" здольнага вучня. Звычайны вучэбны матэрыял ў 4-6 класах засвойваецца лёгка, няма неабходнасці напружвацца і шмат думаць, што прыводзіць да самазаспакаення. Здольнасці вучня аказваюцца незапатрабаванымі, і ён хутка страчвае цікавасць да прадмета, а часам апускаецца на сярэдні ўзровень. Нярэдка даводзіцца чуць: "Ён жа так добра ведаў матэматыку ў пачатковых класах, рашаў задачы "на хаду"! А што цяпер?" Таму радуе, што аўтары забяспечылі вучэбна-метадычны комплекс вялікай колькасцю практыкаванняў і задач больш высокага ўзроўню складанасці, што садзейнічае развіццю матэматычных здольнасцей вучняў.

Наталля МЯЛЕШКА,
настаўніца матэматыкі.

Прыкладная фізіка

Рэфармаванне вучэбнага курса "Фізіка" прадугледжвае пераход ад двухузроўневага навучання да трохузроўневага. У ліцэйскіх класах, на нашу думку, павінны вывучацца як прыродазнаўча-матэматычныя, так і гуманітарныя прадметы ў залежнасці ад будучай прафесіі, выбранай старшакласнікамі.

Фізіка – гэта не толькі законы Ньютана ці Ома, гэта навука аб прыродзе ў цэлым. Развітыя краіны свету гэта разумеюць. ЗША, Японія, Германія і іншыя краіны паставілі перад сістэмай адукацыі задачу ў XXI стагоддзі стаць лепшымі ў свеце па ўзроўню ведаў у галіне прыродазнаўства і матэматыкі.

Таму рэформа выкладання фізікі пачалася са стварэння новых праграм і падручнікаў. Радуе, што ў дадатак да іх распрацоўваюцца метадычныя дапаможнікі (рабочыя сшыткі, дапаможнік для настаўніка, тэсты).

У эксперыментальных падручніках фізікі (аўтар – В.Дыніч) разбураецца традыцыйная сістэма выкладання. Раней матэрыял, які змяшчаўся ў падручніку, быў строга навуковым і тэарэтызаваным. Адной жа з задач сучаснай адукацыі з'яўляецца практычная накіраванасць вучэбнага прадмета, гэта значыць яго прыкладны характар.

Па структуры сучасныя падручнікі адпавядаюць эксперыментальным праграмам. Тэмы падзелены на тры часткі – галоўную, другарадную і дадатковую інфармацыю. Кожная пазначана пэўным колерам. Гэта дазваляе вучням самастойна арыентавацца ў матэрыяле. Шмат каляровых фатаграфій і малюнкаў. Кантрольныя тэсты і заданні пасля кожнай тэмы грунтуюцца на асноўных ведах, якімі павінны авалодаць усе школьнікі. Заданні – розныя па характару: рэпрадуктыўныя і творчыя, што актывізуе разумовую дзейнасць вучняў, дазваляе працаваць як розуму, так і ўяўленню.

Структура падручніка прадугледжвае выкладанне матэрыялу вялікімі блокамі на аснове інтэнсіфікацыі навучання схемных і знакавых мадэляў. Вучэбна-метадычны комплекс дазваляе фарміраваць даследчыя і практычныя ўменні і навыкі.

Асноўная праблема заключаецца ў тым, што, бадай, ніводная школа нашай рэспублікі не валодае лабараторным абсталяваннем, неабходным для рэалізацыі эксперыментальнай праграмы па фізіцы.

Юрый ГУТМАН,
настаўнік фізікі.

Лісты з-за мяжы

Падручнік нямецкай мовы для 6 класа А.Ф.Будзько

Падручнік ставіць сваёй мэтай замацаваць і развіць атрыманыя раней веды, уменні і навыкі, сфарміраваць новыя, садзейнічаць агульнаму развіццю школьнікаў. Падручнік дапамагае авалодаць вуснай і пісьмовай мовай у аб'ёме, прадугледжаным праграмай. Мае выразную камунікатыўную накіраванасць, дзякуючы чаму вучні могуць набываць і ўдасканавальваць маўленчыя навыкі ў рамках тэм, вызначаных праграмай сярэдняй агульнаадукацыйнай школы. А менавіта такіх: сямейныя, вучэбна-працоўныя, сацыяльна-бытавыя, сацыяльна-культурныя і сацыяльна-пазнавальныя ўзаеміны.

У падручніку па нямецкай мове для 6-га класа знаходзяць адлюстраванне актуальныя праблемы жыцця школьнікаў, іх штодзённыя справы, інтарэсы.

Матэрыял аб'яднаны ў 14 раздзелаў: канікулы; пачатак навучальнага года; рабочы дзень школьніка; школа, расклад урокаў, школьныя прадметы; вольны час школьнікаў; спорт, гульні; наведванне заапарка; дамашнія жывёлы; святы ў ФРГ і Беларусі; дзень нараджэння; горад, сяло; кватэра, дом; сямейныя абавязкі; наведванне цырка.

Кожны раздзел змяшчае тэкставы, лексічны і граматычны матэрыял, а таксама серыю практыкаванняў, невялікія тэксты для аўдзіравання, матэрыял для паўтарэння, абагульнення і кантролю.

Аўтар не прытрымліваецца дакладнага падзелу матэрыялу на ўрокі, што дае больш свабоду дзеянняў вучням і настаўніку, дазваляе ажыццяўляць выбар матэрыялу па свайму меркаванню.

Кожны раздзел пачынаецца пісьмом нямецкай школьніцы, адрасаваным беларускім дзецям. Змест гэтых лістоў адпавядае прадметна-тэматычнаму зместу вусных узаемін, якога патрабуе праграма для 6 класа. Пісьмы ўяўляюць сабой асноўныя тэксты, утрымліваюць лексічны і граматычны матэрыял, прызначаны для актыўнага засваення.

Усе асноўныя тэксты - невялікія па аб'ёму (3-5 абзацаў), сітуацыйна-цэласныя, даступныя і цікавыя. Дадатковыя тэксты тэматычна звязаны з асноўнымі тэкстамі. Яны нескладаныя ў моўным плане. Перад кожным тэкстам даюцца заданні, што садзейнічае больш асэнсаванаму азнаямленню з інфармацыяй, якая паведамляецца ў тэксце. Паслятэкставыя заданні накіраваны на развіццё навыкаў размоўнай мовы і прадстаўлены ў выглядзе апор, якія аблягчаюць пераказ тэксту, адказаў на пытанні, тэставых заданняў.

Новая лексіка ў эксперыментальным падручніку даецца са зрокавай апорай на тэкст. Імітацыйныя, падстановачныя, трансфармацыйныя практыкаванні закліканы стымуляваць і накіроўваць пазнавальную дзейнасць вучняў у працэсе работы над лексічным матэрыялам. Вялікая ўвага ўдзяляецца рабоце над словаўтварэннем і развіццём моўнай інтуіцыі.

Што да аб'ёму актыўнага граматычнага матэрыялу, які змяшчаецца ў падручніку, дык ён адносна невялікі: перфект; мадальныя дзеясловы; парадак слоў у простым сказе; зваротныя дзеясловы; прыназоўнікі, якія патрабуюць давальнага і вінавальнага склонаў; скланенне назоўнікаў; парадкавыя лічэбнікі; словазлучэнні; аддзяляемыя і неаддзяляемыя дзеяслоўныя прыстаўкі; загадны лад; складаназлучаныя сказы.

Граматычны матэрыял уводзіцца індуктыўна з далейшым абагульненнем і сістэматызацыяй з дапамогай схем і табліц. Работа над імі садзейнічае лагічнаму асэнсаванню і больш трываламу засваенню вучэбнага матэрыялу. Фарміраванне граматычных навыкаў падпарадкавана вырашэнню камунікатыўных задач. Для трэніроўкі прапануюцца падстановачныя табліцы, практыкаванні з пропускамі і інш.

Вялікая ўвага ў падручніку ўдзяляецца развіццю вуснай мовы. Яно ажыццяўляецца шляхам вырашэння камунікатыўных задач у дыялагічнай і маналагічнай мове, а таксама на аснове тэкстаў для чытання, аўдзіравання. Ёсць блок практыкаванняў, накіраваных на развіццё камунікатыўных тыпаў маўлення: адказы на пытанні, апісанне, паведамленне на аснове ключавых слоў, пастаноўка пытанняў і г.д. Практыкаванні замацоўваюць пройдзены лексічны матэрыял, дапамагаюць удасканальваць навыкі маналагічнага выказвання на розныя тэмы, а таксама развіваюць уменне наладжваць дыялагічныя ўзаеміны ў рамках вызначанай тэматыкі.

У сучасных умовах школьнага навучання пісьмовая мова мае прыкладны характар, гэта значыць практычную накіраванасць. У падручніку прапануецца вялікая колькасць практыкаванняў, якія павінны навучыць школьнікаў пісаць лісты-віншаванні, лісты-запрашэнні, падзячныя пісьмы па правілах моўнага этыкету, прынятых у Германіі, а таксама сістэма практыкаванняў, накіраваных на фарміраванне ўмення выкарыстоўваць пісьмо як сродак падрыхтоўкі і фіксацыі вуснага выказвання (адказы на пытанні, апісанне або паведамленне з апорай на тэкст-зварот). У канцы кожнага раздзела даецца абагульняючае заданне напісаць ліст да нямецкай школьніцы, выкарыстоўваючы пройдзены лексічны і граматычны матэрыял. Гэты тып практыкаванняў садзейнічае фарміраванню ў вучняў навыкаў і ўменняў самастойнай работы і самастойнага іх выкарыстання ў новых сітуацыях, вучыць працаваць са слоўнікам і даведачнай літаратурай.

Работу з падручнікам на ўроках нямецкай мовы ажыўляе наяўнасць у ім вялікай колькасці рыфмовак, лічылак, песень, невялікіх вершаў. Іх вывучэнне садзейнічае лепшаму засваенню матэрыялу і павышэнню цікавасці вучняў да прадмета.

Сёння школа імкнецца выхаваць чалавека - грамадзяніна сваёй краіны. Таму лічу мэтазгодным увесці яшчэ адзін раздзел (адпаведна ўзросту вучняў) - "Рэспубліка Беларусь".

Прымаючы пад увагу тое, што выкарыстанне тэстаў у рабоце не толькі мабілізуе памяць, засяроджвае ўвагу вучняў на галоўным, але і хутка дае настаўніку інфармацыю пра ступень засваення таго або іншага матэрыялу, у падручнік неабходна ўключыць трохузроўневыя лексіка-граматычныя тэставыя заданні.

Ала ДЫШЫНСКАЯ,
настаўніца нямецкай мовы.

Камп'ютэр у дадатак да падручніка

Жыццё ставіць перад школай задачу падрыхтаваць вучняў да паўнацэннай дзейнасці і працы ва ўмовах тэхналагічна і інфармацыйна развітага грамадства. Укараненне ў навучанне новых тэхналогій садзейнічае ўдасканаленню вучэбнага працэсу, павышае ролю інфарматыкі ў фарміраванні прыродазнаўчанавуковай карціны свету.

Увядзенне курса інфарматыкі ў сёмым эксперыментальным класе было прыемнай нечаканасцю. Вучні з захапленнем успрынялі паяўленне новага прадмета.

Ранняе вывучэнне інфарматыкі дазваляе лягчэй набыць навыкі работы з камп'ютэрам, атрымаць уяўленне пра тое, дзе і для чаго можна выкарыстоўваць гэтую машыну.

Станоўчым з'яўляецца тое, што адначасова з увядзеннем курса паявіўся і падручнік. Яго аўтар улічвае ўзроставыя асаблівасці дзяцей, матэрыял выкладаецца ў даступнай форме і цікавы па зместу. Змешчана шмат ілюстрацыйнага матэрыялу, які дапамагае самастойна вывучаць прадмет дома пры адсутнасці камп'ютэра.

Падручнік адпавядае праграме. Праграма "Інфарматыка і інфармацыйныя тэхналогіі" дазваляе падрыхтаваць вучняў да больш глыбокага вывучэння інфарматыкі ў старшых класах.

Аднак мала часу ўдзяляецца фарміраванню навыкаў работы з аперацыйнай сістэмай Windows. На маю думку, трэба больш увагі ўдзяліць тэмам "Работа з камп'ютэрам пад кіраўніцтвам аперацыйнай сістэмы Windows", "Асновы камп'ютэрнай графікі". Больш працаваць з клавіятурным трэнажорам.

У тэме "Асновы алгарытмізацыі" адсутнічаюць прыклады алгарытмаў з курса інфарматыкі і іншых прадметаў. Таму лепш гэтую тэму выкладаць у 8 класе: у старшых класах больш магчымасцей выкарыстоўваць міжпрадметныя сувязі пры вывучэнні інфарматыкі. Гэта будзе садзейнічаць больш глыбокаму вывучэнню асобных раздзелаў матэматыкі, фізікі і іншых прадметаў. Напрыклад, рашэнне лінейных, квадратных ураўненняў, пабудова графікаў функцый, вывучэнне графікаў руху і г.д.

Аднак, каб поўнасцю выканаць праграму па інфарматыцы, неабходны новыя камп'ютэры, вучэбныя камп'ютэрныя праграмы па іншых прадметах. Гэта дазволіць выкарыстоўваць камп'ютэр для больш глыбокага вывучэння прадметаў усяго вучэбнага курса.

Востра адчуваецца недахоп спецыяльнай літаратуры па асновах інфарматыкі. Вучні праяўляюць вялікую цікавасць да стварэння Web-старонак, але школьныя бібліятэкі не могуць ім дапамагчы. Забеспячэнне школьных бібліятэк літаратурай павінна быць цэнтралізаваным.

Наша школа мае выхад у сетку Інтэрнет, таму вучні прымаюць актыўны ўдзел у розных Інтэрнет-праектах. Ёсць і пераможцы, ганараваныя граматамі, дыпломамі, падарункамі і сувенірамі.

Рэформа школы садзейнічае ўкараненню інфармацыйных тэхналогій у вучэбны працэс. Гэта дазволіць узброіць выпускнікоў практычнымі навыкамі і падрыхтаваць іх да жыцця.

Анатоль ЛАКАТУН,
настаўнік інфарматыкі.

Паэтычны каляндар
Красавік

7 красавіка 2002 г. – 155 гадоў з дня нараджэння Йенса Петэра Якабсэна (1847–1865), дацкага пісьменніка, паэта.

10 красавіка 2002 г. – 65 гадоў з дня нараджэння Бэлы Ахмадулінай (1937), рускай паэтэсы.

18 красавіка 2002 г. – 160 гадоў з дня нараджэння Антэры дэ Кентала (1842–1891), партугальскага паэта і крытыка.

23 красавіка 2002 г. – 120 гадоў з дня смерці Дантэ Габрыэля Расеці (1828–1882), англійскага мастака, паэта, перакладчыка.

24 красавіка 2002 г. – 150 гадоў з дня смерці Васілія Жукоўскага (1783–1852), рускага паэта.

Йенс Петэр ЯКАБСЭН

* * *

Няхай не позніцца вясна
І флейты птушак, нечакана,
Устаўшы рана, давідна,
На ўсёй зямлі замілавана
Настроіць з першых дзён яна!
Хай зеляніны россып яркі
Атуліць і сады, і паркі,
А ў небе забялеюць хмаркі.
Хай на палянах і лугах
Струменяцца на сонцы кветкі,
А там, дзе пробліск промняў рэдкі,
Свой пах затояць у лясах.
Што мне да іх? Душа жывая,
І радасць у яе не тая,
Душа сваёй вясны чакае.
Дык дзе ж яна?

Бэла АХМАДУЛІНА

* * *

Час на мяне дарма марнуючы,
Пытанняў мне не задавай.
Вачыма добрымі, сумуючы,
Маёй рукі не задзявай.

Як ручаінка расплываецца,
Лепш не праходзь услед за мной.
Нічога зноў не атрымаецца
З такой сустрэчы ў нас з табой.

Не ад пакут дзявочай годнасці
Нясу я горда галаву.
Я недаступнай не ад гордасці –
Ад гора скрушнага слыву.

Антэра дэ КЕНТАЛ

Гімн розуму

Пачуй мальбу, о Розум, плач малення, –
Ты Правасуддзя і Любові брат
І чуеш сэрца кожнага набат,
Душы, што прагне волі і збавення.

Калі ты ёсць – рассеецца ў імгненне
Туманнасць зор – пачнецца зарапад.
Калі ты ёсць, як злак, з жыццём у лад
І гераізм узыдзе ў дні сумнення.

Калі ты ёсць – расчынены вароты,
Дух нацыі праб'ецца праз грымоты,
І той, хто бачыць будучнасць у снах,

Калі ты ёсць, гатовы да пакуты,
Твой кожны сын, няволяю не скуты,
Тваё імя напіша на шчытах.

Дантэ Габрыэль РАСЕЦІ

Ты, лежачы ў траве, здаешся нерухомай.
Напаўпразрыстасць пальцаў на руках,
Бяздоннасць сіняй вышыні ў вачах
І ў ёй дымкамі з неадольнай стомай
Вандруюць хмары. Ні ракі, ні дома.
Там-сям кусты на ўзгорках і палях...
Час не цурчыць, як плынь у берагах,
Хоць ён і адчуваецца, вядома.

А страказа між люцікаў трымціць
На нітцы, што ў блакіце зіхаціць,
Дзе скупа адпускаюцца імгненні.
І, зліўшы вусны, п'ем мы слодыч мар.
Міг удваіх – спрадвечны Божы дар,
Як дзелім мы жаданне і натхненне.

Васілій ЖУКОЎСКІ

Лясны цар

Хто скача, імчыцца ў халоднай імгле?
Запознены коннік з малым у сядле.
Да бацькі, прамерзшы, прыпаў ён і сціх.
Той грэе малога ў абдымках сваіх.

"Чаго да мяне так хінешся, сынок?" –
"Я ўбачыў ляснога цара незнарок.
Ён быў у кароне, з густой барадой". –
"Не, гэта бялее туман над вадой".

Дзіцё, азірніся – і будзеш са мной.
Вясёлага шмат у старонцы маёй.
Там кветкі з бурштыну, жамчужны струмень...
Палац – залаты мой і ззяе ўвесь дзень". –

"Мой родны, ты чуеш ляснога цара? –
Ён кажа – Там золата, перлаў гара". –
"О не, мой маленькі, спалохаўся ты:
Там вецер спрасоння варушыць лісты". –

"Давай да мяне, што ж ты гэтак заціх?
Ты ўбачыш дачок – прыгажуняў маіх,
Што будуць пры поўні гуляць і скакаць,
І песні спяваць, і цябе калыхаць". –

"Мой родны, вунь дочкі ляснога цара
Здалёк мяне клічуць і кажуць: пара!" –
"Не бойся, мяне не хапай за руку:
То вербы сівыя стаяць убаку". –

"Захоплены я прыгажосцю тваёй,
І воляй, няволяй, а будзеш ты мой". –
"Мой родны, дык цар нас дагоніць вось-вось,
І дыхаць мне цяжка, і страшна чагось".

Спалоханы коннік не скача – ляціць.
Маленькі ў спалоху, маленькі крычыць.
Калі ж ён каня, прыскакаўшы, спыніў,
Убачыў, што сын яго мёртвы ўжо быў.

Пераклаў Яўген МІКЛАШЭЎСКІ

Да 120-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа

"І сёння нашы геніі цікавыя і актуальныя..."

Да 120-гадовых юбілеяў Янкі Купалы і Якуба Коласа застаецца ўжо крыху менш - адпаведна - за тры і сем месяцаў... 2002 год афіцыйна аб'яўлены юбілейным, і кожны з нас сёлета міжволі стане ўдзельнікам гэтага дзяржаўнага свята. Згадваюцца святкаванні трохгадовай даўнасці юбілею Пушкіна ў Расіі, іх размах, штодзённая застаўка на ГРТ "Да дня нараджэння Аляксандра Сяргеевіча Пушкіна засталося гэтулькі вось дзён"... У нас, беларусаў, свае геніі і свой "адлік". Для кагосьці ён, несумненна, даўно пачаўся - у сэрцы, а для кагосьці яшчэ пачнецца - магчыма, непасрэдна ў дні нараджэння класікаў, магчыма, на самым першым уроку новага навучальнага года 1 верасня, які, як вядома, мусіць быць прысвечаным творчасці Янкі Купалы і Якуба Коласа. Ва ўсякім разе хочацца думаць, што настаўніцкая грамадскасць краіны ўспрыме вялікі юбілей з асаблівымі пачуццямі і адказнасцю, і ў гэтым не апошнім дарадцам нашым настаўнікам абяцае стаць "Настаўніцкая газета".

Сёння ж, адкрываючы рубрыку "Да 120-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа", мы прапануем нашым чытачам інтэрв'ю намесніка Міністра культуры Валерыя Гедройца адносна плана дзяржаўных мерапрыемстваў, прысвечаных юбілеям.

- Валерый Карлавіч, мінулі вось ужо тры месяцы "купалаўска-коласаўскага" года... На якой стадыі знаходзіцца рэалізацыя плана дзяржаўных юбілейных мерапрыемстваў?

– Гэтая праца пачалася даўно – літаральна з першага пасяджэння Нацыянальнага арганізацыйнага камітэта па правядзенню ўрачыстых мерапрыемстваў, прысвечаных юбілею народных песняроў (узначаліў Камітэт намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Уладзімір Несцеравіч Дражын).

Ужо адбыліся ўрачыстыя адкрыцці юбілейнага года ў абодвух – Купалаўскім і Коласаўскім – музеях. Цяпер у Літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа актыўна вядзецца работа над стварэннем новай экспазіцыі, а ў Літаратурным музеі Янкі Купалы – работа па абнаўленню існуючай экспазіцыі. Дарэчы, менавіта на гэтыя мэты з Фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва выдзелены адпаведна 70 і 20 мільёнаў рублёў.

Як адну з самых значных юбілейных падзей можна вылучыць факт новага, унікальнага выдання славутай "энцыклапедыі сялянскага жыцця", як яе называюць, паэмы Якуба Коласа "Новая зямля". Кніжка – на трох мовах: рускай, беларускай і польскай. Багата праілюстравана народным мастаком Беларусі Васілём Шаранговічам. Была ўжо праведзена прэзентацыя гэтага выдання ў Грамадскім прэс-цэнтры, а нядаўна, 28 сакавіка, у Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі адкрылася выстаўка гэтых арыгінальных твораў Васіля Шаранговіча – усяго 91.

Дарэчы, з'яўленне падарункавай "Новай зямлі" – не адзіная кнігавыдавецкая навінка, прымеркаваная да юбілею. Выдавецтва "Мастацкая літаратура" ў серыі "Школьная бібліятэка" рыхтуе да друку раман Якуба Коласа "На ростанях", завяршае выпуск 9-томнага збору твораў Янкі Купалы, плануе грандыёзны праект – выпуск збору твораў Якуба Коласа ў 15–18 тамах. Выдавецтва "Юнацтва" мае намер цалкам прысвяціць песнярам чарговы штогоднік "Бацькаўшчына". У "Беларускай навуцы" неўзабаве пабачыць свет 4-ы том "Слоўніка мовы Купалы". Плануецца выпуск падрыхтаваных Інстытутам літаратуры НАН Беларусі даследаванняў літаратурнай спадчыны пісьменнікаў. Альбомы-буклеты па купалаўскіх і коласаўскіх мясцінах выйдуць у выдавецтве "Універсітэцкае".

- Якія з найбольш значных юбілейных мерапрыемстваў вы маглі б адзначыць апроч ужо згаданых?

– У першую чаргу я назваў бы традыцыйныя святы паэзіі, якія праводзяцца на радзіме Янкі Купалы ў Вязынцы Маладзечанскага раёна і на радзіме Якуба Коласа на Стаўбцоўшчыне. У сувязі з юбілеем падзеі гэтыя, натуральна, набудуць больш шырокі размах, чым у звычайныя гады, і стануць сапраўднымі святамі для прыхільнікаў творчасці песняроў. Не менш грандыёзнымі абяцаюць стаць і ўрачыстыя вечары, прымеркаваныя да дзён нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Значнай падзеяй у культурным жыцці краіны стане Рэспубліканская мастацкая выстаўка "З думай пра Беларусь" – тут будуць прадстаўлены як новыя творы беларускіх мастакоў, прысвечаныя торчасці юбіляраў, так і ўсё найлепшае, створанае ў папярэднія гады. Апроч таго, кожны з літаратурных музеяў падрыхтуе са сваіх фондаў уласныя выстаўкі аб жыцці і творчасці пісьменнікаў, якія па чарзе будуць паказвацца ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва.

Думаю, увагу аматараў творчасці класікаў прыцягне купалаўска-коласаўская старонка ў Інтэрнеце. Не менш парадуе іх і доўгачаканая пастаноўка "Тутэйшых", узноўленая ў новых дэкарацыях у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Купалы.

Трэба адзначыць, што юбілеі заўсёды актывізуюць цікавасць не толькі чытачоў, але і прафесійных дзеячаў культуры і мастацтва. Таму ў гэты год мы чакаем, што з'явяцца новыя арыгінальныя мастацкія творы, новыя песні, новыя фільмы. Менавіта таму плануецца правесці рэспубліканскія конкурсы кампазітараў і літаратараў – адпаведна на лепшае вакальнае сачыненне па матывах твораў Купалы і Коласа і лепшы літаратурны твор, прысвечаны юбілеям. Што тычыцца фільмаў, то яны будуць шырока дэманстравацца і па тэлебачанні, і ў кінатэатрах. У прыватнасці, кампанія "Белвідэацэнтр" ужо займаецца стварэннем відэастужкі пра музеі Янкі Купалы і Якуба Коласа і іх філіялы. Плануецца таксама выпуск кампакт-дыска з песнямі і музычнымі творамі на вершы песняроў.

Не застануцца ўбаку ў юбілейным годзе і мерапрыемствы па добраўпарадкаванні мясцін, звязаных са славутымі імёнамі: магіл Янкі Купалы і Якуба Коласа на Вайсковых могілках у Мінску, помніка Янку Купалу і пляцоўкі вакол яго ў сталіцы, могілак у вёсцы Мікалаеўшчына Стаўбцоўскага раёна, тэрыторыі вакол мемарыяльных сядзіб Акінчыцы і Альбуць у Стаўбцоўскім раёне, пад'язных дарог да мемарыяльных сядзіб Альбуць і Ласток Стаўбцоўскага раёна, Вязынка і Яхімоўшчына – Маладзечанскага, Акопы – Лагойскага, Ляўкі – Аршанскага і інш.

- Наколькі шырокі, скажам так, той агульны спектр грамадскіх і дзяржаўных інстытутаў, задзейнічаных у юбілейных мерапрыемствах? І, дарэчы, якая роля тут адводзіцца адукацыйным установам краіны?

– Што тычыцца другога пытання, то пры распрацоўцы плана юбілейных мерарыемстваў мы звярталіся ў Міністэрства адукацыі, выказвалі свае прапановы, улічвалі пажаданні адукацыйнага ведамства. У выніку ў плане ёсць некалькі пунктаў, якія непасрэдна звязаны са школай. Плануецца, у прыватнасці, што новы навучальны год у нашых школах пачнецца спецыяльным урокам, прысвечаным Купалу і Коласу. Апроч таго, у навучальных установах рэспублікі мяркуецца правесці паэтычныя чытанні, вечары паэзіі, конкурсы на лепшае сачыненне, малюнак, выкананне твораў юбіляраў.

Увогуле ж, план юбілейных мерапрыемстваў улічвае пажаданні больш чым 20 розных міністэрстваў, ведамстваў і арганізацый, пачынаючы ад Саюза пісьменнікаў і заканчваючы Міністэрствам замежных спраў. Дый, бадай, усе традыцыйныя мерапрыемствы, што праходзяць па лініі Міністэрства культуры, так ці інакш будуць адлюстроўваць юбілейныя падзеі. Гэта датычыцца і 4-га усебеларускага

фестывалю нацыянальных культур, што ладзіцца ў Гродна (там будуць гучаць вершы паэтаў розных нацыянальнасцей, прысвечаныя песнярам), і Свята беларускага пісьменства, якое на гэты раз адбудзецца ў старажытным Міры, і інш.

- Ці можна спадзявацца, што юбілеі беларускіх класікаў набудуць шырокі міжнародны розгалас?

– Міжнародная дзейнасць пазначана асобным пунктам у плане дзяржаўных мерапрыемстваў, прысвечаных 120-годдзю.

Па-першае, разам з Міністэрствам замежных спраў мы плануем падрыхтаваць і распаўсюдзіць праз пасольствы перасоўныя фотавыстаўкі аб жыцці і творчасці Янкі Купалы і Якуба Коласа за межамі Беларусі, перш-наперш для беларускай дыяспары ў памежных з Беларуссю краінах. Такія заяўкі ад замежных беларусаў ужо ёсць. Адзінае, што стварае праблемы, – катастрафічны недахоп сродкаў, нават на тое ж тыражыраванне. Але ж выйсце, трэба думаць, знойдзецца, магчыма, дзякуючы спонсарам.

Па-другое, рыхтуюцца помнікі юбілярам, якія мяркуецца ўстанавіць у двух найбуйнейшых расійскіх гарадах: Янку Купалу – у Маскве, Якубу Коласу – у Санкт-Пецярбургу. Адносна першага ўжо вызначаны аўтарскі калектыў. Гэта Юрый Грыгор'еў (былы галоўны архітэктар Мінска) і скульптар Валяр'ян Янушкевіч – чалавек вядомы і таленавіты, аўтар помнікаў Міцкевічу ў Навагрудку, Скарыну ў Лідзе, Агінскаму ў Маладзечна. Напачатку планавалася, што помнік будзе ўзведзены на Кутузаўскім праспекце. Па апошніх звестках, гэтае рашэнне перагледзелі, і цяпер ён будзе ўстаноўлены на Міўскай плошчы, недалёка ад Беларускага вакзала, насупраць Расійскага дзяржаўнага гуманітарнага ўніверсітэта – былога Маскоўскага гарадскога народнага ўніверсітэта імя Шаняўскага, дзе ў свой час вучыўся паэт. Сродкі на помнік збіраюць маскоўскія беларусы, пэўную частку сродкаў прадугледжвае саюзны бюджэт.

Што датычыцца помніка Якубу Коласу ў Санкт-Пецярбургу, то пакуль гэты праект знаходзіцца на стадыі перамоў.

- Валерый Карлавіч, калі гаварыць нагул, наколькі актыўна адгукнулася ўжо на розныя міністэрскія прапановы і захады культурніцкая грамадскасць краіны?

– Дзякуй Богу, на юбілей ужо адгукнуліся многія творцы. Праанансую толькі адну такую прыемную навіну: Дзяржаўны аркестр сімфанічнай і эстраднай музыкі пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга падрыхтаваў спецыяльную канцэртную праграму. Мяркуецца, што прэзентацыя яе адбудзецца менавіта ў дзень святкавання юбілею Янкі Купалы ў Вязынцы і стане галоўным "цвіком" тамтэйшага Рэспубліканскага свята паэзіі "Купалле".

- Янка Купала і Якуб Колас... Магчыма, наіўнае пытанне, і ўсё ж: ці ёсць тут свае прыярытэты на дзяржаўным узроўні? Я маю на ўвазе - Купала АБО Колас?

– Так нельга казаць. У чалавечым і творчым плане яны, безумоўна ж, вельмі розныя, але як адзін, так і другі – гэта падмурак нашай духоўнасці, нашай нацыянальнай культуры. І таму аніякіх прыярытэтаў тут няма. Абодва пакінулі вельмі вялікую і цікавую спадчыну, да якой мы штораз вяртаемся і штораз бачым у гэтай спадчыне сябе.

- Напрыканцы акурат і хацелася пачуць вашую асабістую думку наконт актуальнасці творчасці класікаў у сённяшнім жыцці Беларусі...

– Кожны геніяльны твор заўсёды сучасны. Сучаснікі Купалы і Коласа ў 1920-х знаходзілі ў іх творчасці нешта сваё, аматары літаратуры, напрыклад, у 1950-х гэтаксама знаходзілі там нешта сваё, і сёння, калі гартаеш старонкі іх бессмяротных твораў, здзіўляешся і захапляешся не толькі прафесійным майстэрствам, але і тым, наколькі глыбокае ў іх асэнсаванне жыцця, наколькі ўсё сучасна пададзена і як яшчэ доўга гэта ўсё будзе жыць сярод людзей.

Канешне, мы цяпер разумеем, што і Янка Купала, і Якуб Колас былі дзецьмі свайго часу, што пэўны адбітак на іх творчасць накладвалі тагачасныя палітычныя абставіны (і царскі, і савецкі рэжымы), але ўсё-такі геніяльны чалавек адрозніваецца ад звычайнага тым, што ён стаіць па-над зменлівымі палітычнымі вятрамі, ён адразу ўваходзіць у вечнасць. Менавіта таму, напэўна, і сёння нашы геніі цікавыя і актуальныя. На жаль, на мой погляд, мы ўсё ж малавата займаемся прапагандай іх творчасці. Толькі ад юбілею да юбілею гэта абвастраецца. А ёсць шмат яшчэ над чым працаваць і творцам, і навукоўцам. Пра гэта выразна сведчаць навукова-практычныя канферэнцыі: здаецца, у жыцці і творчасці Купалы і Коласа ўжо даўно ўсё даследавана нашай навукай, але кожны раз адкрываюцца новыя старонкі, новыя аспекты іх геніяльнасці! І, напэўна, такая работа будзе бясконцая і неабходная нашаму грамадству і нашай самастойнай рэспубліцы.

- Дзякуй за гутарку. Поспехаў вам у здзяйсненні ўсіх юбілейных планаў.

Мікола ЧЭМЕР.

Гучыць слова песняроў

Выпуск кніжных выданняў да 120-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа і Янкі Купалы

З нагоды 120-гадовых юбілеяў пісьменнікаў у снежні 2001 года Урадам рэспублікі створаны Нацыянальны арганізацыйны камітэт па правядзенню ўрачыстасцей. Ім распрацавана вялікая культурная праграма, у мерапрыемствах якой задзейнічаны шматлікія міністэрствы, ведамствы, органы дзяржаўнага кіравання, творчыя саюзы. На Міністэрства інфармацыі разам з арганізацыйнымі пытаннямі і інфармацыйным забеспячэннем падрыхтоўкі і святкавання юбілеяў Коласа і Купалы ўскладзены кантроль за ажыццяўленнем выпуску кніжнай і сувенірнай прадукцыі. Зараз ідзе актыўная творчая работа па рэалізацыі гэтай часткі праграмы. Але ўжо сёння можна гаварыць і пра пэўныя вынікі, бо выпуск выданняў, прымеркаваных да святочных датаў, распачаты значна раней.

Так, на працягу 2000–2001 гадоў убачылі свет 15 кніг твораў Коласа і Купалы і выданняў літаратуразнаўчага зместу пра іх, большасць з якіх выпушчана дзяржаўнымі выдавецтвамі "Мастацкая літаратура", "Юнацтва", "Беларуская навука": трылогія "На ростанях", паэма "Новая зямля", кніга аповесцей і апавяданняў "Дрыгва", томік паэзіі "Мой родны кут", кніжкі для дзяцей "Сымон-музыка", "Міхасёвы прыгоды" – Я.Коласа; кніга паэзіі для дзяцей сярэдняга і старэйшага ўзросту "Явар і каліна", вершы і паэмы, сабраныя ў кніжцы "Адвечная песня", 7-ы том збору твораў Я.Купалы. Тыраж выпушчаных выданняў складае ад 2 да 6 тыс.экз., а ў серыі "Школьная бібліятэка" – ад 20 да 37 і вышэй тыс.экз.

Пры гэтым трэба зазначыць, што ў межах рэспублікі тыраж 7 тыс.экз. з'яўляецца дастаткова высокім паказчыкам чытацкай запатрабаванасці, якая дакладна вывучаецца выдавецтвамі напярэдадні выдання кнігі. Практыка сведчыць, што апошнім часам заяўкі кніжнага гандлю маюць пэўную тэндэнцыю да павелічэння менавіта на творы класічнай айчыннай літаратуры. І тут перавага аддаецца такім імёнам, як Якуб Колас і Янка Купала, а разам з імі – творам У.Караткевіча, І.Мележа, В.Быкава, І.Шамякіна. Гэтая літаратура даўно праверана часам, увайшла ў школьныя праграмы і праграмы пазакласнага чытання, на ёй выхавана не адно пакаленне.

Апошнімі гадамі (1996–2001) выпуск творчай спадчыны паэтаў прадстаўлены мастацкімі творамі Я.Коласа, якія выдаваліся на беларускай мове 14 разоў агульным тыражом 189,7 тыс. экз., Я.Купалы – 11 разоў тыражом 104,4 тыс. экз.

Апрача гэтага, быў ажыццёўлены выпуск звыш 20 літаратуразнаўчых прац, навуковых даследаванняў, матэрыялаў навуковых канферэнцый "Каласавіны" і "Купалаўскія чытанні". Тут разам з дзяржаўнымі выдавецтвамі папрацавалі і недзяржаўныя выдавецкія прадпрыемствы – "Хата", "Беларускі кнігазбор", "Тэхнапрынт" і інш.

Найбольш поўную карціну выпуску мастацкай спадчыны Коласа і Купалы, пачынаючы з савецкіх часоў і заканчваючы сённяшнім днём, дае статыстыка друку. Дакладна ў рэспубліцы зарэгістравана выданне твораў Я.Коласа – 233 назвы агульным тыражом 6,0 млн.экз., у тым ліку на беларускай мове – 202 назвы тыражом 3,9 млн.экз.; Я.Купалы – 153 назвы тыражом 2,8 млн.экз., з іх на беларускай мове – 136 назваў тыражом 2,4 млн.экз.

Сёлета гэтыя лічбы папоўніць выпуск новых кніг, якія ўвайшлі ў дзяржаўную праграму выдання юбілейнай літаратуры ці былі пазней прымеркаваны і будуць выпушчаны да святочных датаў.

Уклад дзяржвыдавецтваў – дастаткова важкі.

Так, выдавецтва "Мастацкая літаратура" рыхтуе некалькі кніг:

– у серыі "ШБ" выйдзе раман Я.Коласа "На ростанях";

– будзе завершаны выпуск 9-томнага Збору твораў Купалы (свет пабачаць 8 і 9 тамы).

Асаблівай увагі заслугоўвае такі нечаканы праект, як юбілейная кніга "Санеты" Я.Купалы на 8 мовах. Ён ужо мае рэальнае аблічча ў выглядзе прывабнага і сучаснага па ўсіх еўрапейскіх стандартах і мерках макета, нядаўна зацверджанага мастацкім саветам Мінінфармацыі. Цікавасць выклікае ўжо само імкненне выдавецтва "Мастацкая літаратура" і складальнікаў кнігі (у іх ліку Літаратурны музей імя Я.Купалы і Міжнародны фонд Я.Купалы) – актуалізаваць малавядомы літаратурны факт: заснаванне Я.Купалам (а не М.Багдановічам, як лічылася раней) беларускай традыцыі санетапісання. 22 санеты, напісаныя паэтам (7 – на польскай і 15 – на беларускай мовах), пададзены ў кнізе ў арыгінале і ў перакладзе на англійскую, іспанскую, французскую, нямецкую, польскую, рускую, украінскую мовы. Афармленне кнігі выканана мастаком Аляксандрам Царовым. Выданне дазволіць істотна пашырыць кола прыхільнікаў паэтычнай спадчыны Янкі Купалы ў краінах блізкага і далёкага замежжа.

Акрамя гэтага, у планах "Мастацкай літаратуры" на самы бліжэйшы час – выпуск Збору твораў Я.Коласа прыкладна ў 15–18 тамах.

Выдавецтва "Юнацтва" плануе поўнасцю прысвяціць чарговы штогоднік, зборнік "Бацькаўшчына", песнярам беларускай літаратуры. Таксама ў працы знаходзяцца кніга земляка Я.Коласа Сяргея Галоўкі – "Дзе льецца Неман срэбраводны", у якой шмат старонак прысвечана малавядомым фактам з жыцця і творчасці нашых класікаў, кніга Івана Курбекі "Запрашэнне ў музей" – пра Літаратурны музей Я.Коласа. Адначасова ў выдавецтве ідзе праца (за межамі запланаванага) над унікальнай кнігай, у якой будуць змешчаны паэтычныя і празаічныя творы 35 пісьменнікаў з адной вёскі – вёскі Мікалаеўшчына Стаўбцоўскага раёна – радзімы Я.Коласа.

Выдавецтвам "Беларуская навука" будзе выпушчаны ў свет напярэдадні юбілею 4-ы том "Слоўніка мовы Я.Купалы". Плануецца таксама выданне падрыхтаваных Інстытутам літаратуры імя Я.Купалы НАН Беларусі даследаванняў спадчыны пісьменнікаў:

– У.Гніламёдаў "Купала і сучасны погляд";

– В.Жураўлёў "Актуальнасць традыцый на матэрыяле творчасці Я.Коласа і Я.Купалы";

– С.Лаўшук."Драматургія Я.Купалы і Я.Коласа".

Альбомы-буклеты па купалаўскіх і коласаўскіх мясцінах выйдуць у выдавецтве "Універсітэцкае".

Шыкоўнае падарункавае выданне – а ім стала менавіта паэма Я.Коласа "Новая зямля" на трох мовах (беларускай, рускай, польскай) – падрыхтавана Беларускім фондам культуры. Твор з'яўляецца адным з самых ілюстраваных мастацкіх выданняў. Тут змешчана 90 арыгінальных ілюстрацый, зробленых вядомым мастаком Васілём Шаранговічам.

Выдавецтвам "Беларускі кнігазбор" прымеркаваны да святаў выпуск кнігі паэзіі Я.Купалы ў аднайменнай, шырока вядомай чытачам серыі. А выдавецтва "Тэхналогія" рыхтуе двухмоўны зборнік вершаў (бел., польск. мовы) Я.Купалы.

Беларускім таварыствам "Кніга" ў серыі "Народная бібліятэка" будуць выдадзены п'есы і публіцыстыка Я.Купалы, зборнік з творамі Я.Коласа "Новая зямля", "Сымон-музыка". Акрамя таго, таварыствам у серыі "Скарбы беларускай літаратуры і фальклору" (кнігі-малюткі) запланаваны выпуск лірычных твораў Я.Купалы і Я.Коласа.

Алена ШЫЦІК.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны прыёмнай рэдакцыі: 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-90-63, 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-53-22; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання — 36-43-71; інфармацыі — 36-43-71; навукі і ВНУ — 36-44-25; кіравання адукацыяй, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22, bng@e-mail.ru

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.
Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Ала КЛЮЙКО.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку», 220013, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12. Заказ № 2067
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 10.4.2002 г. у 18.10
Тыраж 30.000 экзэмпляраў.